

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1872.—ΤΕΥΧΟΣ Α'.

ΜΟΝΟΛΟΓΟΣ ΔΙΑ ΤΟ ΝΕΟΝ ΕΤΟΣ.

Γηραιά Κοσμογονία, ἔτος νέον μᾶς γενᾶς,
 Λωδεκάμηρον παιδίον, τοὺς θνητοὺς γὰρ νὰ πλατᾶς.
 Ἄλλὰ φεῦ! οἱ τὸ παιδίον χαιρετίζοντες πολλὰ
 Καὶ ἐξάλλως σπαταλῶντες θὰ κερδίσωσι καλὰ;

Ἔτος 72 ἀπ' τὴν γένναν τοῦ Χριστοῦ
 Ἐορτάζουσι τὰ ἔθνη τὰ κληθέντα ὑπ' αὐτοῦ.
 Πλὴν τὸ 72 θὰ γηράσῃ εὐτυχεῖς,
 Θὰ παρέλθῃ εἰρηναῖον, ἢ κακὸν καὶ δυστυχεῖς,
 Καὶ ὡς τὸ 71 θὰ γηράσῃ μὲ σφαγμοῦς
 Καὶ θὰ ἀποθάνῃ φέρον ἀνθρωπίνους σφαγμοῦς;

Ἐρώτησις.

Νέον γέννημα τοῦ Κρόνου,
 Τί νομίζεις εἰς τὴν γῆν;
 Φέρεις ἔργα τῆς εἰρήνης,
 Τῆς ἐργάνης Ἀθηνᾶς,
 Τοῦ Ἔρμου τοῦ Ἐμπολαίου,
 Ἡ τοῦ Ἀρεως σφαγὰς;

Φέρεις τῆς παιδείας δῶρα
 Καὶ ἀνακαλύψεις νέας,
 Ἀδελφότητα εἰς τὰ ἔθνη
 Καὶ ὑγίαν εἰς τοὺς θνητοὺς,

(ΜΕΝΤΩΡΟΣ Τόμ. Γ'. Τεῦχ. Α').

Ἡ καὶ σὺ μᾶς ἐγεννήθης
 Γὰρ χολέρας, γὰρ σφαγμοῦς;

Ἀπόκρισις.

Ἐγὼ πάντοτε γεννῶμαι
 Μὲ θελήσεις ἀγαθὰς,
 Φέρον ἄφθορα τὰ δῶρα
 Τῆς εἰρήνης, τῆς χαρᾶς.

Μὲ γενᾶ πατήρ ὁ Κρόνος
 Ἀγρόν, ἄκακον, φαιδρόν
 Μὲ γηράσκ' ἢ ἀνθρωπότης,
 Μὲ φορτόναι μ' ἐνοχὰς,
 Μὲ ἐνδύ' ἢ ἱστορία,
 Καὶ μὲ χάπτ' ἢ ἀδελφὴ μας
 Ἀπληστος χρονολογία.

Σὺ ὅμως, θηγέ μου φίλε,
 Ὅστις ταῦτα ἐρωτᾶς,
 Μάθε πάντοτε νὰ ἰλιζῆς,
 Νὰ πιστεύῃς, ν' ἀγαπᾶς
 Μάθε νὰ ἴσῃς γενναῖος,
 Νὰ πιστεύῃς εἰς τὸν Θεόν,
 Νὰ δοξάζῃς τὸν Πατέρα,
 Τὸν τῶν φῶτων Χορηγόν.

Μάθε, φίλε, πῶς ὑπάρχει
Καὶ δευτέρα τις ζωὴ
Εἰς τὰ ἀθάτα τὰ ὕψη!
Ἄ ὁ νοῦς σου δὲν χωρεῖ.

Ὅτ' ἐκεῖ ὑπάρχει δόξα
Ἄσβεστος, φωτολαμπής
Πίστευε, ἂν θέλῃς, φίλε,
Τ' ἀνεκλάλητα νὰ ἰδῇς.

Δ. Α. Μ. Χαριλάης.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑ ΤΟΥ ΠΡΟΑΝΑΚΡΟΥΣΜΑΤΟΣ.

Τὸ νέον ἔτος ἰδοὺ προβαίνειν
Τ' ἄλλο παρῆλθεν ὡς τὰ πολλὰ
Ἄγονον ὄλωσ ἀπὸ καλὰ,
Ἢ δ' ἀνθρωπότης ὀπίσω μένει.

Ὡ! οἱ διδάσκαι ἂν ἀντιλλάξουν
Διδασκαλίαν τὴν σφαλερὰν
Καὶ μᾶς διδάξουν τὴν καθαρὰν,
Ὡς φωτοδοταί νῦν θ' ἀναλάμψουν.

Τότε κ' ὁ Μέντωρ χρονοῖς μεγάλοις
Γράμμασι γράφων θέλει φωνεῖ:
Χαίρετε, ἄνδρες, θεοὶ φανοί!
Ἀθάνατ' ἡμεῖς εἶσθ' ἐν τοῖς ἄλλοις.

Ἀνάγκη εἶνε ὁ τῶν λογίων
Θιασὸς ἅπας ἵνα μνησθῇ
Γραφῆς τῆς θείας καὶ σοφισθῇ
Κ' ἡμᾶς εἰσάξῃ εἰς φῶς τὸ θεῖον.

Ἀδελφοί,

Βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ καὶ ΚΕΝΗΣ ΑΠΑΘΗΣ, κατὰ τὴν παρεῖσιν τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου καὶ οὐ ΚΑΤΑ ΧΡΙΣΤΟΝ.

(Παυλ. Κολλσ. Β'. 8).

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω χωρίου τοῦ ἀποστ. Πάυλου ὄχι μόνον οἱ διδάσκαι τῆς ἀνθρωπότητος ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ κοῖνοι τῶν ἀνθρώπων εἶνε εὐκόλον νὰ κατανοήσωσιν ὅτι ἡ κατὰ Χριστὸν διδασκαλία εἶνε ἡ μόνη, δι' ἧς δύναται ἡ ἀνθρωπότης νὰ ἐνστερνισθῇ τὰς θείας ἰδιότητας, τὴν ἀγαθότητα, τὴν δικαιοσύνην, τὴν εὐσπλαγχνίαν κ.λ.π. συμφώνως πρὸς τὸν προορισμὸν, δι' ὃν καὶ ἐδημιουργήθη.

Καὶ ἂν τινες ἀδυνατοῦσιν ἄχρι τοῦ νῦν νὰ νοήσωσιν ὅτι ὁ ἀνθρώπος εἶνε ὁ μόνος βασιλεὺς τῆς γῆς, χάριν τοῦ ὁποῦτος ποσαῦτα ἐδημιουργήθησαν, δι' οὗ καὶ μόνου ἡ θεία ἔκφρασις ἐκφαντορικώτερον καὶ εὐχερέστερον ἐκτελεσθήσεται, ὡς ἄνωθεν ἀπ' αἰῶνων προδεδετυπώθη—ἀδυνατοὶ ἔμωσ εἶνε, βλέποντες τὰ πάντα διὰ τῆς προόδου εἰς τὰ κρείττω προβαίνοντα, νὰ μὴ κατανοήσωσιν ὅτι πρὸ πάντων μάλιστα τὸ ἀνθρώπινον γένος, ὡς τὸ ὑψηλότερον καὶ τελε-

σφορώτερον τοῦ παντός ἐν, ὠφείλε νὰ πενήσῃ τὴν εὐτεῖ ἀπαιτητον αὐτοῦ πρόδοον. Ἀδυνατοὶ, λέγει, εἶνε οἱ τοιοῦτοι, ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων καὶ γεγονότων ἐδεδείχθησαν οἱ τε καὶ διδασκόμενοι, νὰ ἀγνοήσωσιν εἰσέτι ὅτι τὸ ὄν ἐκεῖνο ὅπερ πρὸ τοῦ εἶναι τὸν κόσμον προητοιμασθῆ πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ διὰ τοσούτων προσεγγητῶν προσεκηρύχθη, ὡς καὶ ὑπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν ὑπὸ διαφόρους τύπους ἐδοξάσθη, οὕσα αὐτὴ ἡ αὐτοσοφία, ἐπέφανε πρὸ 19 περίπου αἰῶνων ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου πλανήτου ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ ἐπεριπάτη ἐν ἐπὶ τῆς γῆς ὡς ἀνθρώπος καὶ ὡς τύπος καὶ υπογραμμὸς ἐν τῇ ἐσχάτῃ ταπεινώσει πρὸς παραδειγματισμὸν ἡμῶν διεβίωσε, διὰ δὲ τῆς ἑαυτοῦ θυσίας τὴν ὑλικὴν αὐταπάρνησιν πρὸς πάντα παραδειγματικῶς ἐδίδαξε καὶ τὴν παντοδύναμον αὐτοῦ διδασκαλίαν διὰ τοῦ Εὐαγγελίου ἐδωρήσατο, δι' ἧς ἡ ἀνθρωπότης πρόδοος ἐκ τῆς ὑλικῆς καταστάσεως πρὸς τὴν πνευματικὴν ψηλαφητὴ ἀποκαθίσταται ἐν ἡμῖν διὰ τῆς ζωοποιου τοῦ σώματος καὶ αἵματος αὐτοῦ βρώσεως (*), ἣν ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἐδωρήσατο πρὸς πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα, διότι καὶ αὐτὰ τὰ θετὴ μαθητῆρα, πληροπορούμενα διὰ τῆς ἀληθινῆς τῆν ποσούτων βραβύρων ἐθνῶν ἐκχριστιανίσιν, τὴν ὑψηλὴν ταύτην ἀλήθειαν ὡς ἀγκυρῶν καὶ ὄλωσ ἀναμνησθήσονται πιστεύουσι καὶ κηρύττουσιν.

Οὐδεὶς ὅθεν τῶν ἀνθρώπων πρέπει ν' ἀγνοῇ ὅτι ὁ Σωτὴρ οὗτος τῆς ἀνθρωπότητος ἐλθὼν ἐπὶ τῆς γῆς ἕνα μόνον νόμον ἔθετο εἰς τὴν ἀνθρωπότητα: τὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπην, ἐν ἧ ἡ ἰσότης, ἡ ἀδελφότης καὶ ἡ ἐνότης πάντων ἐστί, καὶ δι' ἧς πᾶσα θεία τε καὶ ἀνθρώπινος δικαιοσύνη πληροῦται. Ὅποια παντοδυναμία τοῦ νόμου τούτου! τὸ δὲ πάντων ἰαυμαστότερον εἶνε ὅτι ὁ νόμος οὗτος εἰς μὲν τοὺς χριστιανικομένους εἶνε νόμος, εἰς δὲ τοὺς χριστιανισθέντας ἅμα μεταποιεῖται εἰς Κανὸν. Ὅποια ἀπλοποίησις πραγμάτων! ὅποια παντοδυναμία νόμου, οὐχὶ νόμου ἀλλὰ καθήκοντος ἐνὸς ἐκάστου τῶν ἀνθρώπων!

Ὡ! κατὰ πόσον δὲν ἤθελον εὐεργετήσῃ πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα οἱ πατέρες τῶν ἐθνῶν καὶ πρὸ πάντων οἱ τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ἂν διὰ τῆς Γραφῆς ἤθελον εἰσελθεῖ εἰς τὸ καθῆκον αὐτῶν καὶ παραδειγματικῶς διδάξῃ αὐτὴν εἰς τοὺς λαοὺς; ὅποια ἐποχὴν δὲν ἤθελον ἐγκαινιάσῃ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τὸ 1872; Τὸ καθ' ἡμᾶς γινώσκοντες ὅτι, ἅμα περὶ τὴν τῆν ἑαυτοῦ ἔγερσιν παντὶ σθένει ἐπιζητεῖ καὶ βαθμηδὸν διαφόρους σταθμοὺς ποιεῖ, ἀχρὶς οὐ εἰς τὸ ἀρχαῖον αὐτοῦ σημεῖον φθάσῃ, φρονούμεν ὅτι ἅμα τῇ πτώσει τῶν προπατόρων ἡμῶν, τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εὔας, ἤρξατο ἡ ἀνθρωπότης διὰ διαφόρων παρὰ Θεοῦ ἐκλεκτῶν πνευματῶν τὴν κατὰ τῆς ὕλης τοῦ πνεύματος ἐπανάστασιν, ἐπιδιώκουσα τὴν ἑαυτῆς ἀνέγερσιν καὶ ὅτι Α'. σταθμὸν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀβραάμ ἐποίησε, Β'. ἐπὶ Μωσέως καὶ Γ'. ἐπὶ τῆς ἐπὶ γῆς ἐμφανίσεως τοῦ Σωτῆρος, οὗ τὴν διδασκαλίαν (ἣν ἐπὶ τοσοῦτον συστήγομεν) μὴ ἀκολουθήσασα ἀκριβῶς, οὐκ ἐπέπληρωσεν.

Ἀλλὰ νῦν, ὅτε τὰ γεγονότα ἀπ' ἑαυτῶν κράζουσι καὶ πάντες λαοὶ πρὸς ἕν κέντρον ἀτενίζουσιν, ἐὰν τῆς φωνῆς τοῦ Εὐαγγελίου πράγματι ἀκούσωσιν οἱ ἀρμόδιοι, ἐν ᾧ μόνῳ ἐστὶν ἡ ἐνότης, καὶ δι-

*) Περὶ τούτων ἀνάγνωθι: Γεννάδιον τὸν Σχολάριον, Μέντωρος τομ. Β'. σελ. 215.

δάξωσιν οὕτω τοὺς ἀνθρώπους, κατὰ πόσον δὲν εἴμεθα βέβαιοι (ἀφοῦ τὸ σχέδιον τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἐπὶ τοσοῦτον ὑπὸ πάντων τῶν ἀνθρωπίνων συστημάτων μυριοτρόπως ἐδασανίσθη καὶ πάντων θριαμβευτικῶς κατέστρωσεν) ὅτι μεγίστη πασῶν τῶν ἐποχῶν ἐποχὴ ἔσται τὸ ἔτος τοῦτο; Ὡ! τῇ ἀληθείᾳ ἀναλογιζόμενος τὸ τοιοῦτον καὶ ὄλωσ ἀπὸ χαρὰν σκιρτῶν, τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἐμοῦ λογικοῦ κινδυνεύω. Τί δὲν θέλει λέγει ἡ ἱστορία τοῖς μεταγενεστέροις; βεβαίως θέλει φωνεῖ ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1872 ὑπῆρξαν ἀθάνατοι ἐν θνητοῖς διδάσκαλοι, οἵτινες πράγματι ὠδήγησαν τὴν ἀνθρωπότητα εἰς τὸν προορισμὸν αὐτῆς, διαβιβάσαντες ταύτην ἐκ τῆς ὑλικότητος πρὸς τὴν πνευματικότητα.

Τὴν περὶ τοῦ θέματος τούτου ἰδέαν ἡμῶν καὶ ἐν αὐτῷ τῷ προλόγῳ ὡς καὶ ἐν σελ. 25. 81 καὶ 123 τοῦ Α'. τομ. καὶ εἰς διάφορα ἄλλα μέρη τοῦ Μέντωρος βλέποντες ἐκφραζομένην, ἠλπίζομεν ὅτι ἤθελον εἰσὶν οἱ ἀρμόδιοι τῆς ἐποχῆς ἡμῶν ἐν βλέμματι ἐπ' αὐτῶν τοῦλάχιστον πρὸς συζήτησιν τῆς μεγάλης ταύτης ἀληθείας, ἣν πρὸ πάντων ἄλλου καὶ ὁ Μέντωρ ἐπιδιώκει. Ἀλλὰ μετὰ μεγίστης λύπης τὸ λέγομεν ὅτι ἐλαλήθησαν εἰς ὧτα μὴ ἀκούστων! δι' ὃ κατὰ καθῆκον ἐπὶ τὸ σφρότερον πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον ἐπανερχόμενοι σήμερον ἐλπίζομεν καὶ εὐχόμεθα ἀπὸ καρδίας ἵνα εὐτυχέστεροι εὐρεθῶμεν πρὸς τοῦτο κατὰ τὸ ἀρξόμενον τοῦτο ἔτος, ὅπερ ἐπευχόμεθα ὑγιεινὸν καὶ πανεύδαιμον πρὸς πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα.

ΠΕΡΙ ΣΥΜΠΑΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΑΘΕΙΑΣ.

Ὅταν αἱ φυσικαὶ καὶ ψυχικαὶ ἰδιότητες, διαθέσεις, κράσεις καὶ κλίσεις δύο τινῶν ὑποκειμένων ᾧσιν ἕμωι, ἡ μεταξὺ τῶν ἀμοιβαίότης αὐτῆς συμπάθεια καλεῖται, καὶ τὸ ὁμοίωτροπον τῶν χαρακτῆρων καὶ αἰσθημάτων κάμνει ἀμφοτέρω νὰ ἠδύνωνται καὶ νὰ καταθέλωνται ἐν τῇ οικειότητι ἀλλήλων.

Ἄλλ' ἐκ τούτου δὲν προέρχεται ἄρα, ὡς ἐν παρόδῳ εἴπαμεν, καὶ τὸ πρώτιστον, καὶ περ οὐχὶ τὸ μόνον, ἐλαττήριον τοῦ ἔρωτος; Τίς ἐρῶν ὅς οὐκ ἠθελήθη διὰ τὸ ἀντικείμενον τοῦ πάθους τοῦ διάπυρον καὶ μυστηριώδη πέθον, ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ διεγειρόμενον, ἀλλόκοτον, ἀκατανόητον, παρὰβῶξον καὶ εἰς αὐτὸν ἀκόμη τὸν ἴδιον; Ἀγνοῶν δὲ παντάπασι τὸ αἷτιον, οὐδὲν δύναται νὰ ἐκφράσῃ αὐτὸ, καθάπερ οὐδ' ἡ ἀμπελίς, ἂν φωνὴν ἐναρθρον κατεῖχεν, οὐδὲν ἤθελε δυνήθη νὰ εἴπῃ δικαί περὶ τὴν πετελίαν περιπλέκεται, οὐδ' ὁ μακρήτης ἵνα τί κέκτηται τὴν ἰδιότητα τοῦ ἐλκεῖν τὸν σίδηρον.

Οὕτω δὲ καὶ ὅτε δύο ψυχαὶ συγκοινωνοῦσιν ἐν συμπάθειᾳ, ὅποια καὶ ὁπόση μακρῶστερος! Ὅποτε μυστικὴ τις ἔλξις, ὡσάν τις δύναμις προσελκύουσα, συναλλήλως τὰς συνδέει, αἱ καρδίαι αὐτῶν τονίζονται ἐπὶ τὴν ἡδυτάτην τῶν ἀρμονιῶν. Ἢ φύσις παρουσιάζει τὰ αὐτὰ πρὸς ἀμφοτέρωσιν ἑταίρητα. Τὸ κυνεῖν καὶ καθαρὸν χρῶμα τῶν οὐρανῶν, ἡ βαλασμικὴ εὐωδία τῶν ἀνθῶν, ἡ τῶν φυτῶν θάλλουσα μορφή, ἡ ποικιλία καὶ τερπνὴ ὄψις τῶν ἔσοχῶν, ἡ ἀργυρόλευκος λάμπουσα σελήνη, ἡ πρὸς τὰ θεία ὕψωσις τοῦ νοός, τὸ ἰδανικὸν κἄλλος, ἡ τάξις, ἡ ἀγαθότης, ἡ ἀρετὴ—τὰ πάντα συγκοινοῦσιν ἐξίσου ἀμφοτέρωσιν. Ὅποσον ἤδιστον αὐταῖς τὸ

ἐκφράζειν, τὸ ἀναπτύσσειν τοὺς ἀθῶους τῶν λογισμοῦ, καὶ ὅποσον εὐάρεστον τὸ ἀνευρίσκαι δι' ἕκαστον αἰσθηματικῶν καὶ ἀμοιβαίαν ἀνταπόδοσιν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν! Οὐδὲ εἰς μέγας διαλογισμὸς, οὐδεμία ὠραία ἀντίληψις, οὐδεμία χαρίεσσα ἐλπίς οὐδὲ εὐγενής τις πράξις ἰδίᾳ ἐκτέρα αὐτῶν, ἀλλὰ πάντων τούτων ἐν κοινῷ μετέχουσι. Πᾶσα δὲ παραφροσύνη τῆς μιᾶς εἰς ἀρμόδιαν μετατρέπεται συμφωνίαν ὑπὸ τῆς συμπαθείας τῆς ἐτέρας.

Πρὸς δὲ τούτοις ἄξιον σημειώσεως ὅτι αἱ αἰσθήσεις παρατείνονται σφόδρα διὰ τῆς συμπαθείας ἢ μάλλον δι' ἐνὸς ἀποτελέσματος αὐτῆς, ἧτοι τοῦ πέθου τοῦ νὰ εἴμεθα πάντοτε μετ' ἐκείνων οὗσ περ ἀγαπῶμεν. Ὁ νοῦς αἰσθάνεται ἐντύπωσιν ὑφ' ἐτέρου νοός δι' αὐτῶν μόνων τῶν αἰσθησῶν. Τῆς δ' αἰσθήσεως ἄρα δυναμένης ὑπερηρῆσαι τὰς ἀποστάσεις, οὐδεμία ἀπόστασις παρεμβάλλει φραγμὸν εἰς τὴν ἐπέκτασιν τῆς ὁδοῦ τῆς συμπαθείας. Οὕτω λοιπὸν ἡ φωνὴ τοῦ ἔραστοῦ μακρόθεν ἀκουσμένη τὸσαύτην προξενεῖ συγκίνησιν, ὅσην καὶ ὅτε ψιθυρίζει μετὰ στεναγμοῦ εἰς τὸ οὖς τῆς ἐρωμένης, καὶ ἡ μορφή δ' αὐτοῦ ἀπ' ὑψηλῆς θεωρουμένη σκοπιᾶς διεγείρει αἰσθημα οὕτως ἰσχυρὸν ὡς ἔτε ἐγγύθεν αὐτῆς ἴσταται. Ὅθεν λίαν ἐναργῶς παρατηροῦμεν ἐνταῦθα ὅτι ὅσον πορρωτάτω ἢ ἔρασις δύναται νὰ εἰσδύσῃ ἢ ἡ φωνὴ νὰ ἀκουσθῇ, τοσοῦτω καὶ τὰ ἀντικείμενα ἐπιδρῶσιν εἰς ἡμᾶς. Αἰσθανόμεθα τὴν ἐπιρροὴν τῆς σελήνης, καὶ τοὶ χιλιᾶδας ἐπὶ χιλιᾶδων μιλίων ἀπεχούσης, καὶ τὴν τῶν ἀστέρων, καὶ τοὶ μακρὰν ἀπ' ἡμῶν ἑκατομμύρια ἐπὶ ἑκατομμυρίων μιλίων εἰς τὸ ἀχανὲς τὸ διαστημῶδες περιπολούμενων. Ἡ συμπάθεια προξενεῖ ἔντασιν διανοητικῆς ἐνεργείας καὶ ἱκανῶς μεγεθύνει τὴν δύναμιν αὐτῆς πρὸς τὸ προσεγγίζειν καὶ τὰ ἀπώτατα ἀντικείμενα ἐνώπιον ἡμῶν. Ὁξύνει δὲ τὰς αἰσθήσεις κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸν αὐτὸν βαθμὸν, ὡσπερ βλέπομεν αὐτὰς δξυνόμενας ὑπὸ τῆς συνηθείας ἢ τῆς ἐρεθίσσεως. Τὸ οὖς συζύγου ἀνησύχως περιμενούσης ἀντιλαμβάνεται τοῦ ἤχου τῶν βημάτων τοῦ ἀνδρός τῆς, ἐν ᾧ ὑπὸ τῶν ἄλλων οὐδὲν ἄκουσται. Ὁ ἀγριος ἰνδὸς ἀκούει βαδίσματα ὀδοπορούντων, ἐν ᾧ πρὸς τὸν λευκὸν ἀνθρώπον τὰ πάντα φαίνονται ὅτι σιγῶσιν. Ὁ ἐντελὴς τῆς ὄρασεως ἀπολαύων, κλειῖον δ' ἐνίστα τὰ ἕμματα αὐτοῦ πρὸς δοκιμήν, δὲν δύναται παντάπασι ν' ἀκούσῃ τοὺς λεπτοὺς ἐκείνους ἤχους καὶ τὰ ἐλαφρὰ κινήματα ἕπερ ὁ τυφλός. Ἄπειρα δὲ περὶ τούτων ἔχομεν παραδείγματα.

Ἄλλ' ἵνα οἱ ἀνθρώποι συμπαθῶσιν ἀλλήλοις ὀφείλου νὰ ἔχωσι καὶ κοινὰ τὰ αἰσθηματικά. Οὐδεμία συμπάθεια ἐνεσι μεταξὺ δειλοῦ καὶ ἀνδρείου, καθότι οὐδὲν κοινὸν ἐν τῷ νῷ ἀμφοτέρων αὐτῶν. Καθὼς λοιπὸν συναρμόζονται τὰ μουσικὰ ὄργανα χάριν μελωδικῆς ἀρμονίας, οὕτω καὶ οἱ ἀνθρώποι ὀφείλου νὰ εὐρεθῶσι τῆς αὐτῆς ἀκριβῶς ὁμοιότητος διαθέσεων, ὅπως αἱ ψυχαὶ αὐτῶν καθόλου συμφωνῶσιν ὡς πρὸς τὴν συμπάθειαν. Καίτοι δ' ὁ χρόνος δύναται νὰ μακρῆναι τὸ φίλτρον τῆς ἀγάπης καὶ ἡ δυστυχία νὰ καταδάλλῃ ἢ ἡ κακία ν' ἀμαυρώσῃ τὰς καρδίας, ἡ συμπαθητικὴ ἔμωσ συγκίνησις ἐπιξῆ καὶ προσέτι ὠραιότερα ἀναδεικνύεται ἐξ αὐτῶν τῶν ἐρειπίων τῆς τρυφερότητος καὶ τῆς ἀρετῆς. Καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀκόμη ἡ συμπάθεια καταπραῖνει τὸν σκληροκαρδίον, καὶ ὡς ἡ ράβδος τοῦ Μωσέως διασχίζει τὸν βράχον ἵνα ρεῦσῃ τὰ ὕδατα τοῦ αἰσθηματος.

Ἐν τοῖς δεσμοτηρίοις ἐπαρχιῶν τινων, ἔνθα οἱ χρωμαίονται καὶ οἱ κακοῦργοι ἑαυτῶν νὰ προμηθεύωνται καὶ ἔνθα ὑπὸ τοῦ νόμου ἀναγκάζονται ἀρ' ἑαυτῶν νὰ προμηθεύωνται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, παρετηρήθη ὅτι οἱ κακοῦργοι οὗτοι καὶ ἐγκληματικαί, καὶ τοὶ μικρὰν μερίδα τροφῆς λαμβάνοντες, μάλιστα αὐτοῖς ἐξορκούσταν, πολλακίς συμμερίζονται αὐτὴν μετὰ τῶν χρωμαίωτων ἐκείνων, τῶν ἐγκαταλειμμένων ὑπὸ τῶν φίλων καὶ συγγενῶν των. Ἴδου λοιπὸν καὶ συμπάθεια, συμπάθεια τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς καὶ δεσμοτηρίοις, ὠθοῦσα τὸν ἥδη ἀποσκληρυνθέντα φανόλοτον εἰς τὸ νὰ συμμερισθῇ τὸ ὄλιγον του σιτηρέσιον μετὰ τοῦ ἀθώου ἀλλ' ἀτυχοῦς συναρχμακλώτου του.

Ἐν δὲ τῷ ὄχλῳ, ἔνθα βεβαίως ἀδύνατον νὰ διακρίνη τις τὴν ταυτότητα τῶν ἀτομικῶν διαθέσεων, ἀνακρίνεται πολλακίς αἴσθημάτι κοινὸν καὶ πάνδημον. Τὸ δ' αἴσθημα τοῦτο εἶνε τὸ κύριον καὶ ἀποκλειστικὸν ὄπλον τοῦ ρήτορος, εὐχερῶς ὑπ' αὐτοῦ γινώσκόμενον καὶ χρησιμοποιοῦμενον. Ἡ κυβερνώσα καὶ διέπουσα τὰς καρδίαις τοῦ πλήθους καὶ τοῦ λαοῦ συμπάθεια, ὅπερ αἴσθημα κοινὸν καὶ πάνδημον καλεῖται, καθίσταται λίαν ἐναργής καὶ δραστή, φέρ' εἰπεῖν, παντὶ πολιτικῷ, νομικῷ, δημογωγῷ, ἱεροκλήρικῳ καὶ οἰωδῆποτε ἀνδρὶ πρὸς τὸ πλῆθος δημηγοροῦντι. Ἄπαντες οὗτοι γινώσκουσι τὰς συμπάθειαις τὰς συγκινοῦσας τὰς καρδίαις καὶ τὰς διανοίας τῶν ἀνθρώπων, καὶ πρὸ πάντων μάλιστα ὁ ἱεροκλήρῳς ὅστις ἀπέναντι αὐτοῦ βλέπει ἀπροσπῆκτον λίαν προσεκτικὸν καὶ πεπληθύνον. Δὲν ἀγνοεῖ οὗτος ὅτι ἅπαντες πιστεύομεν ἢ τοῦλάχιστον ὅτι χρεωστούμεν νὰ πιστεύωμεν εἰς ἕνα Θεὸν πολυελαίον καὶ πολυεὐσπλαγγχον, καὶ ὅτι μετὰ θάνατον ἔσται ἡμέρα κρίσεως καὶ ἀνταποδόσεως καὶ ἄθης καὶ παρὰδειξας. Ἴδου τρανὸν παρὰδειγμα:

Ὁ διάκονος ἄγγλος ἱεροκλήρῳς Ἰωάννης Wesley, ὁ καὶ ἱδρυτῆς τῆς αἰρέσεως τῶν Μεθοδιστῶν, ὅστις εἰς τὰς διδασχὰς αὐτοῦ ἐλάμβανε συνήθως ὡς θέμα τὰ περὶ τῆς αἰωνίου μακαριότητος καὶ τῆς αἰωνίου κολάσεως, τοσοῦτον ἰσχυρῶς καὶ ἐπισταμένως ἠδύνατο ἐκάστοτε νὰ διεγείρῃ τὸ αἴσθημα τῆς συμπάθειαις παρὰ τοῖς ἀκροαταῖς, ὥστε ἀπελάμβανεν ἀληθῶς τὴν φήμην καὶ τὸν τίτλον δεινοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ρήτορος. Εἰς τοὺς ἱεροῦς λόγους καὶ τὰ κηρύγματα αὐτοῦ οἱ μὲν ἔτρεμον, ἄλλοι ἐπιπτον χυμῶν, τινὲς μεγάλως καὶ γοερῶς ἀνέκραζον φωνάς, καὶ τινες εἰς εἶδος τι ἀγωνίας παρεδίδοντο. Ἀναφέρεται δὲ καὶ τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον περὶ τῶν φαινομένων τούτων.

Μαθῶν τις ἐξ ἀκοῆς τὰ θαυμαστὰ ἀποτελέσματα τῆς ρητορικῆς του δεινότητος, προσῆλθε ποτε ὅπως ἐξελέγη αὐτὰ ἢ τοῦλάχιστον ἀρ' ἑαυτοῦ παρατηρήσῃ μὴ τις ὑποκρισία καὶ οὐχὶ κοινὴ συμπάθεια προσεκάλει τὰ παρὰδοχὰ ταῦτα φυσικὰ φαινόμενα. Προσελάβε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ ὄραϊν τινὰ νεάνιδα, ἵνα ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτῆς ποιήσῃται τὰς παρατηρήσεις αὐτοῦ, πεποιθῶς ὅτι οὐδὲν τέχνησμα ἐμφωλευθεῖ εἰς ψυχὴν νεάνιδος τοσοῦτον ὄραϊας, τοσοῦτον ἀθῶου καὶ νεαρῆς, οὐδὲ δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτῆς. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς ἐδείκνυν καθαρὰν ἀλήθειαν καὶ πνεῦμα ἀπληλαγμένον πάσης προσποιήσεως. Ὅτε λοιπὸν ὁ ἱερὸς λόγος, ὁ κατ' ἀρχὰς γαλήνιος καὶ χαμηλῆ τῆ φωνῆ ἀπαγγελλλόμενος, καθίστατο βαθμηδὸν μᾶλλον ζωηρὸς καὶ ἐνεργητικὸς, ἐρύθημα συγκινήσεως ἀμέσως ἀνέλαμψεν ἐπὶ τῶν παρειῶν τῆς νεάνιδος, ἥτις προσκλίψασα τὴν κεφαλὴν ἐνητένιξεν ἀσκαρδαμυκτὶ τὸν ἱεροκλήρικα. Οὐ-

τος παρίστανε τὰς ζοφερὰς σκηνὰς τῆς αἰωνίου κολάσεως· λύπη δὲ μετὰ δεήσεως ἐξωγραφεῖτο ἐν τοῖς βλέμμασιν ἐκείνης. Ὅτε ἀπετείετο πρὸς τὴν νεολαίαν, δάκρυον ἔρρευσε ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς. Δι' ἐντόνου εὐγλωττίας προσεκάλει καὶ προέτρεπε τοὺς νέους καὶ τὰς νέας ἵνα τὸν βίον των ἀφιερῶσται τῷ οὐρανῷ· τότε τρόμος κατέλαβε τὰ χεῖλη καὶ τοὺς μυῶνας τοῦ προσώπου αὐτῆς, ἡ δὲ τρυφερὰ χεῖρ τῆς αὐτομάτως καὶ βιαιῶς συνεσφίγη. Τὴν καταδίκην ἀνήγγειλε καὶ τιμωρίαν τῶν οὐχὶ ἐν μετανοίᾳ ἀλλ' ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ ἀποθησκόντων· τότε οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς ὡς ἄνθρακες ἔμψυροι ἐφλογίσθησαν, καὶ τὸ ἦθος τοῦ προσώπου τῆς ἡλλοιώθη.— Ὅτε δ' ἐπὶ τέλους ὁ ἱεροκλήρῳς πειραίνων τὸν λόγον ἀνερώνησεν « Ὅ-τω, καὶ οὕτως ἀποθάνουσι αἱ ψυχὰι τούτων τῶν ἀμαρτωλῶν » ἀνίσταται σπασμωδικῶς ἡ νεάνις, οἱ βραχίονές τῆς πρὸς τὰ ἄνω ἐκτείνονται ὡς ὑπὸ γαλβανικοῦ ρευστοῦ τινιχνθέντες, κραυγὴ ἐξέρχεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῆς καὶ λειποθυμοῦσα καταπίπτει ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ἐκκλησίας ὅλως ἀναισθητος καὶ ἐξησθενημένη....

Ἄφ' ἐτέρου, κατ' ὅσον ἀγορᾶ τὴν ἀντιπάθειαν, τὸ αἴτιον τοῦ ἐναντίου τούτου αἰσθηματὸς ἐστὶν ὅλως ἀφανὲς καὶ ἀκατάληπτον.

Ὁ ἐν Groningen καθηγητῆς τῆς φιλοσοφίας Μαρτίνος Schookius οὐδὲλως ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τὴν ὀσμὴν τοῦ τυροῦ χωρὶς νὰ λειποθυμήσῃ καὶ ὁ Μοζάρ περιφημὸς Γερμανὸς μελοποιὸς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὁ τὸν θαυμασμὸν ἐρελκύσας ἀπάσης τῆς Εὐρώπης, δὲν ἠδύνατο ν' ἀκούσῃ τὸν ἦχον τῆς σάλπιγγος. Καὶ ἡ μὲν ἀντιπάθεια τοῦ Μοζάρ ἀποδοτὰ βεβαίως τῇ ἀκοῇ αὐτοῦ εἰθισμένη οἴση πρὸς ἦχους ἀρμονικοῦς, ἠδεις καὶ ὀμαλοῦς, ἀλλ' ἡ τοῦ Schookius πῶς νὰ ἐξηγηθῇ; Καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος τοσοῦτον ἐξεπλάγη ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ ἀντιπαθείᾳ ταύτῃ, ὥστε καὶ συνέταξε πραγματεῖαν ἐπιγραφομένην λατινιστὶ « De aversione casei » περὶ τῆς πρὸς τὸν τυρὸν ἀντιπαθείας » καὶ διηγούνται μάλιστα ὅτι, ἀναγκάζομενος πολλακίς εἰς τὴν σύνταξιν αὐτῆς ἵνα ἀναφέρῃ τὴν λέξιν « τυρὸς », κατέφευγεν εἰς τὴν ταμβακοθήκην του ὡς ἀλεξιτήριον τῆς ἐπερχομένης λειποψυχίας του.

Καθ' ἐκάστην βλέπομεν ἀντικείμενα ἄπερ ἐκ πρώτης ὄψεως ἡ προσδεχόμεθα ἢ ἀποστρέφμεθα. Πῶς δ' ἄλλως δυνάμεθα ἐνοησῆσαι τὸ τοιοῦτον αἰσθημα εἰμὴ ὡς ὃν ἀποτέλεσμα τοῦ ἀτομικοῦ διοργανισμοῦ ἡμῶν αὐτῶν, χημικὴν τινὰ φερ' εἶπειν ἔλξιν ἢ ἀπόκρουσιν ἐν τῷ αἵματι, ἐν τοῖς νεύροις ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ ζωικῷ πνεύματι τοῦ ἡμετέρου σώματος;

Ἰάκωβος ὁ Αὐσ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας ἀπεστρέφετο τὸν χοῖρον καὶ τὴν θεωρίαν γυμνοῦ ξίφους, καὶ ὁ περιφημὸς ἀστρονόμος τῆς Δανιμαρκίας τοῦ ἱ. αἰῶνος Τυχομβράχιος ἠσθένει ἅμα ἔβλεπε λαγῶν, ὁ δὲ στρατιωτικὸς ἀνὴρ Δουξ Δεπερνὼν εἰλειποθύμει.

Παραλείποντες πλείστα ἄλλα παραδείγματα ἀντιπαθείας κατὰ ζῶων καὶ ἔρπετων, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἀντιπαθείας ἔθνοους πρὸς ἔθνος, οἰκογενεῖας πρὸς οἰκογένειαν καὶ ἀτόμου πρὸς ἄτομον, ἵνα μὴ ὑπὲρ τὸ θεόν μνηκύνωμεν τὴν παρούσαν πραγματεῖαν, προσεπιλέγομεν ὅτι οὐκ ὀλίγα τούτων δύνανται ν' ἀναγθῶσιν εἰς τὸ περὶ δεισιδαιμονίας κεφάλαιον, ἀρχὴν λαμβανούσης ἐκ τῆς νηπιόθεν ἀνατροφῆς καὶ ὑπὸ περιστατικῶν ἐγχαραχθέντων ἀνεξιτήλων ἐν τῇ μνήμῃ καὶ διὰ βίου ἐπενεργούντων ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν.

Ἐμ. Γιαννακόπουλος.

ΓΑΛΙΛΑΙΟΣ.

ΓΑΛΙΛΑΙΟΣ Γαλιλαίου ὑπῆρξεν ὁ δημιουργός, οὕτως εἰπεῖν, τῆς νεωτέρας Φυσικῆς, καταλύσας μετὰ τοῦ συγχρόνου του Βίκωνος τὸ κράτος τῆς περιπατητικῆς σχολῆς καὶ ἀναμορφώσας τὴν Φυσικὴν ἐπιστήμην διὰ τῶν θαυμαστῶν του ἀνακαλύψεων.

Ἐγεννήθη ἐν Πίσῃ τῇ 15 Φεβρουαρίου 1564 ἐκ πατρὸς ἐπισήμου κατὰ τε τὸ γένος καὶ κατὰ τὴν παιδείαν, παρὰ τοῦ ὀποίου καὶ ἐμνήθη τὰς μαθηματικὰς ἐπιστήμας, εἰς τὰς ὁποίας καὶ θαυμασίως ἐπέδωκεν. Ἐξ αὐτῆς τῆς παιδικῆς ἡλικίας του ἀνέδειξε μεγάλην καὶ σταθερὰν κλίσιν πρὸς τὴν μηχανικὴν καὶ ἔκτακτον παρατηρητικὸν πνεῦμα. Ἐνεακαιδεκαετῆς ἔτι τὴν ἡλικίαν ἐπένησε τὴν τοῦ ἔκκρεμοῦς θεωρίαν, ἀφορμηθεὶς ἐκ τῶν δονήσεων λυχνίας κρεμαμένης ἀπὸ τῆς ὀροφῆς ναοῦ, βραδύτερον δὲ ἐφῆρμοσε τοῦτο εἰς τὴν καταμέτρησιν τοῦ χρόνου καὶ εἰς κατασκευὴν ὀρολογίων. Ὑστερότερον πάλιν, μαθὼν παρὰ ἀντλιοποιῶν ὅτι τὸ ὕδωρ δὲν ὑψοῦτο ἐν τῇ ἀντλίᾳ πλέον τῶν 32 ποδῶν, κατενόησεν ἐκ τούτου τὸ ἐσφαλμένον τῆς τότε ἐπικρατούσης προλήψεως, ὅτι δῆθεν ἡ φύσις ἀποστρέφεται τὸ κενόν, καὶ διέχυσε διὰ τούτου μέγα φῶς εἰς τὴν Φυσικὴν.— Μετὰ τοῦτο διὰ πειραμάτων γενομένων ἀπὸ τοῦ κωδωνοστασίου τῆς μητροπόλεως καὶ ἐνώπιον πλήθους θεατῶν ἀπέδειξεν ὅτι τὸ βάρος οὐδαμῶς ἐπιταχύνει τὴν φορὰν τῶν πιπτόντων σωματῶν ἀνεκάλυψε τοὺς νόμους τῆς ταχυομένης κινήσεως καὶ ἀπέδειξεν ὅτι τὸ τοπικὸν διάστημα, τὸ ὅποιον σῶμα τι πίπτει διανύει κατ' ἴσα διαστήματα χρόνου, αὐξάνει ὡς οἱ περιττοὶ ἀριθμοί.— Εἴκοσι καὶ πέντε ἐτῶν τὴν ἡλικίαν ὦν διωρισθὴ καθηγητῆς τῶν μαθηματικῶν ἐν Πίσῃ. Μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἔτις ἠναγκάσθη χάριν τῆς ἡσυχίας του νὰ παραιτηθῇ τῆς καθηγησίας, ἕνεκα τῆς διεγερθείσης κατ' αὐτοῦ καταφροῦς ὑπὸ τῶν ζηλωτῶν ὀπαδῶν τῆς παλαιᾶς φιλοσοφίας, τῆς ὁποίας τὰς ἐλλείψεις καὶ πλάνιας καταδείκνυε διὰ συγγραφῶν τε καὶ πειραμάτων. Ἀμέσως ἔτις σχεδὸν διωρίσθη ὑπὸ τῆς Ἐνετικῆς Γερουσίας κα-

ΓΑΛΙΛΑΙΟΣ.

θηγητῆς τῶν αὐτῶν ἐπιστημῶν εἰς τὴν ἀκαδημίαν τῆς Παδούης, τόσον δὲ ἐκεῖ διεφημίσθη ἐν βραχεῖ χρόνῳ, ὥστε ἀπειρον πλῆθος ἀνθρώπων πάσης τάξεως καὶ ἀπὸ τῶν ἀνωτέρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης συνέτρεχον ὅπως ἀκροασθῶσι τὰς παραδόσεις του. Ἐκ τῶν ἀκροατῶν του δὲ λέγεται ὅτι ἦτο καὶ ὁ μετέπειτα γενόμενος βασιλεὺς τῆς Σουηδίας Γουσταῦος Ἀδόλφος.

Εἰς τὸν μέγαν τοῦτον σοφὸν πολλοὶ ἀποδίδουσι καὶ τὴν ἐφεῦρεσιν τοῦ θερμομέτρου· ἄλλοι δὲ μὴ ἀρνοῦνται τοῦτο. Ἀναμφισβήτητον ἐν τούτοις εἶνε ὅτι αὐτὸς ἐξέτεινε τὴν χρῆσιν τοῦ ὑπὸ Μετίου ἐφευρεθέντος τῷ 1609 τηλεσκοπίου, ἐφαρμόσας αὐτὸ εἰς παρατήρησιν τῶν οὐρανίων σωματῶν διὰ τοῦ μέσου δὲ τούτου ἔκαμε σημαντικωτάτας ἐν τῷ οὐρανῷ ἀνακαλύψεις. Ἀπὸ τοῦ 1610 ἀνεκάλυψε τὰς ἐν τῷ δίσκῳ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης σκιώδεις κηλίδας, εἶδε τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων ἐπ' ἀπειρον αὐξάνοντα καὶ ἐν μόνῳ τῷ ἀστερισμῷ τοῦ Ὀρίωνος ἀνεκάλυψεν ὑπὲρ τοῦς 500 νέους ἀστέρας· διένησε δὲ ἔτι καὶ ὁ Γαλιλαῖος λεγόμενος κύκλος δυνατὸν νὰ ἀποσυντεθῇ εἰς πλείονας ἀστερισμοὺς διὰ τηλεσκοπίου ἰσχυροτέρου.— Τῷ 1611 ἀπῆλθεν εἰς Ρώμην, ἐξετέλεσε δὲ αὐτόθι ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ καρδινάλιου Βαρδίνη καὶ ἄλλων ἀρχιερέων διάφορα ἀστρονομικὰ πειράματα, παρετήρησε τὰς νεφελοειδεῖς λευκότητας καὶ τοὺς τέσσαρας δορυφόρους τοῦ Διὸς, τοὺς ὁποίους καὶ ὠνόμασε τὸ πρῶτον ἀστέρας τῶν Μεδίκων, πρὸς τιμὴν τοῦ ἡγεμονικοῦ τούτου καὶ φιλομούσου οἴκου. Ἀνακαλύψας δὲ διὰ τοῦ τηλεσκοπίου του τὰς ἐναλλάξ φωτεινάς καὶ σκιώδεις φάσεις τῆς Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Ἄρεως, ἐπέστη διὰ τῆς ὀρθόμορφου ταύτης ἀποδείξεως περὶ τῆς ὀρθότητος τοῦ κοπερνικεῖου ἀστρονομικοῦ συστήματος καὶ ἐκηρύχθη θερμῶτατος αὐτοῦ ὑπερμάχος, παρ' ἔλθην τὴν τῶν κληρικῶν καταφορὰν κατὰ τοῦ λελογομένου τούτου συστήματος, τὸ ὅποιον ἐν τῇ ἀτόπῳ δεισιδαιμονίᾳ των ἐσυκοφάντου ὡς ἀντιθρησκευτικόν, μόνον διὰ τὸν λόγον ὅτι ἀντέβαινε πρὸς τὴν ρῆσιν τῆς Ἀγ. Γραφῆς, καθ' ἣν ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ προσέταξε τὸν ἥλιον νὰ σταθῇ, ὡσάν ἡ ρῆσις αὕτη δὲν ἐπεδέχτο μεταφορικὴν ἐξήγησιν. Ἡ ἀνα-

κάλυψις αὐτῆ τοῦ Γαλιλαίου συνέτεινε πολὺ εἰς διάδοσιν τοῦ νέου ἀστρονομικοῦ συστήματος, καθότι δι' αὐτῆς κατέστη πλέον ἀναπύρρητος ἢ περὶ τὸν ἥλιον κινήσεις τῶν πλανητῶν ἐκείνων καὶ ὁ παρὰ τοῦ κεντρικοῦ τούτου ἀπέρως φωτισμὸς αὐτῶν.

Αἱ ἀνακαλύψεις αὗται καὶ πολλαὶ ἔτι ἄλλαι ὑπερεδόξασαν τὸν Γαλιλαῖον καὶ κατέστησαν ἐξέχουστον τὸ ὄνομά του εἰς πάντα τὸν πεπολιτισμένον κόσμον.— Μετὰ τινῶν δὲ μηνῶν ἐν Ρώμῃ διατριβὴν, ὁ εὐκλεῆς σοφὸς μετέδῃ εἰς Φλωρεντίαν προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ μεγάλου δουκὸς τῆς Τοσκάνης, Κώμου τοῦ Β'. Ἐκεῖ δὲ ἐδημοσίευσεν τῷ 1613 τὸν «Περὶ τῶν ἐν τοῖς ρευστοῖς κινουμένων καὶ ἐπιπλεόντων σωμάτων» λόγον του, διὰ τοῦ ὁποῦ ἀπεδείκνυε τὴν περιοδικὴν κίνησιν τῶν δορυφόρων τοῦ Διὸς. Μικρὸν μετὰ τοῦτο ἐδημοσίευσεν δευτέραν ἐκδόσιν τοῦ λόγου τούτου ἐν τῇ ὁποίᾳ συνεξέθετο καὶ τὴν γνώμην του περὶ τῆς θέσεως, τῆς φύσεως καὶ τῆς κινήσεως τῶν ἐν τῷ δίσκῳ τοῦ ἡλίου παρατηρούμενων κηλίδων. Ἡ ἐκ τῶν λαμπρῶν τούτων ἀνακαλύψεων δόξα καὶ ἡ μεγίστη εὐνοία, διὰ τῆς ὁποίας ἐτίμα αὐτὸν ὁ προρρηθεὶς δούξ Κώμος, παρώξυναν κατ' αὐτοῦ τὸν φθόνον τῶν σοφιστῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὅτινες, συμμάχους παραλαβόντες καὶ τοὺς ἐξ ἀμαθείας ἢ ἐκ παρνενοσημένους εὐσεβεῖας κινουμένους κληρικούς, ἐπετέθησαν ἐμπικθέστατα κατὰ τὸν διασέμου ἀνδρὸς· πρὸ πάντων δὲ τῶν ἄλλων λυσσοδῶς κατεφρόνησαν κατ' αὐτοῦ οἱ δομινικανοὶ μοναχοί, διὰ τε συγγραφῶν ἐν ταῖς ὁποίαις ἀνημιλλᾶτο ὁ θρόνος πρὸς τὴν ἀμάθειαν, καὶ διὰ λόγων ἀπ' ἀμβωνος. Τοσοῦτω δὲ τὸ πάθος ἐτύρλωνε τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους συγγραφεῖς καὶ ρήτορας, ὥστε τῷ 1614 ἐκήρυξαν παρρησίᾳ ὡς αἰρέσεις θεοσυγχεῖς ὄχι μόνον τὴν περὶ κινήσεως τῆς γῆς γνώμην τοῦ φιλοσόφου, ἀλλὰ καὶ αὐτάς τὰς ὀρθαλομορφεῖς καὶ ψηλαρητάς, οὕτως εἶπεν, ἀνακαλύψεις τῶν νέων πλανητῶν, τὰς ὁποίας ἔκαμεν. «Ὅτι ἢ κατὰ φαντασίαν αὕτη ἀνακάλυψις, ἔλεγε πολυμαθὴς τις Νεαπολίτης κληρικός, ἀντιβαίνει ἀντικρὺ πρὸς τὸ θεόπνευστον βιβλίον τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, εἶνε κατὰδὸλον· ἐπειδὴ ὁ ἀληθὴς ἀριθμὸς τῶν ἀστέρων παρίσταται ἐν τῷ ἱερῷ ἐκείνῳ βιβλίῳ διὰ τῆς ἐπταφύτου λυχνίας (1), τὴν ὁποίαν ὁ ἱερός εὐαγγελιστὴς περιγράφει κατὰ τοιαῦτα ἦσαν τὰ πρὸς ἀνατροπὴν τῶν ἀνακαλύψεων καὶ γνώμων τοῦ σοφοῦ ἀνδρὸς ἐπιχειρήματα τῶν ἐχθρῶν του, μέχρι τοῦ γελοίου παρεξηγουμένων τὰς θείας γραφὰς πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ των.— Τῷ 1615, ἕτερος δομινικανὸς μοναχός, ἐκ Φλωρεντίας, πᾶτερ Κατσίνης ὀνόματι, λαβὼν ὡς προσίμιον τοῦ λόγου του τὴν πρὸς τοὺς Ἀποστόλους ἐρώτησιν τῶν δύο ἀγγέλων κατὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου, «Ὁ ἄνθρωπος Γαλιλαῖοι τί ἐστήκατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; (Viri Galilaei, quid stalis aspicientes in caelum?) ἐπετέθη σφοδρῶς ἀπ' ἀμβωνος ἐν πλήρει ἐκκλησίᾳ κατὰ τοῦ ἀνδρὸς καὶ διὰ λόγου σχινοπενοῦς, παρεστήσεν εἰς τοὺς ἀκρατάς του αὐ-

(1) Γνωστὸν ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἐγνώριζον 7 μόνους πλανήτας, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς σελήνης, τοὺς διὰ γυμνῶν ὀφθαλμῶν ἐρωμένους· ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ τηλεσκοπίου μέχρι τοῦ ἔτους 1858 ἀνεκαλύφθησαν 47 νέοι πλανῆται καὶ δορυφόροι, καθίσταν δὲ τὰ ὀπτικά ὄργανα τελειοποιούνται, αὐξάνει καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνακαλυπτομένων πλανητῶν· οἱ πλανῆται δὲ οὗτοι φαίνεται ὅτι εἶνε παρὰ πολλοί, διότι κατ' ἕτος ἀνακαλύπτονται περὶ τοὺς 4 ἢ 5.

τὸν τε καὶ πάντας τοὺς περὶ τὴν ἀστρονομίαν ἀσχολουμένους ὡς αἰρετικούς καὶ ἀθέους. Ὁ Γαλιλαῖος κεραινοῦθη περὶ τούτου πρὸς τὸν γενικὸν καθηγούμενον τοῦ τάγματος τῶν Δομινικανῶν, Λουδοβίκου Μαρτίνου, ἀνδρα ἐλλόγιμον· οὗτος δὲ τῷ ἀπεκρίθη, «ὅτι ἐλυπεῖτο μὲν διὰ τὸ σκάνδαλον τὸ προξενηθὲν ὑπὸ κληρικοῦ τοῦ τάγματός του, οὐδὲν ὅμως ἠδύνατο νὰ ἀντιπράξῃ εἰς τὰς κτηνώδεις ἀνοησίας (bestialità) τὰς ὁποίας ἔπραττον ἢ ἠδύνατο νὰ πράξωσι 30 ἢ 40 χιλ. μοναχῶν, ἐκ τῶν ὁποίων συνείκητο τὸ τάγμα του.» Πρὸς τούτους καὶ ὁ Καρδινάλιος Βελλαμίνος διεκήρυξε τὸ σύστημα τοῦ Γαλιλαίου αἰρετικόν. Ὁ Γαλιλαῖος ἀπερῆθη τότε πρὸς τὴν μεγάλην δούκισσαν τῆς Τοσκάνης ἐπιστολήν, δι' ἧς ἐξήτει νὰ ἀποδείξῃ διὰ πλείστων χωρίων, ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν ἁγίων πατέρων ληρθέντων, ὅτι εἶνε συγγραμμάτων ἐπὶ ζήτημάτων, καθαρῶς φυσικῶν καὶ μαθηματικῶν, νὰ ὑπεκκλήνῃ τις τῆς αὐθεντίας τῶν θεῶν Γραφῶν. Ἐἰς ὑπεράσπισιν αὐτοῦ ἐξήλθον πολλοὶ φίλοι του καὶ λόγιοι ἄνδρες, μεταξὺ δ' αὐτῶν καὶ τρεῖς κληρικοί, ὁ Καρτέλλης, ὁ Φωσκρίνης καὶ ὁ Καμπανέλλας· οὗτοι ἦσαν ὅμως ἠναγκάστη νὰ ἀπέβη εἰς Ρώμην ὅπως ἀπολογηθῇ ἐνώπιον τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν. Ὁ δούξ Κώμος, ὅστις πάντοτε ἠνῴει καὶ ἐπροστάτευεν αὐτόν, ἔγραψε πρὸς τὸν παρὰ τῷ πάπᾳ ἀντιπρόσωπον αὐτοῦ νὰ παρχωρήσῃ εἰς τὸν Γαλιλαῖον τὸ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ Μέγαρον τῶν Μεδίκων· ἐσύστησε δὲ αὐτὸν θερμῶς καὶ πρὸς τὸν φίλον του Καρδινάλιον Μόντε.— Ὁ τότε πάπας Παῦλος ὁ Ε'. ὑπεδέξατο τὸν ἄνδρα ἀξίως τῆς παιδείας του μετὰ πάσης τιμῆς καὶ περιποίησεως, εἶπε δὲ εἰς αὐτὸν ὅτι ἠδύνατο μὲν ἐλευθέρως καὶ ἀκινδύνως νὰ δοξάζῃ ὅτι ἡ γῆ κινεῖται, ὡφείλει ὅμως νὰ παραμεινῇ ἐν τῇ ζήτησιν τούτῳ ὡς ἀπλοῦν μαθηματικῶν ἀντικείμενον. Ἡ ἀπαίτησις τοῦ πάπᾳ, λαμβανομένη ὑπ' ὅψιν τῶν καιρῶν καὶ τῶν τότε ἐπικρατούσων ἰδεῶν, ἦτο τῷ ὄντι λίαν μετριοπαθὴς καὶ ἐμμετρον· ὁ Γαλιλαῖος ὅμως, μὴ εὐχαριστήσας ἐκ τούτου, ἤξιον νὰ πείσῃ τὸν πάπαν καὶ τὸ ἱερ. Δικαστήριον νὰ ἀποφανθῶσιν ὅτι τὸ σύστημα τοῦ Κοπερνίκου οὐδαμῶς ἀντίβαινε πρὸς τὸ θεοεικόμενον εἰς τὰς ἁγίας Γραφὰς σέβας. Ὁθεν τῇ 5 Μαρτίου 1619 τὸ ἱερὸν Δικαστήριον ἐξέδωκεν ἀπόφασιν διὰ τῆς ὁποίας, καὶ περ μὴ ἀναφέρον ὀνομαστὶ τὸν Γαλιλαῖον, καταδικάζον ὡς ἀπειναντιούμενα εἰς τὰς ἁγίας Γραφὰς τὸ τε σύστημα τοῦ Κοπερνίκου καὶ τὰ συγγραμματα τῶν ὑπερασπιστῶν του. Τότε ὁ δούξ τῆς Τοσκάνης, ὅπως προλάβῃ καὶ ἀποτρέψῃ ἀπὸ τοῦ εὐνοουμένου του ἐνδεχόμενον τι ἀπεικτέον, ἀνεκάλυψε αὐτὸν τάχιστα εἰς Φλωρεντίαν. Ἀνεχώρησεν ὅθεν ἐκ Ρώμης περὶ ἀρχὰς Ἰουνίου, ἀρῶν ἔλαβε, ζητήσας παρὰ τοῦ Καρδινάλιου καὶ Καρδινάλιου Βελλαμίνου, ἔγραψαν πιστοποιητικόν, χρονονολογίαν φέρων 26 Μαΐου 1616, διαψεύδον τὴν διαδοθεῖσαν εἰρημνίαν, ὅτι ὁ Γαλιλαῖος καταδικάσθη νὰ ἀποκηρύξῃ τὰς ἀστρονομικὰς γνώμας του καὶ νὰ ὑποστῇ κανόνα μετανοίας· συγχρόνως ὅμως διεκηρύχθη ἐν τῷ αὐτῷ ἐγγράφῳ ὅτι τῷ ἀπηγορεύετο εἰς τὸ ἐξῆς τὸ νὰ ὑπερασπίζηται καὶ ἐπιστηρίξῃ τὸ κοπερνίκειον σύστημα.

Ἐπανελθὼν εἰς Φλωρεντίαν ὁ Γαλιλαῖος ἐξῆσεν ἐπὶ τινα χρόνον ἡσύχως καὶ ἀπερισπᾶστος, ἀσχολούμενος εἰς τὰς μελέτας καὶ παρατηρήσεις του. Ἡ ἡσυχία του ὅμως αὕτη διαταράχθη πάλιν

μετ' ὀλίγον, ὡς ἐκ τῶν ἐμμανισθέντων τῷ 1618 τριῶν κομητῶν· διότι Ἰησοῦτης τις μοναχός, πᾶτερ Γράσσης τὸ ὄνομα, θελήσας νὰ γράψῃ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου καὶ ἀνασκευασθεὶς ὑπὸ τινος τῶν μαθητῶν τοῦ Γαλιλαίου, τὰ ἔβαλε μὲ τὸν διδάσκαλον καὶ ἐπετέθη κατ' αὐτοῦ διὰ συγγραμμάτων του, Πλάστιγξ Ἀστρονομικῆ ἐπιγραφόμενου. Ὁ Γαλιλαῖος ἀπήνησεν εἰς τὰς προσβολὰς τοῦ μοναχοῦ διὰ διατριβῆς, ἧς θεωρεῖται δικαίως ὡς ἀριστούργημα εὐφραδείας καὶ κρίσεως, καὶ κατέδειξε γελοῖον τὸν ἀντιπαλόν του ἐκ τούτου ὅμως παρώξυνε κατ' αὐτοῦ τὴν ἀπέχθειαν τῶν Ἰησοῦτῶν. Περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον συνέγραψε τὸ περιφημώτατον πάντων τῶν συγγραμμάτων του, ἧτοι τοὺς Περὶ πτολεμαϊκοῦ καὶ κοπερνίκειου συστήματος διαλόγους, ἐν οἷς εἰσάγει τρία πρόσωπα, τῶν ὁποίων τὸ μὲν ὑπερασπίζεται τὸ κοπερνίκειον, τὸ δὲ ἐπιστηρίξει τὸ πτολεμαϊκόν, καὶ τὸ τρίτον σταθμίζει τοὺς λόγους τῶν δύο ἀντιπαλῶν· ἀν δὲ καὶ οὐδεμίαν ἐκφέρει γνώμην ὀριστικὴν καὶ οὕτω τὸ ζήτημα μένει κατ' ἐπιφάνειαν προβληματικόν, ἀδύνατον ὅμως εἶνε ὡς ἐκ τῆς ὑπεροχῆς τῶν ἐπιχειρημάτων τοῦ ὀπαδοῦ τοῦ κοπερνίκειου συστήματος νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ τις τούτου τὴν ὀρθότητά. Περαιώσας τὸ ἀδύνατον τοῦτο σύγγραμμά, ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ γλαφυρότης καὶ ἡ ἀκρίβεια τοῦ ὕφους συναμιλλᾶται μετὰ τὴν δύναμιν καὶ σαφήνειαν τῶν ἰδεῶν καὶ συλλογισμῶν, ὁ Γαλιλαῖος μετέβη πάλιν εἰς Ρώμην καὶ κατώρθωσε νὰ λάβῃ τὴν περὶ τυπώσεως αὐτοῦ ἀδείαν· ἐδημοσίευσεν δὲ αὐτὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Διάλογος Γαλιλαίου, ἐνθα ἐν τετραήμεροις συνδιαλέξεσιν ἐξετάζονται τὰ δύο κεφαλαῖα ἀστρονομικὰ συστήματα, ἧτοι τὸ πτολεμαϊκόν καὶ τὸ κοπερνίκειον» (Dialogo di Galileo Galilei, dove ne Congressi di quattro Giornate si discorre de' due massimi sistemi Ptolemaico e Copernicano). Τὸ σύγγραμμά τούτο ἐνεποίησε μεγάλην ἐντύπωσιν κατ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην, μετεφράσθη δὲ ἅμα σχεδὸν τῇ ἑμνησίῃ του εἰς τε τὴν λατινικὴν καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας εὐρωπαϊκὰς διαλέκτους. Ὁ συγγραφεὺς διετήνετο ἐν αὐτῷ ὅτι τὸ κοπερνίκ. σύστημα δὲν ἂ τέκετο εἰς τὰς ἁγ. Γραφὰς, ὅτι δὲ ἄλλως ἦτο ἐπικίνδυνον νὰ ἀφορμάται τις ἀπὸ τῶν χωρίων τῶν ἁγ. Γραφῶν πρὸς ἐξήγησιν τῶν φυσικῶν φαινομένων, ἐπειδὴ διὰ γεωμετρικῶν ἀποδείξεων καὶ διὰ πειραμάτων δύνατον νὰ ἐξελεγχθῶσιν ἀνακριδῆ τὰ περὶ φυσικῶν φαινομένων ἐκείνα χωρία. Ἐντεῦθεν ἀφορμὴν λαβόντες οἱ ἐχθροὶ του, εὐρόντες δὲ αὐτὸν ἤδη καὶ ἀπροστάτευτον, διότι ὁ δούξ Κώμος εἶχεν ἀποθάνει, ἐπετέθησαν σφοδρότατα κατ' αὐτοῦ. Ὁ τότε πάπας Οὐρβανὸς Η'. ὑπελήφιστο τὸν Γαλιλαῖον διὰ τὰς γνώσεις του, οἱ ἐχθροὶ ὅμως τούτου παρώξυναν κατ' αὐτοῦ τὸν πάπαν, πείσαντες αὐτὸν ὅτι δῆθεν ὁ Γαλιλαῖος εἰσῆγαγεν ἐν τῷ συγγραμμάτι του αὐτὸν τὸν ἴδιον ὑπὸ τὸ γελοῖον πρόσωπον τοῦ Σιμπλικίου (1), προσέθετο δὲ εἰς τούτο καὶ ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἐξηπάτησε τὴν ἐκκλησίαν· μὴ φυλάξας τοὺς ὅρους τῆς περὶ ἐκτυπώσεως τοῦ βιβλίου του ἀδείας, ἀλλὰ προσθέσας πολλὰ ἐναντία καὶ προσβλητικὰ εἰς τὴν θρησκείαν. Ὁ πάπας τότε διώρισεν ἐπιτροπὴν

(1) Τὸ ὄνομα Simplicius ἐρμηνεύεται εἰς τὴν λατινικὴν, ἀφελής, ἀπλοῦς· ἐννοεῖται δὲ ὅτι δύταται νὰ ἐκληθῆ καὶ ἐπὶ καλῆς καὶ ἐπὶ κακῆς σημασίας.

ὅπως ἐξετάσῃ τὴν τε διαγωγὴν καὶ τὰ Συγγραμματα τοῦ Γαλιλαίου, ὅστις καὶ προσεκληθῆ νὰ ἔλθῃ εἰς Ρώμην ὅπως ἀπολογηθῆ πρὸς τὰς γενομένας κατ' αὐτοῦ ἐγκλήσεις. Ἦλθε λοιπὸν καὶ πάλιν ὁ Γαλιλαῖος εἰς Ρώμην τῇ 13 Ἰανουαρίου 1633, μετὰ πολλὰς δὲ ἐξετάσεις καὶ ἀνακρίσεις ὑπεχρεώθη τέλος τῇ 23 Ἰουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους δι' ἀποφάσεως τοῦ ἱεροῦ δικαστηρίου νὰ ἀποκηρύξῃ τὰ ἀστρονομικὰ δόγματα ὅσα μέχρι τούτου εἶχεν ὑπερασπισθῆ ἐν τοῖς συγγραμμάσι του. Ὁ εἰς αὐτὸν ἐπιβληθεὶς τύπος τῆς ἐπιστημονικῆς ἐκείνης ἐξωμοσίας εἶχεν ἐπὶ λέξεως οὕτω «Corde sincero et fide non fieta abjuro, maledico et detestor supra distos errores et haereses». Ἦτοι, εὐκρινεῖ καρδίᾳ καὶ ἀπλάστῳ πίστει ἀποκηρύττω, καταρῶμαι καὶ ἀποτροπιάζομαι τὰς ἄνω εἰρημένας πλάνας καὶ αἰρέσεις.» Λέγεται δὲ ὅτι, ἀρῶν ἀπήγγειλε τὸν ἕρκον τούτου, μεταμεληθεὶς ἀμέσως ὅτι ἐβόωνε ὁμολογίαν ἐναντίον τῶν φρονημάτων του, ἐκτύπησε διὰ τοῦ ποδὸς τὸ ἔδαφος καὶ μετὰ πείσματος ἐξερῶνθη τὴν παροιμιώδη καταστάσαν ἐκείνην φράσιν «E pur si muove» (Καὶ ὅμως κινεῖται), ἢ γῆ δηλονότι.

Μετὰ τὴν δίκην ὁ ἐν Ρώμῃ πρέσβυς τοῦ Δουκὸς τῆς Τοσκάνης ἔγραψε περὶ τοῦ Γαλιλαίου «Κατεδικάσθη νὰ μείνῃ ἐν τῇ φυλακῇ τοῦ ἱεροῦ Δικαστηρίου ὅσον χρόνον ἡ Α. Ἀγία τῆς εὐαρεστηθῆ νὰ τὸν ἀφήσῃ, καὶ τούτο, διότι διίσχυρίσθησαν ὅτι παρὲθ τὰς πρὸς αὐτὸν δοθείσας διατάξεις πρὸ 16 ἐτῶν, τοῦ νὰ μὴ γράψῃ πλέον τίποτε περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης. Ἡ εἰς φυλάκισιν ὅμως καταδίκη του μετεβλήθη παρὰ τῆς Α. Ἀγιοπύτου εἰς πρόσκαιρον καὶ μέχρι δευτέρας διαταγῆς περιορισμὸν ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ Μ. Δουκὸς ἐν Ρώμῃ, ὅπου καὶ ὠδήγησα αὐτὸν ἐγὼ ὁ ἴδιος τῇ 27 Ἰουνίου.— Ἐπετράπη δὲ προσέτι εἰς αὐτὸν τὸ νὰ διασκαδάζῃ καὶ εἰς τοὺς κήπους τῆς Ρώμης, ἐπὶ τῷ ὄρῳ ὅμως νὰ διέρχεται διὰ τῆς πόλεως ἐπὶ ἀμάξης ἡμικλειστοῦ.»

Ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ Γαλιλαίου σώζεται ἐπιστολὴ πρὸς φίλον του, ἐν ἧ διηγεῖται τὰ τῆς δίκης του· ἐξ αὐτῆς παραθέτομεν ἐνταῦθα τὴν ἐπομένην περιουσίαν· «Μετὰ πεντάμηνον, λέγει, διατριβὴν ἐν Ρώμῃ, ἐπειδὴ ὁ λοιμὸς ἐμάστιξε τὴν Φλωρεντίαν, ὡς φυλακὴν μοι διώρισαν τὸ μέγαρον τοῦ ἀρίστου μου φίλου, τοῦ Σεβ. Κυρίου Πικκολομίνου, ἀρχιεπισκόπου τῆς Σιέννης. Τόσῃ δὲ ἡσυχίαν ἀπήλασα αὐτοῦ, ὥστε ἐπανελάθον τὴν σειρὰν τῶν συνήθων σπουδῶν μου καὶ συνέταξα ἀποδείξεις πολλῶν μηχανικῶν προβλημάτων περὶ τῆς ἀντιστάσεως τῶν ὑγρῶν... Παιδείας περὶ ἀρχὰς Δεκεμβρίου τῆς νόσου ἐν Φλωρεντίᾳ (1633), λαβὼν τὴν ἀδείαν, ἐπανῆλθον εἰς τὴν ἐν Βελβεδέρφῳ οἰκίαν μου, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Ἀρκέστρι, ὅπου καὶ νῦν διατρίβω, ἀναπνέων ἀέρα καθαρὸν, πλησίον τῆς φιλοτάτης πατρίδος μου.

Ἐκ τῶν μαρτυριῶν τούτων ἐξίγεται ὅτι οἱ σύγχρονοι τοῦ Γαλιλαίου, ἀν ὑπῆρξαν ἀδικοὶ πρὸς αὐτόν, δὲν ὑπῆρξαν ὅμως καὶ σκληροί, καθὼς πρὸς ἄλλους σοφοὺς ἀνδρας οἱ ἐκείνων σύγχρονοι.

Περὶ τα τέλη τῆς ζωῆς του ὁ διάστημα οὗτος σοφὸς ἀπόλωσε παντάπασιν τὴν ὄρασιν, 75 ἐτῶν τὴν ἡλικίαν ἔων, οὕτω δὲ ἔζησε τυφλὸς μὲν, καταγινόμενος ὅμως ἀκόμη εἰς τὰ ἔργα του ἔτη τέσσαρα, ἀπέθανε δὲ τῇ 9 Ἰανουαρίου 1642, ζῆσας τὰ πάντα ἔτη 78 παρὰ ἓνα μῆνα.

ΜΥΘΟΣ.

Ἡ μετεμψύχωσις.

Εἰκὼν πολιτικῆ.

Α'.

Πίθηξ ποτὲ ἀποβιώσας,
Σ' τὸν ἄδην κάτω ὀδηγεῖται,
Τὸν ὀβολὸν του ἂν πληρώσας,
Ὁ μῦθος μας δὲν διηγείται.

Ἐκεῖ θερμῶς νὰ τὸν ἀφίση
Τὸν Πλούτωνα καθικετεύει
Ἴνα καὶ αἰθὶς ἀναζήση,
Ὁ Πλούτων δὲ συγκατανεύει.

Ἄλλὰ, διὰ νὰ τὸν στερήση
Τῶν μέσων τῆς κακοτροπίας,
Ὅνον μορφῆν νὰ τῷ χαρίση
Ἐσκέφθη, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας

Βαρὺς καὶ ὀκνηρὸς νὰ γίνῃ
Ὁ τῆος ζωηρὸς καὶ κοῦφος
Ἐμμελλεν οὕτω δ' ἐν ὀδύνῃ
Νὰ τιμωρηθῆται ὁ Ταρτοφφος.

Ὁ Πίθηξ τοῦτο πλὴν νοήσας,
Ἀστειοὺς μορφασμοὺς ἀρχίζει,
Πάντα τὰ σχήματα ποιήσας,
Ὅσα ὁ Πίθηξ συνεθίζει.

Γελᾷ ὁ Πλούτων καὶ γελῶσιν
Ὅλοι συνάμα ἐν τῷ ἄδῃ.
Ἄν γελώτες νὰ ἐρωθῶσι
Μὲ οἰμωγὰς ποτὲ συνίδει.

Ἐκ τούτου δὲ καμφθεὶς ὁ Πλούτων
Καὶ μεταμειληθεὶς, ἐγκρίνει
Νὰ δώσ' εἰς τὸν ἀστειὸν τοῦτον
Μορφῆν οἷαν αὐτὸς προκρίνει.

Εἰς ψιττακοῦ ὠραῖον σῶμα
Ζητεῖ ὁ Πίθηξ νὰ εἰσέλθῃ,
Τοιοντοτρόπως εἰς τὸ στόμα
Ἐπιθυμῶν νὰ ἐπανέλθῃ

Ἡ ὀμοιότης, τὴν ὁποίαν
ἔειχε προτοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους

Ὡς πρὸς τε τὴν ὑποκρισίαν,
Εἰς τὴν μορφῆν καὶ εἰς τοὺς τρόπους·
Β'.

Εἶπε κ' ἐγένετ' ἐν τῷ ἄμα
Εἰς ψιττακὸν μετεποιήθη,
Ἀστειὸν γεγονώς τι κράμα
Εἰς τὴν φωνὴν καὶ εἰς τὰ ἦθη.

Γραῖα τις φλύαρος καὶ λάλος
—Εἰς ψιττακὸς μ' ἀνθρώπου σχῆμα—
Θαναμάσασα αὐτὸν μεγάλως,
Τὸν ἀγοράζει παραχοῆμα.

Ὅπως ὁ ὅμοιος συνήθως
Τὸν ὅμοιον του προσπελάζει
Καὶ τῷ αἰσχρῷ κατὰ τὸ ἦθος,
Ἄλλος αἰσχρὸς συναγελάζει.

Κ' ἐθαύμαζεν ὁ εἰς τὸν ἄλλον
Σ' τὴν ξυνοῖδα τὴν ὠραίαν,
Ἡ γραῖα μὲν τὸν παπα-γάλον,
Ὁ παπαγάλος δὲ τὴν γραῖαν.

Ἐν τοῦτοις πάντοτε ταχίαι
Ἔρχετ' ἡ λύπη καὶ σπανίως
Φεῦ! διαρκεῖ ἡ εὐτυχία,
Ἦτις μᾶς φεύγει αἰωνίως.

Ὅπως, ἐνῶ ἐν ἡσυχίᾳ
Οἱ ταιριαστοὶ μας ἔζων φίλοι,
Ἐβαν' ἐγγὺς ἡ δυστυχία,
Ἡ εἰμαρμένη, φεῦ! ὀργίλη.

Κ' ἐνῶ ποτὲ, ἀφθόνως πίνων,
Ὁ ψιττακὸς μας ἐφλυάρει,
Ἀπέθανε ροφῶν τὸν οἶνον,
Χωρὶς ἀναπνοὴν νὰ πάρῃ.

Τίς δύναται νὰ περιγράψῃ
Τῆς ψιττακίνας τὴν ὀδύνην;
Ἡμεῖς; Θεὸς νὰ μᾶς φυλάξῃ,
Καὶ... ἄς φυλάξῃ καὶ ἐκείνην.

Ὁ ψιττακὸς σ' τὸν ἄδην πάλιν,
Καὶ πρῶην Πίθηξ, ὀδηγεῖται
Καί, ταραχὴν ποιῶν μεγάλην,
Τὰ τῆς ζωῆς του ἀφηγεῖται.

Πάλιν ζητεῖ νὰ ἀναζήση,
Τοὺς μορφασμοὺς πάλιν ἀρχίζει,
Κι' ὁ Πλούτων νὰ τὸν ἀναστήσῃ
Νῦν ὡς ἰχθὺν ἀποφασίζει,

Ἐπιθυμῶν τὴν φλυαρίαν
Εἰς σιωπὴν νὰ μεταβάλῃ
Καὶ κρίνων τοῦτο τιμωρίαν
Δι' ἓνα ψιττακὸν μεγάλην.

Ἄλλ' ὁμως τίς τῶν ἡγεμόνων
Δὲν κάμνει, ὅτι τῷ ζητήσουν
Οἱ ἔρποντες περὶ τὸν θρόνον,
Μὲ κολακείας ἂν τὸν πείσουν;

Ὅθεν τὸν Πλούτωνα νὰ πείσῃ
Κατώρθωσεν ὁ Πίθηξ πάλιν
Ἀνθρώπων νὰ τῷ χαρίσῃ
Μορφῆν μ' εὐχέριαν μεγάλην.

Γ'.

Μὲ Πίθηκος ὑποκρισίαν
Καὶ φλυαρίαν παπα-γάλου
Καλύπτων τὴν ἀνοησίαν,
Θέσιν ἀμφισθητεῖ μεγάλου

Πολιτικοῦ ὁ Πίθηξ ἤδη,
Τοὺς ἡγεμόνας κολακεύων,
Ἐνῶ συγχρόνως τοὺς προδίδει,
Τοῦ πλήθους εὐνοίαν θηρεύων.

Κ', ἐνῶ κρυφίως τὴν δουλείαν
Θερμῶς τοῦ δήμου συμβουλεύει,
Ἐπιτελεῖ τὴν βασιλείαν,
Ἐκείνος ἵνα βασιλεύῃ.

Ἀηλοῖ ὁ μῦθος... ἐννοεῖται,
Ἐκ Πίθηκος καὶ παπα-γάλου
Δημαγωγὸς ἀποτελεῖται.
Αὐτὸ δηλοῖ... Ἄλλὰ ἐξ ἄλλου,
Ἴδου καὶ τί ὑπονοεῖται.

Ἀίσχυν' εἰς τὸν λαὸν ἐκείνον,
Ὅστις εὐκόλως ὀδηγεῖται
Ἀπὸ τοιοῦτον Φαγοτίνον.
Ἄλλοίμονον δὲ εἰς τὸν θρόνον,
Ὅστις εἰς συμβουλὰς ἐνδίδει
Τοιοῦτον εἶδος λυμεῶνων,
Ὡν ἕκαστος τὸ πᾶν προδίδει.
Ἐν Γυθείῳ.

N. Θ. E.

X. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΓΛΟΥΣ.

Ἡ ἐγγώριος δημοσιογραφία, κατ' αὐτὰς συχρὸν ποιουμένη λόγον περὶ τῶν γενναίων καὶ ἀνωτέρων παντὸς ἐπαίνου δωρημάτων τοῦ ὁμογενοῦς κ. X. Νικολάου Γιαννάκογλου πρὸς τοὺς ἐνταῦθα ἱεροὺς ναοὺς, παρώρμησεν ἡμᾶς ἵνα προσενέγκωμεν τοῖς φίλοις τοῦ Μέντορος ἀναγνώσταις τὴν βιογραφίαν μετὰ τῆς εἰκόνας αὐτοῦ.

Ἐγεννήθη τῷ 1796 ἐν Βρυούλλοις ὑπὸ πατρὸς Δημητρίου καὶ μητρὸς Ζωή-τσας, ἀνεδέχθη δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ θεοῦ βαπτίσματος ὁ Γ. Ἱερόθεος, ἱερομόναχος, διδασκαλεὺς ἐν Σμύρνῃ. Ἐκεῖ ἐσπούδασε τὰ κοινὰ τότε λεγόμενα γράμματα καὶ μετὰ ταῦτα συνειργάζετο μετὰ τοῦ πατρὸς του μέχρι τοῦ 1821, ὅτε ἕνεκα τῶν δεινῶν μεταμρισεῖς κατέφυγεν εἰς Σμύρνην, ἐνθα ἀποκατασταθεὶς ἐδῶθη εἰς τὸν ἐμπορικὸν βίον.

Τῷ 1831 κατὰ πρῶτον εἰσῆλθεν εἰς τὰ πολιτικὰ τῆς Σμύρνης τῷ δὲ 1834, σατραπεύοντος ἐνταῦθα τοῦ τυραννικοῦ ἐκείνου Θυσεῖν Βέη, τοῦ ἐπιβαρύναντος τοὺς Σμυρναίους διὰ φορολογίας ἐκ 4 ἑκατομ. γροσίων, ἐστάλη παρ' ὄλων τῶν κατοίκων πληρεξούσιος εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπως μεσιτεύσῃ πρὸς τὴν Αὐτ. Κυβέρνησιν ὑπὲρ ἐλαττώσεως τοῦ δυσβασιτάκτου ἐκείνου φόρου, ὅπερ καὶ κατώρθωσεν ὑποβιβάσας αὐτὸν ἀπὸ 4 εἰς 1 μόνον ἑκατομ.

Ὁ διορισμὸς του οὕτως εἶχε γίνε δι' ἐγγράφου φέροντος 310 ὑπογραφὰς τῶν τὰ πρῶτα τότε φερόντων τούρκων, χριστιανῶν, ἀρμενίων καὶ ἐβραίων, καὶ 30 σφραγίδας τῶν διαφόρων σωματείων. Ἐν τῷ ἐγγράφῳ τούτῳ ὑπέσχετο συνάμα οἱ ὑπογράψαντες ἐν ὀνό-

(MENTOP. Τόμ. Γ'. Τεύχος Α'.)

ματι τῆς πόλεως ἵνα ἀποζημιώσωσι τὸν κ. Γιαννάκογλου δι' ἑλὰ δσα ἤθελον ἀκολουθήσει ἔξοδα· ἀλλ' αὐτὸς, καὶ τοι ὑπερδπανήσας ἱκανὰ καὶ τὴν ἀποστολὴν του αἰσιώτατα διεκπεραιώσας, πατριωτισμοῦ ἕνεκα οὐδ' ὀβολὸν ἐζήτησεν, ἀλλ' οὔτε τὰς παρὰ διαφόρων γενομένας αὐτῷ πρὸς τοῦτο προτάσεις ἐδέχθη.

Ἀνακαλυφθεισῶν οὕτω τῶν καταχρήσεων τοῦ Οὐσεῖν, ἀνεκλήθη ὁ σατράπης ἐκεῖνος εἰς Κωνσταντινούπολιν· ἀλλ' ὁ πατὴρ αὐτοῦ

ἰσχύων τότε παρὰ τῷ Σουλτάν Μαχμούτ ἐνήργησεν ἵνα ἐξορισθῇ εἰς Μαγνησίαν ὁ κ. Γιαννάκογλος, ἀντεκδικούμενος δὴθεν αὐτὸν.

Ἡ ἐξορία του αὐτῆ διήρκεσεν ἕξ μῆνας.

Ἐπανελθὼν ἐκ τῆς ἐξορίας, κατέγινε μετὰ τῶν λοιπῶν προκρίτων τῆς κοινότητος εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐξέλεξι τῶν λειπῶν ὑπαλλήλων, τὴν ἀνακούρισιν τοῦ κοινού, τὴν τακτοποίησιν τοῦ φορολογικοῦ συστήματος.

Κατὰ τὸ 1838 οἱ ἐκ τῆς τακτοποίησεως τῶν πραγμάτων μὴ δυνάμενοι πλέον νὰ καταχρῶνται ὑπάλληλοι ἐσυκοφαντήσαν αὐτὸν ὡς ἐπεμβαίνοντα εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν τελωνείων καὶ κατώρθωσαν νὰ ἐξορισθῇ καὶ δευτέρον, ὑπερρριθεὶς εἰς τὸ ἐν Ἀμασειᾷ χωρίον Τσουρούμ, ἐνθα διέμενε μόνον

8—9 μῆνας, διότι δι' ἀλλεπαλλήλων ἀναφορῶν οἱ Σμυρναῖοι ἐζητήσαντο τὴν ἀνάκλησιν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἐλέους τῆς Αὐτ. Κυβερνήσεως, ὅπερ καὶ ἐπέτυχον.

Ἐπανακλήπτων διήλθε διὰ Κωνσταντινουπόλεως, ἐνθα πολλὰ εἶπε καὶ διενήργησε πρὸς τοὺς ἐκεῖ δυνάμενους ὑπὲρ τῆς Σμύρνης. Ἐπανελθὼν δ' ἐδῶθη εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν δεκάτων, ἀπὸ τῆς ὁποίας καὶ αὐτὸν ἐπλούτησε καὶ τὴν Κυβέρνησιν ὠφέλησεν οὐχὶ ὀλίγον.

22.

X. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΓΛΟΥΣ.

Κατὰ τῷ 1860 ἡ Αὐτ. Κυβέρνησις, ἐκτιμῶσα τὴν τε ἰκανότητά του ἀνδρὸς καὶ τὰς ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τῶν ἐν τῷ νομῷ τούτῳ ὑπηκόων τῆς τὰς δραστηρίους αὐτοῦ προσπάθειάς, εὐηρεστήθη ἵνα τῷ ἀπονείμῃ τὸ τοῦ Δ'. βαθμοῦ α. παράσημον, εἶτα τοῦ Ραμπιέ, εἶτα τὸ Σαλισσέ καὶ μετὰ ταῦτα τὸ γ'. Νεοάνι καὶ τὸ τοῦ Καπουεζή-μπασι.

Κατὰ δὲ τὸ 1870 ἐπαραιομορφώθη μετὰ τὸ Ρουμπέ—ισασι—μετεμωζέ, ἀνώτερον ἀπάντων τῶν ἄλλων.

Ἡ ἀντιπροσωπεία τῶν Σαμιῶν ἀνετέθη αὐτῷ ἀπὸ τοῦ 1860. Ἐθνάρχης Σμύρνης διετέλεσεν ὑπὲρ τὰ δέκα ἔτη.

Ἐπὶ τῆς ἀείψου θερμῆς προστασίας τῶν ἱερῶν ἐκκλησιῶν τῆς πόλεως ταύτης καὶ ἰδίως τῆς τοῦ Μεγαλομ. Γεωργίου, οὐτινος καὶ τὸ τέμπλον ἐκ βάρων κατ' αὐτὰς πολυτελέστατον καὶ κομψότατον ἀνεγείρει. Ἡ δαπάνη αὐτοῦ ὠρίσθη ἐκ τῶν προτέρων εἰς λίρ. 1500· ἀλλὰ θὰ ὑπερβῇ καὶ τὰς 2000, ἐὰν ἀποφασίῃ καὶ νὰ κοσμήσῃ αὐτὸ διὰ τῶν ἁγίων εἰκόνων, ὡς μανθάνομεν.

Ἐπίσης καὶ ἐν τῷ κατὰ τὰ Σχολιάδια ἱερῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου προτίθεται ἵνα κατασκευάσῃ τοιοῦτον τέμπλον, οὗ τὸ ὕψος ἔρχεται νὰ καταβῆται.

Διηυκάλων τὴν ἀγορὰν τοῦ οἰκοπέδου καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἀνοικοδόμησιν τοῦ ἐν Τεπετζικίῳ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ ἁγ. Κωνσταντίνου, ἐσχάτως δὲ συνετέλεσεν εἰς τὸ ν' ἀρχίσῃ ἡ ἀνεγερσις ναοῦ καὶ κατὰ τὸν Τσαϊρλήμ μπαχτσέν, ὅπου ἐκαισθητὴ ὑπῆρχεν ἡ ἔλλειψις τοιοῦτου.

Οἱ Πατριάρχαι τιμῶσιν αὐτὸν πάντοτε διὰ τῆς ἐξαιρετικῆς τῶν φιλίας καὶ μάλιστα ὁ Μακαριώτατος Ἱεροσολύμων συχνὰ ἀναθέτει αὐτῷ διαφόρους ὑποθέσεις τοῦ Θεοδέγμονος Τάζου. Τοῦτ' αὐτὸ ποιοῦσι καὶ πολλοὶ Μοναὶ τοῦ ἁγιωνύμου Ὁρους, ὡς καὶ τοῦ Σινᾶ καὶ τοῦ ἐν Πελοποννήσῳ Μεγ. Σπηλαίου.

Οἱ δύο Σύλλογοι, τότε Ἀναγνωστήριον Σμύρνη καὶ ὁ Ἑλικῶν, ἐτίμησαν αὐτὸν μετὰ τὸν τίτλον τοῦ ἐπιτίμου Μέλους καὶ ἀπεκδέχονται παρ' αὐτοῦ γενναϊότητά τινα καὶ τὴν διηνεχῆ προστασίαν.

Ἐπεὶ ὁ πρῶτος ὅστις ἄλλοτε συνήγορον ὑπὲρ τῆς συστάσεως καὶ ἐν Σμύρνη Ἑλλ. Ὁρφανοτροφείου, ἠποδείξας ὡς κατάλληλον θέσιν πρὸς ἀνεγερσιν τοιοῦτου ἰδρύματος τὸν εἰς τὰ προάστεια κηπὸν του, ὅπερ καὶ νὰ προσφέρῃ ἐπρωθυμοποιεῖτο, ἀλλὰ, περιστάσεων ἄλλων παρουσιασθεισῶν, εἶχεν ἀναβληθῆ τότε ἡ τοῦ Ὁρφανοτροφείου ὑπόθεσις. Ἐλπίζομεν ἐν τούτοις ἔτι τὸ Τὰ ὄρφανὰ ἐπισκέπτεσθαι ἵστι θρησκεία καθαρὰ καὶ ἀμιατος (Ἰακ. Α'. 27) ἀναλογιζόμενος ὁ εὐσεβὴς καὶ φιλογενῆς καὶ ἐλευθέρως συμπολίτης ἡμῶν δὲν θέλει λείπει ἵνα ἐπισημασίῃ τὰς εἰς τὴν πόλιν ταύτην γενναϊοφωρίας αὐτοῦ διὰ μεγάλης καὶ γενναϊοτέρας πρὸς τὸ ἀρτιγενὲς καὶ ὄλιγος ἄπορον τῆς πρωτίστης ἀνάγκης φιλανθρωπικῶν τοῦτο καθῆκον εὐεργεσίας αὐτοῦ, ἀποκαταστήσῃ οὕτως τὴν μνήμην αὐτοῦ σεβαστῆν εἰς ἀπάσας τὰς μεταγενεστέρων γενεὰς καὶ ἀπαθανάτισιν τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἰς αἰῶνα τῶν ἁπάντων.

* * * *

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΔΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΑΣ ΔΟΚΙΜΙΟΝ

(ὑπὸ Α. Καραγιάννη).

Τὸ ἀξιόλογον τοῦτο σύγγραμμα, προῖον δοκίμου καλαίου, εὐρίσκεται ἔτι ὑπὸ τὰ πειστήρια. Ἐχομεν δ' ὑπ' ὄψιν τὰ ἤδη τυπωθέντα ἐννέα κεφάλαια, ἐπιγραφόμενα ὡς ἑξῆς: Α'. Θεοί.—Β'. Δαίμονες.—Γ'. Εἰμαρμένη, Μοίραι, Τύχη, Πρόνοια.—Δ'. Φυσικὴ Μαντεία.—Ε'. Τεχνικὴ Μαντεία.—ΣΤ'. Μαγεία.—Ζ'. Καρβάλα.—Η'. Παραφάδες δαιμονολογίας.—Θ'. Ἐξίλασμός ἢ ἀποδιοσμύπησις.

Συγχαίροντες ἀπὸ καρδίας τῷ ἐλλογιμῷ συγγραφεῖ τοῦ Δοκιμίου τῆς δεισιδαμονίας, μετὰ προθυμίας σκευόμεν τὸ γέ ἐφ' ἡμῖν νὰ συστήσωμεν αὐτὸ ὡς βιβλίον τερπνὸν συνάμα καὶ ὠφελιμώτατον καὶ νὰ προτρέψωμεν τοὺς φιλομούσους ὁμογενεῖς εἰς ἀπόκτησιν τούτου· διότι ἀληθῶς ἡ δεισιδαμονία εἶνε ἡθικὴ τις ἀσθένεια κατέχουσα πάντας ἡμᾶς εἰς μικρὸν ἢ μέγαν βαθμὸν, καὶ πάντες ἔχομεν ἀνάγκην νὰ θεραπευθῶμεν αὐτῆς. Πρὸς ἀποδείξιν δὲ τῶν λεγομένων παραθέτομεν ἐκ τοῦ Η'. Κεφαλαίου τὰ ἑξῆς.

Φάσματα.

Ἀκούσατε, λέγει ὁ Εὐκράτης παρὰ τῷ Φιλοφουδεῖ τοῦ Λουκιανοῦ, πρᾶγμα, τὸ ὅποιον πρὸ πέντε ἐτῶν εἶδον, ὡς δύνάμαι ν' ἀποδείξω διὰ πολλῶν μαρτύρων. Ἐτύχανε μὲν τὸ ἔτος περὶ τὸν τρυγητόν, ἐγὼ δὲ ἀφήσας τοὺς ἐργάτας τρυγῶντας, ἀπῆλθον μόνος εἰς τὸ δάσος παρὰ τὸν ἀγρόν μου, μεσοῦσης τῆς ἡμέρας, θυσιζόμενος εἰς φροντίδας καὶ διαλογισμούς· ἀφ' οὗ δ' ἔφθασα εἰς τὸ συνηρέφες τοῦ δάσους, τὸ μὲν πρῶτον ἤκουσα κύνες ὑλακτοῦντας—καὶ ἐγὼ ἐνόμισα ὅτι Μνάσων ὁ υἱός μου ἐπαίξει καὶ ἐκυνηγέσει κατὰ τὸ σῆνθηδες μετὰ τῶν ἡλικιωτῶν του—ἀλλὰ μετ' ὀλίγον, σεισμοῦ τινος γενομένου καὶ βοῆς οἶον ἐκ βροντῆς, βλέπω προσερχομένην γυναῖκα φοβεράν, ἔχουσαν ὕψος 600 ποδῶν! εἶχε δὲ καὶ δάδα ἐν τῇ ἀριστερᾷ καὶ ζῆφος ἐν τῇ δεξιᾷ εἴκοσι περίπου πήχεων· καὶ τὰ μὲν κάτω ὀφίους ἦτο, τὰ δὲ ἄνω ὠμοίαζε μετὰ τὸν γοργόνα, μάλιστα δὲ κατὰ τὸ δλέμμα καὶ τὸ φρικῶδες τοῦ προσώπου, καὶ ἀντὶ τῆς κόμης εἶχε περικειμένους βοστρυχηδὸν τοὺς δράκοντας συσπειρωμένους περὶ τὸν ἀνχένα καὶ τοὺς ὤμους. Ἀλλὰ βλέπετε, φίλοι, πῶς ἐφριξα καὶ ἀντριχίλασα, ἐνῶ διηγοῦμαι ταῦτα;—καὶ ἐνῶ ταῦτα ἔλεγον, εἰδείκνυσεν ὁ Εὐκράτης τὰς ἐπὶ τοῦ πήχεως τῆς χειρὸς του τρίχας ὀρθὰς ὑπὸ τοῦ φόβου. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι κεληρότερος προσείχον ἀπέναντος εἰς αὐτόν, γέροντες ἄνδρες, ὡς ἂν τοὺς εἰλκεῖ τις ἀπὸ τῆς ρινός, ἡρέμα προσκυνούντες οὕτως ἀπίθανον κολοσσόν, ἡμισταδιαίαν γυναῖκα, γιγάντειόν τι μορμολύκειον.—Ἐγὼ δὲ, ἐξακολουθεῖ ὁ Λουκιανός, ἐσκεπτόμην ἐν τῷ μεταξύ, ὅποιοι τινες ὄντες αὐτοί, διδάσκουσι τὴν φιλοσοφίαν εἰς τοὺς νέους, θαμμάζονται ὑπὸ τοῦ ὄχλου, ἂν καὶ μόνον κατὰ τὴν πολιάν των βεβαίως καὶ τὸν πάγωνα διαφέρουσιν ἀπὸ τῶν βρεφῶν.—Ἀλλ' ὁ Δεινόμαχος, εἰπέ μοι, εἶπεν, ὡ

Εὐκράτης, οἱ κύνες τῆς θεᾶς, πόσον μεγάλοι ἦσαν;—Ἐλεφάντων, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, τῶν Ἰνδικῶν ὑψηλότεροι, μέλανες καὶ αὐτοὶ καὶ λάσιοι, ρυπαρὸν καὶ ἀκάθαρτον ἔχοντες τρίχωμα. Καὶ ἐγὼ μὲν ἰδὼν ἔστην, ἀναστρέψας συνάμα τὴν σφαγίδα πρὸς τὰ ἔσω τοῦ δακτύλου, ἦν μοι ὁ Ἄραφ ἔδωκεν ἡ δ' Ἐκάτη, πατάξασα τὸ ἔδαφος μετὰ τὸν δρακόντειον πόδα τῆς, ἠνέωξε χάσμα μέγιστον, ταρτάριον ὅσον τὸ μέγεθος, εἶτα ἠφανίσθη πηδήσασα εἰς αὐτό. Ἐγὼ δ' ἐνθαρρυνθεὶς ἔκυψα ἐναγκαλισθεὶς δένδρον πλησίον πεφυκός, ἵνα μὴ σκοτοδινας εἰμῆσω εἰς αὐτὸ κατὰ κεφαλῆς· ἔπειτα ἔδλεπον ἅπαντα τὰ ἐν ἄδου, τὸν Πυριφλεγέθοντα δὴλον ὅτι, τὴν Ἀχερουσίαν λίμνην, τὸν Κέρβερον, τοὺς νεκρούς, τινὰς τῶν ὁσίων ἐγνώρισα τὸν πατέρα μου τοὺλάχιστον εἶδον ἀκριβῶς αὐτὰ ἐκεῖνα ἡμῆρισμένον ἔτι, μετὰ τὰ ὁποῖα κατακίψαμεν αὐτόν. . . ., τὸν Σωκράτη δὲν εἶδα σαφῶς, εἰμὴ ἐξ εἰκατίας· διότι ἦτο φλακρὸς καὶ προχάστωρ· τὸν δὲ Πλάτωνα οὐδὲως ἐγνώρισα· διότι πρέπει νομίζω πρὸς φίλους ἀνδρας νὰ εἴπω εὐλόγηθ'!... Ἀμα λοιπὸν ἐγὼ εἶδον ἅπαντα ἀκριβῶς, καὶ τὸ χάσμα συνέκλειε καὶ τινες τῶν δούλων ἀναζητοῦντες ἐμέ, ἐν οἷς ὁ Πυρρίας οὗτος, ἐφθασαν ἐκεῖ, μὴ παντελῶς εἰσέτι τοῦ χάσματος συγκλείσαντος. Εἶπέ, Πυρρία, ἂν λέγω ἀληθῆ;—Μὰ τὸν Δ', ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, ἀληθῆ λέγεις· οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ ὑλακῆς ἐξερχομένης ἐκ τοῦ χάσματος ἤκουσα καὶ πῦρ ὀλίγον ἀπὸ τῆς δαδὸς μοι ἐφαίνετο ὅτι ὑπέλαμπε κτλ. κτλ. (1).

Πρὸς τὴν ἀρχαίαν ταύτην διήγησιν ἠδύνατο τις ν' ἀντιπαραβάλλῃ μυρίας ἄλλας προσφάτους, ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει πόλις ἀμυροῦς φαντασμάτων. Μεγίστην ὁμοῦ ἀναλογίαν πρὸς τὴν ἀνωτέρω ἔχει, εἶπερ καὶ ἄλλη, ἐκεῖνη, τὴν ὁποῖαν ἀκούει τις ἐν Ναυπλίῳ, ὅπου πιστεύεται κοινῶς, ὅτι μεταξὺ τῆς πόλεως ταύτης καὶ τῆς Προνοίας, ἐν σπηλαίῳ, κειμένῳ ἐντὸς τοῦ κήπου τοῦ αἰοδίου Καποδιστρίου, ἐμρωλεύει φάντασμα κατακληκτικώτατον, Ντεληκλήμπαμπας καλούμενον. Ὁ Ντεληκλήμπαμπας λοιπὸν οὗτος, μισάνθρωπος κατ' ὑπερβολήν, καταστρέφει τὸν βίον τῶν ἐν μέσῳ σκότους βλαθῶς διερχομένων διὰ τῆς ἐπισκοπῆς του μετὰ τὸν ὑπερήφανον· διότι σπιθαιμῶς συνήθως τὸ ἀνάστημα καὶ ἀνάλογον κενεοσύριγγα κρατῶν εἰς τὴν δεξιάν, γίνεται ὑψηλότερος τοῦ Παλαμηδέου ὄρους ἅμα τῇ ἐμρανίσει ἀνθρώπου, ἡ δὲ κενεοδόχη τῆς σύριγγος του, ἡ πρῶν μικρὰ ἐκεῖνη καὶ κροατος, οὕτως εἰπεῖν, φαίνεται ἔχουσα στατήρας ὄλους κενεοῦ καὶ ὑπὸ τῶν ἐξερχομένων νεφῶν τῆς καλύπτεται ὄλος ὁ Οὐρανός.

Ὅτι τὰ φάσματα εἶνε πλάνη καὶ ἀπάτη, ἀποδεικνύει φιλοσοφικῶς ὁ Πλάτων (2) καὶ τοὺς λόγους τούτους θὰ λάβωμεν ἀπορρομῆν ν' ἀναφέρωμεν ἄλλαχθι. Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν φιλοσοφικωτέρων ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι πρακτικώτεροι· οἰοῦντο λόγοι δυνάμενοι νὰ πείσωσι καὶ τοὺς ἀπλοουτέρους τῶν ἀνθρώπων. Τὰ φαντάσματα διαιτῶνται συνήθως εἰς ἐρήμους καὶ ἀκατοικητούς τόπους, οὐδέποτε δὲ εἰς μέρη, ὅπου φοιτῶσιν ἄνθρωποι· διότι ἐκεῖ μὲν οὐδεὶς, ἐνταῦθα δὲ πλείστοι ὅσοι ἤθελον τιμωρῆσαι τὴν αὐθάδειαν, μετ' ἧς ἀναδέχονται νὰ ταράττωσι τὴν ἡσυχίαν τῶν πολιτῶν. Τὰ φαντάσματα νέμονται ἐντὸς σκότους ψηλαφροῦ, οὐδέποτε δὲ ὑπὸ

(1) Λουκ. Φιλοφ. 22 κτλ. ἰδὲ καὶ Πλ. Πολιτ. 381 Ε'.

(2) Πλάτ. Πολιτ. 381 κτλ.

τὸ φῶς τῆς σελήνης, πολλῶν δὲ ἦτον ὑπὸ τὸ τοῦ ἡλίου· διότι τὸ φῶς διαλύει τὴν περιεχυμένην ἀγλῶν καὶ ἀποκαλύπτει τὰς τε ἀσχημίας καὶ τὰ μαγγανεύματα τῆς μοχθηρᾶς ψυχῆς τῶν διότι πρέπει νὰ πιστευόμενοι ὅτι τὰ φαντάσματα οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ λησταὶ κατορθώσαντες νὰ ἔχουσι περιφρουρημένον τὸ ἄστυρον αὐτῶν ὅχι δι' ὀπλοφόρων δαπανηρῶν, ἀλλὰ δι' ἀπλοῦ καὶ ἀνεξόδου, τοῦ φόβου τῶν δεισιδαμονούντων. Διὸ καὶ οἱ δοκιμώτεροι ἀξιωματικοὶ τῶν πάλαι ποτὲ ὑφισταμένων σωμάτων τῆς ὀροφυλακῆς ἐκεῖ μάλιστα ἀνεκάλυπτον ληστρικὰς συμμορίας, ἔπου ἐπιστεύετο παρὰ τῶν κοινῶν ὅτι διαιτῶνται φαντάσματα. Ἀλλ' ἐν ὧ τὰ φαντάσματα προτιμῶσι συνήθως σπήλαια ἀπόκεντρα καὶ σκολιά, βράχους ἀπροσίτους, δάση συνηρεφῆ καὶ ἐν γένει τόπους θυμαίνους νὰ ἐμποιώσι φόβον καὶ τρόμον διὰ τῆς ἀγρίας καὶ σκυθρωπῆς ἐρημίας των, ἀναφάνονται ἐνίοτε καὶ φαντάσματα τολμηρότερα, συνταράσσοντα ἀνθρώπους καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς οἰκίαις των ἐνταῦθα δὲ κρίνω καλὸν νὰ ἐκθέσω ἱστορικὸν γεγονός, ὅπερ ὁμολογοῦσι πάντες οἱ ὑπὲρ τὰ 50 ἔτη γεγονότες Τριπολίται. Μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821 ὁ Σ. . . πενθερὸς τοῦ ἐν Ναυπλίῳ τελωνιακοῦ ἐπιστάτου κ. . . ἀποβαλὼν τὴν περιουσίαν του καὶ μὴ ἀνεχόμενος τὴν πτωχίαν, ἐμνηστεύθη τοιοῦτον τι· συρράψας δέρματα λύκεια κατεσκεύασε ἔνδυμα ἀλλόκοτον· τούτο δὲ περιβαλόμενος καὶ ἐξαρτύσας ἀπὸ μὲν τῶν ποδῶν ἀλύσειας, ἀπὸ δὲ τοῦ ῥύγχους πυροτεχνικὴν δάδα, οὐ μόνον φῶς ἀλλὰ καὶ σπινθήρας ἀναδίδουσιν, περιέτριψε τὴν πόλιν ἀνὰ μέσας νύκτας καὶ μετὰ τοῦτο ἀποσυρθεὶς οἶκαδε ἀπεκοιμήθη· ἐπειδὴ δὲ τὴν ἐπιούσαν λόγος πολλὸς ἐγένετο ἀνὰ πᾶσαν τὴν πόλιν περὶ τερραστειῶν ἅμα καὶ τρομερωτάτου φαντάσματος, ἐπέστη ἔτι φόβος πανικὸς κατέλαβε τὰς ψυχὰς ἀπάντων. Διὸ μετὰ τινὰς ἡμέρας τὴν αὐτὴν σκευὴν περιθειμένους, ἀπὸ περιέτριψε μέγα μέρος τῆς πόλεως, δὲν ἐπανέκαμψεν ὡς καὶ πρότερον εἰς τὰ ἱεῖα, ἀλλ' ἐξεβίασε τὴν θύραν πολλῶν οἰκιῶν, καὶ οἱ μὲν ἐν αὐταῖς ἐφυγον ὡς ἕκαστος ἠδύνατο, ἐκεῖνος δὲ ἤρπασε τὰ ἀξιολογώτατα τῶν κειμηλίων. Τοῦτ' αὐτὸ ἐπετηδεύθη δις ἔτι, ἀλλ' εἰς τὴν τετάρτην ἐκδρομῆν ἡ τύχη δὲν προσηνέχθη πρὸς αὐτὸν μετὰ τῆς αὐτῆς ὡς καὶ πρότερον εὐμενείας· διότι τὴν ἀνωτάτην θαμνίδα ἀναβαίνοντα ἔκληξε μετὰ ζῆφους μεγάλου ψυχῆς ἀνὴρ καὶ τὸ μὲν ζῆφος ἀναχαιτιζόμενον ὑπὸ τοῦ δέρματος δὲν ἐπέφερε σπουδαία ἀποτελέσματα, τὸ δὲ φάντασμα, συνδεδεμένον καλῶς, διὰ νουκτερεύσαν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, ἀπεγυμνώθη τὴν ἐπιούσαν κατὰ τὴν ἀγορὰν καὶ ἐξετέθη εἰς τὴν περιφρόνησιν τῶν ἀνθρώπων.

Περαίνοντες τὸν περὶ φαντασμάτων λόγον ὀφείλομεν νὰ προσθέσωμεν ὅτι ὑπάρχουσι καὶ φαντάσματα ἀληθῆ, ὡς ὑπάρχουσι καὶ ἀληθεῖς μαγείαι. Οἱ Ἰταλοὶ πιστεύουσι νόμῳ τινὰ Μοργάνην καλούμενην, εἰς ἣν οἱ κάτοικοι τῆς Νεαπόλεως καὶ Σικελίας ἀποδίδουσι δάνημιν τοῦ τέρποντος τοῦς κατοίκους τῶν χωρῶν ἐκεῖνων διὰ εἰκόνων καὶ εἰδῶλων ὑπερφυσικῶν. Ταῦτα τοῖς πολλοῖς ἤθελον φανθῆ, ὡς εἰκός, αὐτόχρημα μῦθος· καὶ ὅμως, ἂν ἀντικαταστήσῃ τὴν Μοργάνην διὰ τῆς φύσεως, μένουσι τὰ πάντα ἀληθεῖα ἀναμφισβήτητος· διότι πάντες οἱ ἐπισκεψθέντες τοὺς τόπους ἐκεῖνους διαβεβαίωσιν ὅτι συχνάκις οὐ μακρὰν τῆς παραλλίας μέγαρον, πλοῖα, κῆποι, συναθροίσεις ἀνθρώπων καὶ μυρία ἄλλα πράγματα

ἐν τῷ ἀέρι κατοπτρίζομενα καὶ συχνάκις μετακινούμενα ἐπιφαίνονται. Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν ρηθέντων μερῶν φαίνονται καὶ ἄλλοι: πολλαχοῦ παραπλήσια φαινόμενα, ὧν καταπληκτικώτατον εἶνε ἐνεῖνο, ἔπερ εἶδεν ὁ στρατὸς τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος κατὰ τὴν εἰς Αἴγυπτον ἐκστρατεῖαν του· ἐπειδὴ ἀπέφρακτος λίμνη ἐνεφανίσθη αὐτοῖς, ἤρεμος μὲν καὶ γαληνιαία, ἀντανανακλώσα δὲ ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς πάντα τὰ ἐπὶ τῶν ὄχθων τῆς ἀντικείμενα· τὸ δὲ περιεργότερον εἶνε ὅτι ὁ μὲν στρατὸς προὐχόμενος ἀδιαλείπτως πρὸς τὴν λίμνην, αὕτη δὲ εἶχε πάντοτε τὴν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ στρατοῦ ἀπόστασιν. Ὁ σφοδρὸς Monge, ὅστις παρηκολούθει τὸν Ναπολέοντα ἐν τῇ ἐκστρατεῖᾳ ἐκείνῃ, τὸ μὲν πρῶτον ἠπατήθη μετὰ τῶν ἄλλων, μετ' ὀλίγον ὅμως ἐνόησεν ὅτι τὸ φαινόμενον ἦτο ὀπτικὴ ἀπάτη, τὴν ὁποῖαν ἐξήγησε σαφῶς διὰ τοῦ ἀεροκατοπτρισμοῦ, καὶ τὴν πραγματείαν του ἐπεκρότησεν ἀναγνωσθεῖσαν ἢ Γαλλικὴ Ἀκαδημία. Ἄλλ' ὁ ἀεροκατοπτρισμὸς εἶνε φαινόμενον, τὸ ὁποῖον, ὅσοι δὲν ἐσπούδασαν καὶ τὴν ὀπτικὴν μετὰ τῆς ἄλλης φυσικῆς, ἀδύνατον εἶνε νὰ ἐνοήσωσιν. Διὸ ἐξήγησιν μὲν τοῦ φαινομένου οὐδεμίαν θέλομεν ἐπιχειρήσει, ἀρκούμεθα δὲ νὰ προσθέσωμεν ὅτι ὁ κ. Βαλλαστὴν ἔδειξεν ἐν Ἀγγλίᾳ μέσα ἀπλούστατα πρὸς τεχνικὴν παραγωγὴν τοῦ φαινομένου, τὰ δὲ πειράματά του ἐπαναλαμβάνονται κατ' ἔτος εἰς τὰ πανεπιστήμια τῆς Εὐρώπης (1).

Βρυόλακες.

«Κατὰ τινὰ δοξασίαν, ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἐβδόμου περιόπου αἰῶνος ἐπικρατήσασαν ἐν Εὐρώπῃ, οἱ βρυόλακες εἶνε νεκροί, οἵτινες καταλιμπάνοντες νύκτωρ τοὺς τάφους αὐτῶν ἐξορμῶσι κατὰ τῶν ζώντων καὶ ἐκμυζῶσι τὸ αἷμα αὐτῶν· οὗτοι δὲ περιπίπτουσιν εἰς μαρμαρὸν τὸ κατ' ἀρχάς, καθίστανται πτώματα ἔπειτα, τοῦ αἵματός των καταναλωθέντος ὅλου.»

«Ἡ δόξα αὕτη, ἄγνωστος τοῖς Ἑλλήσι καὶ Ῥωμαίοις καὶ τοῖς κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ζῶσι, φαίνεται καταγομένη ἀπὸ τῶν Σλαύων, καθόσον μάλιστα εὐρηται παρὰ τοῖς Δαλμάταις, Μολδοελάχοις, Πολωνοῖς, Σιλεσίοις καὶ Μοραβοῖς τὸ πρῶτον, εἶτα δὲ παρὰ τοῖς Ἡπειρώταις καὶ τοῖς νεωτέροις Ἑλλήσιν, οἵτινες τὴν παρελάβον παρὰ τῶν Δαλματῶν καὶ τῶν Μαυροβουνίων. Τοῦτο δὲ εἶνε τοσούτῳ μᾶλλον ἀληθέστερον, καθόσον καὶ ἡ λέξις βρυόλακας οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ἡ τροποποίησις τῆς Σλαυικῆς λέξεως Vukorlak, ὅπως ὀνομάζουσιν ἐκεῖνοι τοὺς αἰμοχρεῖς τούτους νεκρούς, εἰ καὶ αὕτη αὕτη ἡ Σλαυικὴ λέξις προήλθε κατὰ παραφθορὰν ἐκ τῆς λέξεως Ouripe, ἔπερ σημαίνει τὴν βδέλλαν.»

«Ἡ γνώμη αὕτη τοῦ κ. Μωρῦ ἤθελεν ἴσως εἶναι ὀρθή, ἂν οἱ βρυόλακες εἶχον ὅσας τοῖς ἀποδίδει ιδιότητας· ἀλλ' ἂν παρ' ὅσας ἡμεῖς ἠδυνήθημεν νὰ λάβωμεν πληροφορίας, πιστεύεται ὑπὸ τῶν Σλαύων, ὅτι οἱ Vukorlak ἐκμυζῶσι τὸ αἷμα τῶν ζώντων ὡς βδέλλα, παρ' ἡμῖν οὐδὲν ἄλλο πιστεύεται περὶ αὐτῶν, εἰμὴ ὅτι ἀπειλοῦσι μὲν ἢ καὶ δαίρουν τοὺς πλησιεστάτους αὐτῶν συγγενεῖς, ἅμα δὲ τοῦ ἡλίου ἀνατείλαντος, οἱ μὲν πόνου καὶ αἰ ἀγγηδόνες καταπαύουσιν ἐντελῶς, μίτην δὲ τις ἤθελε ζητήσῃ ἐπὶ τοῦ

(1) Ἴδε Φυσικὴ Ψύχα εἰς τὸ Περὶ Ἀεροκατοπτρισμοῦ.

σώματος τῶν παθόντων μύλωπος ἢ καὶ ἔγνη ἀπλῶς τῶν νύκτα ὄλην ἐπενεχθεισῶν πληγῶν. Τούτων ἕνεκα καὶ διότι ἀξιοπίστος ἀνὴρ πλείω τῶν δέκα ἐτῶν διακρίψας ἐν Βελιγρὰδι μὲ διεβεβαίου, ὅτι τὰς αὐτὰς μὲ ἡμᾶς ἔχουσι δοξασίας περὶ βρυόλακων καὶ οἱ Σλαῦοι, νομίζω ὅτι ὀρθότερον εἶνε νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἐκεῖνοι μᾶλλον παρ' ἡμῶν ἢ ἡμεῖς παρ' ἐκείνων ἐλάβομεν τοὺς βρυόλακας· τότε δὲ καὶ ἡ λέξις Vukorlak θὰ ἦνε αὐτὸς οὗτος ὁ κοινὸς καθ' ἡμᾶς καλούμενος Βουρκόλακας πολλῶ μᾶλλον ἢ παραφθορὰ τῆς μηδόλως καὶ συνηχοῦσης Σλαυικῆς λέξεως Ouripe.

«Ἄλλ' οὐδὲ τοῦτο φαίνεται ἀληθές, ὅτι δηλ. ἡ περὶ βρυόλακων δόξα ἦτο ἄγνωστος τοῖς Ἑλλήσι· διότι οἱ ἐθελόκακοι δαίμονες, περὶ ὧν ἐλαλήσαμεν ἀλλαχοῦ (1), κατ' οὐδὲν ἄλλο διαφέρουσι τῶν βρυόλακων, εἰμὴ κατὰ τοῦτο, ὅτι οὗτοι μὲν ὠριπύμων, ἀνθρώπων, ἐκεῖνοι δὲ ἀορίστων ἀνθρώπων ψυχὰι εἶνε. Ἐπειτα ὁ Πausanias καὶ ὁ Πλούταρχος διηγούνται κατὰ τὸν αὐτὸν σχεδὸν τρόπον γεγονὸς ἱστορικόν, οὕτως εἰπεῖν, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ σαλεύσῃ ἐκ βάρων τὴν ἰδέαν τοῦ Κ. Μωρῦ. Πausanias ὁ Λακεδαιμόνιος, ὁ ἀρχιστράτηγος τῆς ἐν Πλαταιαῖς μάχης, ὅτε διέτριβεν ἐν Βυζαντίῳ, ἐρασθεὶς παρθένου ἐλευθέρας, μετακλήσατο αὐτὴν εἰς τὴν σκηνὴν του ἐν καιρῷ νυκτός· ὠνομάζετο δὲ ἡ νεᾶνις Κλεονίκη· εἰσερχομένη αὕτη ἔρριψεν ἐξ ἀπροσεξίας λύχρον καίμενον· ὁ δὲ Πausanias, διότι ἡ συνείδησίς του τὸν ἐτυπεν, ὡς προδεδωκότα τὴν Ἑλλάδα, ἐκταραχθεὶς καὶ φοβηθεὶς, μὴ συλληφθῆ, ἐγείρεται ἐν σπουδῇ καὶ φονεύει μὲ ἀκινάκην τὴν παρθένον. Ἐκτοτε ἡ Κλεονίκη ἐπεφάνετο τῷ Πausanias καθ' ὕπνου λέγουσα:

Βαῖνε δίκης ἄσπον· μάλα τοι κακὸν ἀνδράσιν ὕβρις.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ φάσμα δὲν ἔπαυεν, ὡς φαίνεται, πλεύσας εἰς τὸ Ἡράκλειον ἐπὶ τὸ ψυχοπομπεῖον ἀνεκαλεῖτο δι' ἱλασμῶν τινων καὶ γούων τὴν κόρην· ἐλθοῦσα δὲ εἰς ὄψιν εἶπεν ὅτι δὲν θὰ πάσῃ κακοποιούσα αὐτὸν παρ' ὅταν ἔλθῃ εἰς Λακεδαίμονα· ἐκεῖ ὅμως ἐλθὼν ὁ Πausanias ἀπέθανεν εὐθύς, ἀνεξιλέωτος μαινάτης τῆς Κλεονικῆς (2). Ἄλλὰ καὶ ὁ Πλάτων λέγει κατὰ τὴν ἐπικρατούσαν τότε γνώμην, ὅτι ὤρθησαν πολλάκις εἰδῶλα καὶ φαντάσματα ἀνθρώπων μοιθηρῶν καὶ ἀμετανοήτων παρενοχλοῦντα τοὺς ζώντας (3). Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές ὅτι οὗτ' ἐνταῦθα οὐδαμοῦ τῶν παρ' Ἑλλήσι λεγομένων οὐδὲ συνώνυμος τῷ βρυόλακῳ εὐρηται λέξις (4)· τὸ πρᾶγμα ὅμως ἔχει τὴν ἀναλογίαν πρὸς τὰ περὶ βρυόλακων καθ' ἡμᾶς μυθολογούμενα, ὥστε μόνον ἰσχυρογνώμων ἀνὴρ ἤθελεν ἀξιώσει νὰ διίσχυρισθῇ σπουδαίως ὅτι δὲν εἶνε εὐκόλος ἢ ἀπὸ τοῦ φάσματός τῆς Κλεονικῆς εἰς τοὺς βρυόλακας μετάστασις.

«Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ἔστωσαν ὅπως δήποτε· περὶ δὲ τῆς γενέσεως τῶν βρυόλακων δύο μάλιστα ταῦτα φαίνονται συντελέσαντα, ἢ τε ἐκ ληθαργίας νεκροφάνεια καὶ τὰ ἐν τοῖς ἔλεσι καὶ

(1) Ἴδε Κεφ. Β'. (2) Πλούταρχ. Περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ βραδείως τιμωρουμένων §. 10, Πausanίου Λακων. 3. 17. 8. (3) Πλάτωνος Φαιδ. σελ. 81. (4) Ὁ ἀοιδὸς Κοραῆς παράγει τὴν λέξιν παρὰ τὸ μορμολύκη, ὄνομα ἀποδιδόμενον εἰς τὰς Λαμίας. Ἴδε Σχόλια αὐτοῦ εἰς Ἠλιοδώρου Αἰθιοπικὰ ΣΤ'. 6'.

τοῖς νεκροφάνειοις φωσφορικὰ φαινόμενα· διότι, ὡς γνωστὸν, οἱ βρυόλακες ἔχουσι μορφήν περιπλεγούς ἀσκού, μήτε ποδῶν μήτε χειρῶν ἐν αὐτοῖς διακρινόμενων (1).

Ἡ ληθαργία εἶνε νοσηρὰ κατάσταση, καθ' ἣν ὁ πάσχων ἔχει ἀκρόεστον καὶ ἀκατανίκητον ἐπιθυμίαν πρὸς ὕπνον· κατὰ τὸν μέγιστον δὲ αὐτοῦ βαθμὸν ὁ νοσηρὸς οὗτος ὕπνος δύναται νὰ παραταθῇ ἐπὶ ὀκτακλήρους ἑβδομάδας καὶ ἐπομένως νὰ ἐκληφθῇ ὡς θάνατος ὑπὸ ἀμαθῶν καὶ ἀπροσεκτικῶν ἀνθρώπων· διὸ καὶ νεκροφάνεια καλεῖται. Ἐν τοῖς Ἐπιστημονικοῖς Παραδόξοις τοῦ κ. Στρούμπου εὐρηται συγκινητικὴ ἀφήγησις τῶν περιπετειῶν ἀνδρὸς εἰς νεκροφάνειαν περιπεσόντος, ὑπ' αὐτοῦ ἐκείνου γεγραμμένη, καὶ δύναται τις νὰ ἴδῃ ἐν αὐτῇ, ὅτι ὁ παθὼν εἶχε συνείδησιν ἑαυτοῦ, ἤκουε τοὺς περὶ αὐτὸν θρηγούντας καὶ κοιτομένους ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ του, ἠρθάνετο τὸ σάβανον περικυκλούμενον περὶ τὸ σῶμά του, ἐνόει ὅτι ἀράμενοι ἔφερον αὐτὸν εἰς τὸν τάφον, ἀντελαμβάνετο τέλος ἀπάντων τῶν περὶ αὐτόν· ἀλλ' οὔτε λέξιν νὰ ἐναρθῶσθῃ ἠδύνατο, οὔτε μέλος τοῦ σώματός του οἰονδήποτε νὰ κινήσῃ, μέχρις οὗ ὑπερβολικὸς διὰ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον φόβος ἐξύπνησε τὸν οἶον· νεκρωμένον διοργανισμὸν τοῦ σώματός του καὶ, ἀποδοὺς αὐτῷ τὰς ἐκλιπούσας δυνάμεις, τὸν ἐνίσχυσε νὰ ἐγερθῇ ἐπὶ τοῦ φερέτρου, ἵνα τοῖς εἴπῃ, ὅτι ζῶντες δὲν θάπτονται οἱ ἀνθρωποι (2). Ἄλλὰ πάντες οἱ ἀνθρωποι δὲν εἶνε ἐπίσης εὐτυχεῖς. Διὸ πολλοὶ κατῆλθον ἐκόντες ἀέκοντες πρόωρα εἰς τὸν ᾄδην· τοιοῦτοι δὲ εἶνε πάντες, ὅσων τὰ σώματα εὐρίσκονται ἐν τῇ ἀνακομιδῇ συσπειρωμένα οἶον· ἢ ἀντετραμμένα διὰ τοὺς μεγάλους ἀγῶνας, οὓς ὑπέστησαν ἀναλαβόντες τὰς δυνάμεις των μετὰ τὸν ἐνταφιασμὸν, καὶ θελήσαντες ν' ἀπαλλαγῶσι δεσμῶν ἀδιάρρηκτων. Ἄλλ' ἐνῶ ἡ ἀμάθεια συντέμνει οὕτω τὸν βίον οὐκ ὀλίγων ἀνθρώπων, ἢ δεισιδαιμονία ἀποτροπιζέται καὶ ἀποδιοπομπεῖται καὶ τὴν ψυχὴν αὐτῶν μετὰ θάνατον. Οἱ κοινοὶ ἀνθρωποι, κατὰ τὸν κ. Ἀναστάσιον Γεωργίου Φιλιππουπολίτην, ἱατρὸν, χειρουργὸν καὶ μέλος ἀντεπιστέλλον δύο Ἀκαδημιῶν, ἂν νεκρὸς ἐκφερόμενος ἐπιδείξῃ σημεῖα ζωῆς, ἐνταριζοῦσιν αὐτὸν ὅτι τάχιστα πιστεύοντες ἀδίστακτως ὅτι φαινόμενα παραπλήσια εἶνε τεκμήρια ἀναμνησθήτητα, ὅτι ὁ δαίμων παρέλαβε τὴν ψυχὴν τοῦ τεθνεώτος καὶ μετέβαλεν αὐτὴν εἰς βρυόλακα. Τὸ αὐτὸ δὲ τεκμηριῶσι καὶ τὰ ὅσα νεκροῦ οἰουδήποτε, ἂν ἐν τῇ ἀνακομιδῇ εὐρεθῶσιν ἔχοντα ἄλλην παρὰ τὴν προσήκουσαν καὶ συνήθη διάταξιν (3).

Ἄλλη αἰτία τῆς περὶ βρυόλακων δόξης εἶνε, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, τὰ φωσφορικὰ φαινόμενα, τὰ πολλάκις παρατηρούμενα ἐν τοῖς νεκροφάνειοις καὶ τοῖς ἔλεσι. Αἱ φυσικαὶ ἐπιστήμη μᾶς διδάσκουσιν, ὅτι τὰ δύο πεμπτημόρια σχεδὸν τῶν ὀστέων παντός

(1) Εἶνε περίεργον τὸ ὑπὸ Πλούταρχου λεγόμενον, ὅτι δηλαδὴ Θεοπέσιός τις, εἰς εἶδός τι νεκροφάνειας διατελέσας ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, εἶδεν ἐκτὸς πολλῶν καὶ ἄλλων ψυχὰς κάτωθεν ἀνερχομένης ἐν εἶδει πομφολύγων φλογοειδῶν, εἶτα ρηγνυομένης ἀτρέμα τῆς πομφολύγος ἐκβαίνειν τύπον ἐχούσας ἀνθρωποειδῆ. Πλουτ. Περὶ τῶν βραδείως ὑπὸ τοῦ θεοῦ τιμωρουμένων §. 22.

(2) Στρούμπου Ἐπιστήμη. Παράδοξα Σελ. 176 κτλ.

(3) Ἰωάν. Δανιὴλ Μεσμέρου Ἱατροφίλοσοφικὴ Ἀνθρωπολ. μεταρραθ. ὑπὸ Ἀναστασίου Γεωργιάδου κτλ. Σελ. 108 ὑποσημ.

ζώου συνίστανται ἐκ φωσφορικῆς τιτάνου· καὶ ἐκ ταύτης μὲν παράγεται φωσφοροῦχος ὕδρογονον, ἐν ᾧ δὲ τὸ πτώμα σήπεται, τοῦτο τὸ ὕδρογονον φλέγεται ἐν τῷ ἀέρι μετὰ φλογὸς λευκῆς καὶ λίαν ζωηρᾶς (1). Τινὰ μάλιστα τῶν ζώων ἀποβάλλουσι τὸ φωσφοροῦχος τοῦτο ὕδρογονον ζῶντα ἔτι, ὡς αἱ λαμπυρίδες καὶ οἱ Elatri noctilaci τῆς Ἀμερικῆς, οἵτινες τόσον λαμπρὸν καὶ τόσον ζωηρὸν φῶς γενῶσιν, ὥστε τοὺς μεταχειρίζονται ἐν ταῖς ὁδοποιήσεσι, ὡς φανούς. Ἄλλὰ τρανοτάτην ἀποδειξὴν τῆς ὑπάρξεως τοῦ φωσφόρου ἐν τοῖς ζῴοις δύναται τις νὰ λάβῃ, παρατηρῶν ἐν καιρῷ νυκτός ἐν μέσῳ σκότους πολλοῦ τριχίας (σαρδέλλας) νεωστὶ ἀλατισμένους, ὅτε φαίνονται ὑπὸ φλογῶν πολλῶν κεκαλυμμένοι· τὸ αὐτὸ φαινόμενον παρατηρούμεν καὶ εἰς τὰς ἐσωτερικὰς ἐπιφανείας τῶν στρακοδέρμων, οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ τὰ σηπόμενα κρέατα. Κατὰ ταῦτα λοιπὸν οἱ βρυόλακες οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ὄγκος φωσφορικοῦ ὕδρογονου, ὅστις, ἐξερχόμενος ἐκ τῶν σηπόμενων σωμάτων, ὅταν μάλιστα ταῦτα ἦνε εἰς μικρὸν βάθος ὑπὸ τὴν γῆν τεταμμένα, ἐπιπολάζει διὰ τὴν κοφύτητα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἀτμοσφαιρας, ὡς αἱ ἀκαθαρσίαι ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Ἄλλ' ὡς, ὅπότεν διασχίζηται ἡ θαλάσσα ὑπὸ τῶν πλοίων, σπεύδει μὲν πρὸς πλήρωσιν τοῦ σχηματιζομένου κενοῦ τὸ παρακείμενον ὕδωρ, σπεύδουσι δὲ μετ' αὐτοῦ καὶ αἱ ἐπὶ τῶν ὑδάτων ἀκαθαρσίαι, οὕτω καὶ, ἂν τις πλησίον φωσφορικοῦ ὄγκου τυχῶν κινήται, διασχίζει τὴν ἀτμοσφαῖραν, ἣτις οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ἀεροειδῆς θαλάσσα, ὅτε μὲν ἤρεμούσα, ὅτε δὲ κλυδωνιζομένη ἀργίως, ὡς τὰ ὕδατα τῶν θαλασσῶν· ἀλλὰ, τῆς ἀτμοσφαιρας διασχίζομένης, σχηματίζεται κενόν, πρὸς πλήρωσιν τοῦ ὁποῖου σπεύδει μὲν ἡ παρακείμενη ἀτμοσφαῖρα, παρακολουθεῖ δὲ καὶ ὁ ἐπ' αὐτῆς ἐπιπολάζων φωσφορικὸς ὄγκος. Τοῦτο καὶ μόνον ἀρκεῖ, ἵνα πιστεύσῃ δεισιδαίμων ἀνθρωπος, ὅτι καταδιώκεται ὑπὸ τῶν βροντῶν δηλονότι ἢ ἐξερχομένων ἐκ τῶν λάκκων, τοὺς ὁποῖους ἢ συνήθεια βρυόλακας καλεῖ καὶ χυδαίωτερον βουρβούλακας καὶ καταχανάδες.

Ἀπαξ παραδεκτῆς γενομένης τῆς ὑπάρξεως τῶν βρυόλακων, ἐπεχείρησαν πολλοὶ νὰ ἐξηγήσωσι καὶ τοὺς λόγους, δι' οὓς πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐγένοντο τοσοῦτον θεοστυχεῖς. Ὁ Πουκεβὴλ ἐν τῇ κατὰ τὴν Ἑλλάδα περιηγήσει αὐτοῦ (2) διατείνεται ὅτι οἱ παρ' ἡμῖν βρυόλακες προήλθον ἐκ τῶν νεκρῶν ἐκείνων, ὧν τὰ σώματα δὲν διελύθησαν, ἐπειδὴ ἦσαν ἀφωρισμένα ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας. Ἡ γνώμη αὕτη ἐπιμαρτυρεῖται καὶ ὑπὸ τε Λέοντος τοῦ Ἀλλατίου (3) καὶ ὑπὸ τοῦ Χριστοφόρου Ἀγγέλου (4), διατεινόμενων ὅτι οἱ ἀφορισθέντες καὶ ἀμετανόητοι ἀποθανόντες ἐγένοντο μετὰ θάνατον τυμπανῆται, οἵτινες ἔχοντες σῶμα μὲν ἀπεσκληρωμένον, κοιλίαν δὲ ἠχοῦσαν παραπλήσια τυμπάνῳ, ἐξήρχοντο νύκτωρ ἐκ τοῦ τάφου αὐτῶν καὶ ἐκακοποιῶν τοὺς ζώντας. Ἄλλὰ καὶ μετὰ πάσας τὰς διαβεβαιώσεις ταύτας τὴν σήμερον οὐδὲν οὐδαμοῦ πιστεύουσιν ἄλλο οἱ κοινοὶ ἀνθρωποι ἢ ὅτι εἰς βρυόλακας μεθίστανται οἱ διαδρασκελισθέντες κατὰ τὸν ἀπὸ τῆς τελευτῆς μέχρι ταφῆς χρόνον ὑπό τινας οἰουδήποτε ζώου, μάλι-

(1) Ἴδε Στοίχεῖα Τεχνολογ. Χημείας Α. Δοσίου σελ. 118.

(2) Pouqueville Voyage de la Crece. 3 edit. tom. VI Σελ. 153. (3) Λέοντος Ἀλλατ. de quorundem graecorum orinationibus. (4) Χριστ. Ἀγγέλ. Περὶ Καταστ. Γραικῶν κερ. κθ'.

λιστα δὲ γαλῆς! Διὸ καὶ πᾶς μὲν βρυδλαξ εἶνε καὶ ἄλυωτος πᾶς ὅμως ἄλυωτος δὲν εἶνε καὶ βρυδλαξ.

Ἐκ τῶν περὶ βρυδλακίων μυθολογούμενων περιεργιότης εἶνε ἡ δοξασία ἐκείνη, καθ' ἣν τὰ θελόκακα ταῦτα ὄντα δὲν δύναται νὰ εἰσελθῶσιν εἰς οἶκον, ἔνθα εὐρηται διατεθειμένα σταυροειδῶς πατάνια (πιάτα). Τὰ οὕτω πως λοιπὸν ἠτρεπισμένα σκευὴ εἶνε ἀλεξίκακα φάρμακα δραστηριώτερα τῶν ἀρχαίων ἀλεξικερύων, ἐπειδὴ ἐκεῖνα μὲν ὑποκείμενα εἰς σκωρίασιν προσκάλουν ἐνίοτε, ἀλλὰ δὲν ἐκώλυον τὸν κεραυνὸν, ταῦτα δὲ εἰς οὐδεμίαν ὑπόκεινται φθοράν. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο λέγεται περὶ αὐτῶν, ὅτι δηλαδὴ ἐπιρραζόντα ἀπάσας τὰς ἄλλας ἡμέρας, τὸ Σάββατον ὑπνώττουσιν ὑπὸν παντελῶς ἀναίσθητον. Διὸ καὶ κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν ἐκθάπτοντες καίουσιν ἢ καταδικάζουσιν εἰς ἀπραξίαν οἱ ἱερεῖς δι' εὐχῶν.

Ὁ Βολταίρος ἐν τῇ λέξει Vampire λέγει ὅτι δύο ἐκλεκτοὶ τοῦ αὐτοκράτορος Καρόλου VI ἐστάλησαν εἰς Οὐγγαρίαν, ἵνα ἐξετάσωσι βρυδλακκα πρὸ ἐξ ἑδομαζῶν καταλιπόντα τὸν βίον. Ἐύρον δὲ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ κραδάτου του φαιδρὸν, εὐθυμον, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνεψφωμένους ἔχοντα καὶ ζητούντα νὰ φάγῃ. Ὁ δῆμιος διήλασε τότε τὴν καρδίαν του καὶ τὸν ἔκαυσε, ἵνα μηκέτι τρώγῃ. Πῶς νὰ μὴ πιστεῦσιν οἱ ἄλλοι εἰς τοὺς βρυδλακκας, ἀπ' οὗ τόσα θαύματα διηγούνται περὶ αὐτῶν τόσον σπουδαῖοι ἄνθρωποι; — "Ἄς πιστεῦσιν, λέγομεν ἡμεῖς ἐνταῦθα, ὅσον θέλουσιν οἱ μωρόπιστοι. Ὅσοι ὅμως ἤκουσαν τὴν ὄντως ἀξιοσέβαστον προμῆτορα τοῦ φιλάτου μοι..., ἱατροῦ ἐν Ναυπλίῳ, διατεινομένην ὅτι καὶ αὐτὴ καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἐδάρησαν μὲν πολλὰκις καὶ ἀνηλιῶς ὑπὸ τινος τῶν γαμβρῶν τῆς βρυδλακκισσαντος, ἅμα δὲ τοῦ ἡλίου ἀνατελλαντος ὤχοντο μετ' ἐκείνου καὶ αἱ ἀληθῶνες καὶ οἱ μύλωνες, ὅσοι, λέγω, ἤκουσαν τὴν ἀλλόκοτον ταύτην διήγησιν, ὡμολόγησαν ὅτι ἔνθεν μὲν ἡ πρόληψις ἔνθεν δὲ ἡ φαντασία ἐπελάβοντο νὰ συνταράττωσιν τὸν ὕπνον τῶν ἀνάκων τούτων καὶ ἀπλοϊκῶν γυναικῶν διὰ φρικαλέων ὄψεων (1).

Ὅτι οἱ μεγάλοι ποιηταὶ δυστυχεῖς

(ἐκ τοῦ Γαλλ. ὑπὸ Γ. Φραντζῆ).

Γ.

ΚΑΜΟΕΝΟΣ (LE KAMOENS).

(Ἰδε τὸ Θ' ἐν σελ. 108 τοῦ παρόντος τόμου.)

Ὁ Κομοένος Λουδοβίκος ἐγεννήθη ἐξ οἰκογενείας ἀρχαίας τῆς Πορτογαλλίας τὸ 1517 (2) εἰς τὴν Κοϊμβραν (Coimbre) ἢ κατ' ἄλλους εἰς τὴν Σανταρέμαν (Santarein ὀρθότερον ἰσως San-

(1) Ὁ περὶ οὗ ἐνταῦθα βρυδλαξ ἐβρυδλακκισσε, διότι τὸ πτώμα αὐτοῦ πρὸ τῆς ἐκπορᾶς ἐδρασκέλισε γαλῆ· ἦτο δὲ εἰς τῶν τιμιωτάτων καὶ ἐναρετωτάτων Ναυπλιέων.

(2) Καὶ ἡ χρονολογία τῆς γεννήσεως αὐτοῦ ἀμφισβητεῖται, διότι ἄλλοι μὲν παραδέχονται τὸ ἔτος 1524, ἄλλοι τὸ 1525 καὶ ἄλλοι ἄλλο.

tairem) Μανουήλ Κορρέας, ὁ φίλος καὶ εἰς τῶν βιογράφων αὐτοῦ, λέγει ἔτι ἐγεννήθη εἰς τὴν Λισβόνναν (1). Αἱ τρεῖς λοιπὸν αὐταὶ πόλεις ἐρίζουσιν εἰσέτι πρὸς ἀλλήλας περὶ τῆς γεννήσεως τοῦ Ποιητοῦ τούτου, ὅπερ μετὰ τῆς δυστυχίας ἔχει ἐπίσης κοινὸν μὲ τὸν Ὀμηρον.

Ὁ Vasco de Gama (2) ἀναχωρήσας ἐκ τῆς Λισβόννας κατὰ τὸ 1497, εἴκοσι ἔτη πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Καμοένου, ἐπραγματοποίησε τέλος πάντων τὸ πολλὰκις ἀποτυχὸν σχέδιον τοῦ ν' ἀνοίξῃ ὁδὸν πρὸς τὰς ἀνατολικὰς Ἰνδίας διὰ τοῦ Ὀκεανοῦ.

Ἡ πολύκροτος αὐτῆ ἐπιχείρησις, θεωρουμένη τότε ὡς ἔργον τολμηρὸν καὶ ἀπραγματοποίητον, διότι ἦν νεοφανής, ἐστεφανώθη διὰ τῆς μεγαλειότητος ἐπιτυχίας. Ἡ δὲ Λισβόννα, ἥτις συνεκινεῖτο βαθύως διὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ἀρχηγοῦ τούτου καὶ τῶν γενναίων αὐτῆς τυχοδιωκτῶν καὶ ἔκλειεν αὐτοὺς διὰ πολλὸν καιρὸν, ὡς ἦδη ἀπολεσθέντας, εἶδεν αὐτοὺς αἴφνης μετ' ἐκπλήξεως καὶ θαυμασμοῦ ἐπανελθόντας μετὰ τριετῆς ἀγῶνας καὶ κινδύνους, ἀπάσης τῆς Εὐρώπης ἀντιχούσης περὶ τῆς περιφήμου ταύτης ὁδοποιρίας καὶ τῆς δόξης τῶν ἐπιχειρησάντων αὐτήν. Ἀνοιχθέντος λοιπὸν τοῦ σταδίου, τὸ ἐμπόριον τῆς Εὐρώπης μετὰ τῶν Ἰνδιῶν διὰ τοῦ Ὀκεανοῦ ἐστερεώθη ἐπὶ ἀδιαλείπτων βάσεων.

Ὁ Πατὴρ τοῦ Καμοένου παρακινηθεὶς τότε, ὡς καὶ πλείστοι ἄλλοι, εἰς τὸ νὰ πλεύσῃ τὰς νέας ταύτας θαλάσσας ἐπ' ἐλπίδι τιμῆς καὶ πλοῦτου, ἐναυάρησε πλησίον τῆς Γόας (3) καὶ ἀπώλεσθη μετὰ παντὸς ὅπερ εἶχεν.

Οὕτω δὲ ὁ Καμοένος ἐγκατελείφθη, παῖς ἔτι ὢν, ὄρφανός καὶ ἄπορος εἰς πραγματικὴν δυστυχίαν, ἥτις πολλάκις κατέπιψε τὰ φυσικὰ αὐτοῦ προτερήματα, ὧν ἡ ἐπανόρθωσις εἶνε πολὺ δύσκολος.

Πρῶτον μὲν λοιπὸν προσήλθεν εἰς τὴν αὐλήν τῆς Λισβόννας ἐπὶ βασιλείας Ἐμμανουήλ τοῦ Μεγάλου, κληρονόμου τοῦ θρόνου καὶ τῶν μεγάλων σκοπῶν τοῦ Ἰωάν. II. ἐπὶ τῶν ὥραίων δῆλον ὅτι ἡμερῶν τῆς Πορτογαλλίας καὶ τῶν ἀξιοσημειώτων χρόνων τῆς δόξης τοῦ ἔθνους τούτου.

Ἡ ἐνωρίς φανερωθεῖσα ποιητικὴ αὐτοῦ φαντασία, αἱ χάριτες τῆς φυσιογνωμίας αὐτοῦ καὶ συνομιλίας κατέπεισαν τὸν βασιλέα νὰ ὑποδεχθῇ αὐτὸν εἰς τὴν Αὐλήν.

Τὸ πρῶτον δὲ πάθος τῆς φλογερᾶς αὐτοῦ φαντασίας ὑπῆρξεν ὁ ἔρωσ, ὁ καὶ ἐμπνεύσας εἰς αὐτὸν τοὺς πρώτους στίχους. Ἀλλ' αἱ ἀκριτόμυθοι αὐτοῦ ἐλευθεριώτερες προσβάλλουσαι ἀνθρώπους ἰσχυροὺς ἔγειναν πρόξενοι ἐξορίας. Δυστυχῆς λοιπὸν ὁ Καμοένος ἔνεκα ἔρωτος ἐτρέπη εἰς τὴν διὰ τῆς δόξης παρηγορίαν, ζητήσας κατ' ἀρχάς τὴν ἐκ τῶν ἐπλων δόξαν διὸ καὶ συγκαταριθμεῖται μετὰ

(1) Ἡ Ὀλιοσειῶν κατὰ τὸν Πτολμ. Α. 2. 5.

(2) Οὗτος ἐξελέγη ὑπὸ τοῦ Ἰωάν. II διὰ τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην, ἣν ἀνέλαβεν ἐπὶ Emmanuel le Fortuné, λαβῶν 4 πλοῖα καὶ 160 ἄνδρας. Μετὰ δὲ τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην ἐλησημονήθη ὁ ἀνὴρ οὗτος ἐπὶ εἴκοσι καὶ ἑν ἔτος, ὅτε ὠνομάσθη ἀντιβασιλεὺς τῶν Ἰνδιῶν ὑπὸ Ἰωάν. III. Σ. Μ.

(3) Πόλις τῆς Ἰνδοστᾶν ἐπὶ τῆς πλευρᾶς Μαλακάρ· ἡ πρώτη πόλις, ἣν κατέκτησαν οἱ Πορτογάλλοι. Σ. Μ.

τῶν ἐνωσάντων τὰς πολεμικὰς ἀρετὰς μετὰ τῶν πνευματικῶν προτερημάτων.

Μετέβη λοιπὸν εἰς τὴν Ἀφρικὴν, ὅπου διεκρίθη εἰς τὸν πόλεμον τὸν μεταξὺ Πορτογάλων καὶ Μαύρων (Mauges) (1) λεγομένων. Ἀλλ' ἡ δυστυχία ἠκολούθει αὐτὸν πανταχοῦ, καὶ ἡ πρὸ ὀλίγου ἀποκτηθεῖσα δόξα ἔμελλεν ἦδη νὰ ἐκπνεύσῃ, ἀπολεσθέντος τοῦ δεξιῦ αὐτοῦ ὀφθαλμοῦ ἐν καιρῷ ναυμαχίας πινός. Αἱ ὑπηρεσίαι του παρεχώρησαν αὐτῷ τὴν ἀδειαν τῆς εἰς τὴν Αὐλήν ἐπανόδου. Ἐπανήλθε λοιπὸν ὁ Καμοένος μετὰ ὀλιγωτέρας μὲν ζωηρότητος, περισσοτέρας ὅμως σταθερότητος. Ἡ δὲ ἀπώλεια τοῦ ὀφθαλμοῦ αὐτοῦ, ἂν καὶ ἀρχαῖός τις (2) μεταφραστικῶς ἡμιλεί περὶ τούτου, ὤφειλεν ἀναμφιβόλως νὰ ἐλαττώσῃ τὴν εὐνοίαν τῶν κυριῶν καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀντιζήλων.

Διέτριψε δὲ εἰς τὴν Αὐλήν ὀλίγον μόνον χρόνον· διότι κενὴ τις ἐπιθυμία ὁδοποιρῶν καὶ πλοῦτου, δυσαρέσκαια τινες αὐτοῦ μετὰ τῆς Αὐλῆς, πρὸ πάντων δὲ ἡ ἀχώριστος ἐκείνη περιέργεια ἀπὸ τῆς μεγάλης αὐτοῦ φαντασίας κατέπεισαν αὐτὸν νὰ ἐγκαταλείψῃ καὶ δεῦτερον τὴν πατρίδα αὐτοῦ. Οὐχ ἦττον ὅμως φαίνεται ὅτι ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἶχε παροξυνθῆ ἐξ ἀδικιῶν διότι ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Λισβόννας ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ μὴ ἐπιστρέψῃ πλέον μηδέποτε. Λέγουσι μάλιστα ἔτι ἐπιβιβαζόμενος διὰ τὰς μεγάλας Ἰνδίας ἐπέφερε τὰς ἐξῆς λέξεις, ἃς ὁ μέγας Σκιπίων εἶχε διατάξει νὰ θέσωσιν ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ.

» Ingrata patria, ne ossa quidem habes »

» Ἀχάριστε πατρίδι, οὐδὲ τὴν κόνιν μου θέλεις ἔχειν. »

Ὁ Καμοένος ἐπολέμησεν εἰς τὰς Ἰνδίας δεῖξας καὶ ἐνταῦθα τὴν αὐτὴν ἀνδρίαν, ἣν ἐδειξε καὶ εἰς τὴν Ἀφρικὴν· ὑπερέτησε δὲ προσέτι καὶ εἰς ἄλλην ἐκστρατείαν κατὰ τὰ παράλια τῆς Τσιέδας, περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλεῖ ἐν τινι τῶν ποιήσεων αὐτοῦ. Ἐἶτα ἐπανελθὼν εἰς τὴν Γόαν ἐξῆσεν εἰρηνικῶς ὀλίγον μόνον χρόνον· διότι τὸ ἀνήσυχον καὶ παρωξυμμένον αὐτοῦ πνεῦμα, ἔπερ μακρὰ ἐμπόδια καθίστων ἔτι ἀνήσυχον καὶ ἔσυρον εἰς ἐκδικήσιν, δὲν ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὸν νὰ σιωπήσῃ ἀδικίας τινὰς κατ' αὐτοῦ γενομένης ὑπ' ἀνθρώπων ἰσχυρῶν καὶ τιμωρίας μὴ φοβουμένων, ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτῶν.

Οὕτω λοιπὸν ὁ Καμοένος παραστήσας αὐτοὺς γελοίους διὰ σατυρικῶν ἀμαρτῶν ἐξωρίσθη ἐκ τῆς Γόας ὑπὸ τοῦ Διοικητοῦ. Ἡ ἐξορία αὐτῆ ἐκ τόπου, δυναμένου νὰ θεωρηθῆ ὡς αὐτόχρημα ἐξορία σκληρὰ, ἦν μία ἐκ τῶν ἰδιαίτερων δυστυχιῶν, ἃς τὸ πεπρωμένον ἐπερύλαττε δι' αὐτὸν. Κατεμαρτῆθη λοιπὸν ἐπὶ τινὰ ἔτη εἰς τινὰ γωνίαν βαρβαροῦ γῆς ἐπὶ τῶν συνόρων τῆς Κίνας, ὅπου οἱ

(1) Ἐκ τοῦ Λατινικοῦ Maugus· καὶ τοῦτο πάλιν ἐκ τοῦ Ἀραβικοῦ Maghrel. Μαῦροι ἢ Μαυροῦσι καλούμενοι ἐκ τῆς Μαυρουσίας, ἐπαρχίας τῆς Ἀφρικῆς· παρὰ δὲ Ῥωμαίους ἐκαλοῦντο οὕτοι καὶ Μαυριτανοί. Σ. Μ.

(2) Διισχυρίζεται δηλαδὴ οὗτος ὅτι ἡ ἀπώλεια τοῦ δεξιῦ αὐτοῦ ὀφθαλμοῦ δὲν παρέσχε αὐτῷ οὐδεμίαν ἐλάττωσιν τῆς ἐκ τοῦ ὠραίου φύλου εὐνοίας.

Πορτογάλλοι εἶχον μικρὸν τι κατὰσθημα καὶ ἤρχιζον νὰ κτίζωσι τὴν πόλιν Μάκαον (1).

Ἐνταῦθα ἐτελείωσε τὸ ποίημα αὐτοῦ, τὸ περὶ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν Ἰνδιῶν, ὅπερ εἶχεν ἀρχίσει πρὸ τινῶν ἐτῶν ἐν Πορτογαλίᾳ, ἐπιγραφόμενον Λουσιᾶς (Lousiade). Ἡ ἐπιγραφή αὕτη μικρὰν τινα σχέσιν ἔχει πρὸς τὴν ὑπόθεσιν καὶ σημαίνει κυρίως Πορτογαλίδα (Portugade). Ἐπιστρέφων δὲ ἀπὸ τὸ Μάκαον (ὅπου μάλιστα εἶχε καταλάβει μικρὰν τινα θέσιν) εἰς τὴν Γόαν, ὅπου ἤλπικεν ὅτι ἐμελλε νὰ ὑποδεχθῆ αὐτὸν εὐνοικῶς ὁ νέος τῆς πόλεως ταύτης Διοικητῆς, Κωνσταντῖνος Βραγάνσος (Bragance) κατελήθη ὑπὸ τρικυμίας δεινῆς εἰς τὰς ὑψηλὰς παραλίας τῆς Καμβαίας (Cambaye), ὅπου βάρβαρος τύχη, καταστρέψασα τὸν πατέρα αὐτοῦ εἰς τὰ κλίματα ταῦτα περιέμενε καὶ τὸν υἱὸν διὰ νὰ καταστήσῃ τελείαν τὴν δυστυχίαν αὐτοῦ. Τὸ μὲν λοιπὸν πλοῖον κατεποντίσθη, ὁ δὲ Καμοένος ἀπολέσας πᾶν ὅ,τι εἶχε, πλὴν τοῦ ποιήματος, ἐσώθη, ὡς λέγουσι διὰ μὲν τῆς μίᾶς χειρὸς κολυμβῶν, διὰ δὲ τῆς ἄλλης κρατῶν τὸ ποίημα αὐτοῦ, ὡς ὁ Καίσαρ τὰ Ἀπομνημονεύματα αὐτοῦ (2). Τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο περιγράφεται συγκινητικώτατα εἰς τὸ δέκατον αὐτοῦ βιβλίου.

Ἀριχθεὶς δ' εἰς Γόαν, ἔτυχε μὲν νὰ εὐχαριστηθῆ διὰ τὴν ὑποδοχὴν τοῦ Κωνσταντίνου Βραγάνσου, ἐπλήρωσεν ὅμως πολὺ ἀκριβὰ εὐτυχεῖς τινὰς καὶ ἡσύχους στιγμὰς, διότι ὁ διάδοχος τοῦ ἀντιβασιλείως τούτου, πιστεύσας εἰς συκοφαντίαν τινὰ κατὰ τοῦ Καμοένου, ὡς καταχραστοῦ τῶν δημοσίων κατὰ τὴν ἐν Μακάμῳ ὑπερησια αὐτοῦ, ἐπέριψεν αὐτὸν εἰς τὰς φυλακὰς. Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἀναγνωρισθεῖσα ἀθωότης του ἐμελλε νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν τὴν ἐλευθερίαν, πάλιν ἐκρατήθη ἐκ νέου διὰ χρέη. Καταβληθεὶς ὅθεν ἐπὶ τινὰ χρόνον σιδηροδέσιμος εἰς τὰς φυλακὰς, ἐξῆλθε τέλος πάντων, ἵνα ὑποστῇ δυστυχίαν ἔτι μεγαλειώτερον ἰσως. Ἀκολουθήσας δηλ. μικρὸν τινα διοικητὴν εἰς τὴν Ἀφρικὴν, ἀνθρωπὸν ἀλαζόνα καὶ φιλάργυρον, περιεφρονήθη τοσοῦτον ὑπὸ τοῦ προστάτου αὐτοῦ τούτου, ὥστε λαβὼν κατ' αὐτοῦ ἀπέχθειαν διὰ τὸ κακώτροπὸν του ἀπέφασκε νὰ ἀναχωρήσῃ. Ἀλλ' ἐν ᾧ ἐμελλε νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν πρὸς τὴν Πορτογαλίαν ὁδὸν μετὰ πολλῶν εὐγενῶν νέων, παρακινούντων αὐτὸν νὰ γίνῃ συνοδοιπόρος, ἐκρατήθη αἴφνης ὑπὸ τοῦ μιστοῦ τούτου διοικητοῦ, ἀπαιτοῦντος παρ' αὐτοῦ διακόσια τάλληρα διὰ τὰ ἔξοδα τοῦ διάπλου αὐτοῦ. Τοιαύτης χαμπερίας ὀλίγιστα παραδείγματα ἔχομεν. Ταῦτα λοιπὸν ὑπερεώθησαν νὰ πληρωσῶσιν εἰς αὐτὸν οἱ θέλοντες νὰ συμπαραλάβωσι συνοδοιπόρον τὸν Καμοένον. Ἐπανήλθε τέλος πάντων εἰς τὴν Λισβόνναν, φέρων ἀντί-

(1) Ἐκ τοῦ Κινεζικοῦ Ngao-men πόλις ἰσχυρὰ τῆς Κίνας. Εἰς ταύτην δεικνύεται σπήλαιόν τι, ὀνομαζόμενον la casa, ἐν ᾧ ὁ Καμοένος συνέγραψεν, ὡς λέγουσι, τὴν Λουσιάδα.

(2) Ὁ Καίσαρ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ βλέπων τοὺς μὲν στρατιώτας αὐτοῦ πνιγμένους καὶ φρονεομένους, τὴν δ' ἀταξίαν ἀδιόρθωτον ἔσπευσε πρὸς ἐν πλοῖον διὰ νὰ προσθάσῃ εἰς τὰ ἀνάκτορα. Ἀλλὰ φοβηθεὶς μὴ τὸ πλοῖον καταβυθισθῆ ἔνεκα τοῦ παρακολουθήσαντος αὐτὸν πλήθους, ἐπήδησεν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ διέπλευσε κολυμβῶν διάστημα διακοσίων ὀργυίων, φέρων εἰς μὲν τὴν ἀριστερὰν τὰ νῦν σωζόμενα Ἀπομνημονεύματα αὐτοῦ, εἰς δὲ τοὺς ὀδόντας τὸν ἀλυσιδωτὸν αὐτοῦ θώρακα· καὶ οὕτως ἔφρασεν εἰς τὸν στόλον περιπλέοντα ἔμπροσθεν τῶν Βασιλείων.

παντός πλούτου, τὸ ποίημα αὐτοῦ. Ὁ δὲ τότε βασιλεὺς Δ. Σεβαστιανός, νέος λίαν φιλόκαλος, καθὼς πάντες οἱ ἡγεμόνες, οἱ διὰ τὴν δόξαν γεννώμενοι, ὑπεδέχθη αὐτὸν μετὰ μεγίστων ἐνδείξεων ὑπολήψεως, χρηρηγήσας πρὸς τοὺς εἰς αὐτὸν ἐτήσιον συντάξιν 4,000 ρεάλια (reales), ἐπὶ συμφωνίᾳ τοῦ νὰ μὴ ἐγκαταλείψῃ τοῦ λοιποῦ τὴν Αὐλήν.

Ἡ συμφωνία αὕτη τόσας χάριτας προσθέτουσα ἐπὶ τῆς εὐεργεσίας ταύτης ἐφαίνετο διπλασιάζουσα τὴν τιμὴν. Ἄλλ' οὐδὲ ἡ τύχη αὕτη διέμεινε πιστὴ εἰς τὸν Καμοένον· διότι ἀπολεσθέντος τοῦ Δ. Σεβαστιανοῦ οὐ μετὰ πολλὴν καιρὸν κατὰ τὴν ὀλέθριον ἐκστρατείαν τῆς Ἀφρικῆς, ἡ ταραχὴ καὶ ἐρήμωσις τῆς Πορτογαλίας ἐγένετο αἰτία τοῦ νὰ λησμονηθῇ ὁ συγγραφεὺς τῆς Λουσιάνδος. Οὕτω δὲ, παυσανμένης τῆς συντάξεως αὐτοῦ, ἐνδείεσταντο γῆρας καὶ οἰκτρότατος θάνατος ἐπέφερε τὸ πέρασ θελλώδους καὶ καταδεδωγμένου βίου. Ἀπέθανε λοιπὸν εἰς ἡλικίαν 62 ἐτῶν ἐντός τινος ξενοδοχείου, ὅπου εὔρεν ὡς μόνην καταφυγὴν τῶν τελευταίων αὐτοῦ χρόνων, μεμρῶμενος τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ διὰ τὴν ἀχαριστίαν αὐτῶν.

Ἀποθανόντος δ' αὐτοῦ, ἐπροθυμοποιήθησαν πάραυτα νὰ ἀποδώσωσιν αὐτῷ τιμητικὰ ἐπιτάφια καὶ νὰ τάξωσιν αὐτὸν μεταξὺ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν. Ἐτάφη δὲ πρὸς τῇ πύλῃ τῆς ἐκκλησίας τῆς ἀγίας Ἄνης ὅπου ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἀναγινώσκεται τὸ ἐξῆς ἐπιτύμβιον.

„ Ci-git Louis Camoens, Prince des poetes de son temps, „ il vecut pauvre et malheureux et mourut de même. „

» Ἐνταῦθα κεῖται Λουὶ-Καμοένος, ἡγεμῶν τῶν συγχρόνων αὐτοῦ ποιητῶν ἔζησε πτωχὸς καὶ δυστυχὴς καὶ ἀπέθανε τοιοῦτος. »

Τὸ ἐπιτάφιον τοῦτο ἀνθρώπου, καλουμένου ἡγεμόνος τῶν ποιητῶν, ὀφείλει νὰ διδάξῃ τοὺς μεγαλοφυεῖς ἄνδρας ὅτι ἡ μεγαλοφυΐα δὲν παρέχει τύχην οὐδὲ βίον εὐτυχῆ.

Λέγουσιν ὅτι ὁ Καμοένος εἶχε συμπεριφορὰν μὲν γλυκεῖαν καὶ λίαν ἀξιαγάπητον, ἰσχύν δὲ πνεύματος ὁμοίαν πρὸς τὴν εἰς τὰς μάχας δειχθεῖσαν ἀνδρῶν αὐτοῦ, καὶ ὅτι ὑπέφερε τὰς δυστυχίας, καθὼς κατεφρόνει τοὺς κινδύνους.

Ἦν δ', ὡς εἴπομεν, ἐπιρρηγῆς μὲν εἰς τὸν ἔρωτα καὶ τὴν ἠδονὴν, ἐλευθεριώτερος δὲ παρ' ὅσον πρέπει τις νὰ ἦν, ἀβέβαιον τύχην ἔχων ἦν δὲ καὶ πνεύματος σατυρικοῦ καὶ στωικικοῦ, ὅπου μῶλις συγχωρεῖται εἰς τοὺς ἔχοντας πραγματικὴν ὑπεροχὴν. Ἡ ἐκστρατεία τοῦ Gama προσέφερεν ἀναντιρρήτως εἰς αὐτὸν ὠραίαν ὕλην πρὸς ποιήσιν· αἱ δὲ ἐκτεταμέναι χῶραι τῆς Ἰνδίας, ἀγνώστοι οὐσα ἕως τότε εἰς τοὺς Εὐρωπαϊκούς λαούς, καὶ οἱ κίνδυνοι ναυτιλίας, οὐδὲλως ἐχούσης παράδειγμα, ὤφειλον νὰ ἀνυψώσωσιν ἱκανῶς τὴν ψυχὴν καὶ τὴν φαντασίαν τοῦ ποιητοῦ πρὸς τὸ ἐκτεταμένον σταθῖον τῆς ἐποποιίας. Ἄλλ' ὑπὸ τὴν σχέσιν ταύτην θεωρούμενος ὁ Καμοένος ἀδυνατεῖ ν' ἀποπλύνῃ τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐπιθεμένην κηλίδαν. Δὲν ὑπάρχει εἰς τὸ ποίημα αὐτοῦ οὔτε ἐνέργεια, οὔτε χαρμηλὴς, ἐπιμῶν οὔτε συμφέρον. Εἶνε ἡ ἱστορία τῆς Πορτογαλίας εἰς ἐπεισόδιον ἀλλεπαλλήλως διαδεχόμενα ἀνευτέχνης, καὶ, πολλὰκις ἀνευ βάσεων ἰσχυρῶν. Δὲν ὑπάρχουσιν οὔτε ἱκανῶς μεγάλοι κίνδυνοι, οὔτε θέσεις ἱκανῶς σπουδαῖαι, οὔτε πρό-

σωπα ἡρωϊκὰ διὰ νὰ σχηματίσωσι τὸν μῦθον τοῦ ποιήματος. Εἶνε ἑλληπῆς ἐφευρετικῆς φαντασίας ἀλλ' ἔχει ταύτην ζωγραφικωτάτην, δι' οὗ πλεονεκτῆματος πρὸ πάντων εἶνε τις ποιητής.

Τὸ δὲ ὄφρος αὐτοῦ, πλήρες ἐν εἰκόνων καὶ ἐμψυχούμενον ὑπὸ χάριτος ἀφελούς καὶ φυσικῆς εὐγλωττίας, ἀπέχει πολὺ τῆς Ἰσπανικῆς ρητορείας καὶ τῆς Ἰταλικῆς ἐπιτηδεύσεως· αἱ δὲ ποιητικαὶ αὐτοῦ χάριτες δι' ὧν τὸ σύγγραμμα ἔλαβε ζῶν, εὐρίσκονται εἰς τινὰ ἐκπληκτικὰ μέρη τῆς Λουσιάνδος, ἅτινα εἶνε ἡ ἐμφάνισις τοῦ Γίγαντος (1) Ἀδαμάσπορος πλησίον τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἑλπίδος, τὸ ἐπεισόδιον τῆς Ἰνῆς (2) καὶ τινες ἐπιτυχεῖς λεπτομέρειαι, ἐσπαρμέναι εἰς ὅλα τὰ ἄσπρα αὐτοῦ.

Τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο τῆς Ἰνῆς, ὅπου ἐγενετο ὑπόθεσις πολλῶν συγκλητικῶν τραγωδιῶν, εἶνε ἀναντιρρήτως τὸ ὠραιότερον μέρος τοῦ Καμοένου.

Ὁ ποιητὴς οὗτος πίπτει καθ' ἑκάστην στιγμὴν εἰς παραλόγους ἀσυναρτησίας, αἰτινες ἐμῆλλον νὰ φέρωσι τὴν πῶσιν τοῦ ποιήματος αὐτοῦ, ἂν τοῦτο δὲν ὑπεστηρίζετο ὑπὸ τῆς ποιήσεως, τοῦ ὄφρους καὶ τῆς φαντασίας. Ἀναμιγνύει συνεχῶς τοὺς θεοὺς τῆς μυθολογίας μετὰ τῶν ἁγίων τοῦ Παράδεισου καὶ τῶν μυστηρίων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. Ἄλλὰ τὸ μεγαλύτερον ἐξ ὅλων τῶν ἐλαττωμάτων αὐτοῦ εἶνε ἀναντιρρήτως ἡ ἀπανταχοῦ ἐπικρατούσαι μικρὰ σχέσις.

Ὁ Καμοένος οὐδεμίαν ἄλλην τέχνην κέκτηται παρὰ τὴν τοῦ διηγεῖσθαι τὰς λεπτομερείας. Ἄλλὰ μόνη ἡ τέχνη αὕτη, ἕνεκα τῆς ἠδονῆς ἣν παρέχει, ἀναπληροῖ ἐνίοτε ὅλας τὰς ἄλλας καὶ ἀναδεικνύει τὸ ἔργον αὐτοῦ πληρῆς μεγάλων ὠραιοτήτων· ἐπειδὴ πρὸ διακρίσεων ἠδὲ ἐτῶν καθιδύει ὑπερβαλλόντως ἔθνος πνευματῶδες καὶ γινώσκον βεβαίως τὰ λάθη αὐτοῦ.

ΠΕΡΙ ΑΛΗΘΟΥΣ ΚΑΙ ΨΕΥΔΟΥΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ.

(Συνέχεια ἰδε Τομ. Β'. σελ. 83).

Μόνη ἡ ἀσκησις τῆς ἀρετῆς κίμνει τὸν ἄνθρωπον βέλτεστον καὶ φωτίζει τὸν νοῦν καὶ ἐξευγενίζει τὴν καρδίαν. Ὅσοι δὲ ὁ ἄνθρωπος εἶνε περισσότερο ἐνάρετος, τόσο μᾶλλον προσηλόνεται.

(1) Οἱ Γίγαντες ἦσαν γένος ἀνθρώπων ἐξαισίου ἀνδρίας καὶ φρικώδους μεγέθους, ἔχοντες ἀντὶ ποδῶν οὐράς δρακόντων· ἦσαν δὲ τέκνα τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. Οὗτοι, θελήσαντες νὰ ὑπερᾶσπισθῶσι τοὺς συγγενεῖς αὐτῶν Τιτᾶνας ἐκίνησαν τὸν κατὰ τοῦ Διὸς πόλεμον, βιάλλοντες τὰ ἔρη Ὅσαν, Πήλιον καὶ Οἶτην, τὸ ἐν ἐπὶ τοῦ ἄλλου καὶ ἐφορμήσαντες κατὰ τοῦ Ὀλύμπου μετ' ἀνεμίων δρυῶν. Ἄλλ' ὁ Ζεὺς μετὰ τῶν λοιπῶν θεῶν ἐκίκησεν αὐτοὺς κατὰ κράτος. Τὴν γιγαντομαχίαν ταύτην παρέστησεν ὁ Φειδίας εἰς ἀνάγλυφα ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς ἀπίδος τῆς χρυσῆς αὐτοῦ Ἀθηνᾶς. Σῶζεται δὲ καὶ ἐν ποίημα Λατινιστὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα Γιγαντομαχία ὑπὸ Κλαυδιανῶ.

(2) Inés de Castro Κυρία τῆς τιμῆς, σύζυγος τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀλφόνσου IV, φονευσθεῖσα διὰ ραδιουργίας τὸ 1359. Τὸ δεινὸν αὐτῆς τέλος ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο καὶ εἰς πολλὰς τραγωδίας.

εἰς τὸ ἀγαθοποιεῖν, ἀποστρέφεται τὸ κακὸν καὶ ζῆ εὐχαριστημένος ἐν ἑαυτῷ, μὴ ἐπιβουλεύμενος τὸν πλησίον του.

Τῆς ἀληθοῦς προσέτι ἐλευθερίας τιμαλφέστατος καρπὸς εἶνε καὶ ἡ παιδεία. Αὕτη εἶνε διανοητικὴ τροφή τοῦ λογικοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἀπαιδευτος οὐ μόνον ἀδιαφορεῖ περὶ πάντων καὶ εἶνε ἐρμαιὸν τῶν πονηρῶν, ἀλλὰ τὸ χερίστον εἰς αὐτὸν εἶνε, ὅτι φοβεῖται ἀπὸ πᾶν β,τι δὲν εἶνε ἐπίφοβον. Τόσω δὲ εἶνε ἀναγκαιοτάτη ἡ παιδεία πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου, ὅσω εἶνε ἀναγκαιοτάτη ἡ ὑλικὴ τροφή πρὸς συντήρησιν τοῦ σώματος· « οὐ γὰρ ἐστὶ, λέγει ὁ σοφὸς Πλάτων, περὶ ὅτου θεοιότερον ἂν εὐχαιτό τις, ἢ περὶ παιδείας ἑαυτοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ οἰκείων. »

Ὁ ἀπαιδευτος ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ σκεφθῇ ὀρθῶς περὶ πάντος πράγματος· αἱ δὲ ἰδέαι αὐτοῦ εἶνε συγκεχυμέναι. Ἐφάνησαν ἐνίοτε νέες προκλισμέναι με ἐξάφροντον ἀρχίνουσαν καὶ κρίσιν, χωρὶς ποτε νὰ παιδευθῶσιν· ἀλλ' ἡ ἀνάπτυξις τῆς φυσικῆς αὐτῶν κρίσεως καὶ εὐφυΐας ἦτον ἔργον τῆς μετὰ πεπαιδευμένων ἀνδρῶν συναναστροφῆς. Ὁ ἀγροίκος ὑπηρέτης ἀρχοντός τινος, ἐξ ἀνάγκης συναναστροφόμενος ἐν τῇ πόλει μετὰ πεπολιτισμένων ἀνδρῶν, μανθάνει νὰ διμιλῇ καὶ νὰ διάγῃ καὶ αὐτὸς πολιτισμένως.

Πολλοὶ ἄνθρωποι, μὴ εὐτυχήσαντες νὰ σπουδάσωσιν εἰς τὰ σχολεῖα, διμλοῦσιν ὁμῶς μετὰ σπανίας εὐγλωττίας καὶ ἐτοιμότητος καὶ τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν μετὰ πολιτισμένων ἀνδρῶν συναναστροφήν αὐτῶν. Ἄλλ' ὁ ἀγροίκος καὶ ἀγράμματος δὲν γνωρίζει οἰκοθεν πόθεν ἔρχεται, πῶς ὑπάγει, τί εἶνε, τί ἔσεται· ἀλλὰ φέρεται αὐτομάτως ὅπου ἡ ὁρμὴ τῶν ἐμφύτων αὐτοῦ ἐπιθυμιῶν τὸν ὄρει.

Αἱ φυλακαὶ εἰς τὰ βάρβαρα καὶ ἀπαιδευτα ἔθνη εἶνε πλήρεις κακούργων. Ὅπου ἕμως ἡ Χριστιανικὴ ἀνατροφή καὶ ἡ παιδεία ἀμαζύουν, τὰ μεγάλα κακούργηματα εἶνε σπάνια. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν, Ἀμερικὴν καὶ Γερμανίαν καὶ αὐτὰ τὰ συνήθη πλημμελήματα εἶνε ὀλίγα συγκλητικῶς πρὸς τὰς ἄλλας ἐπικρατείας. Ἡ δὲ δημοσιεὺσις τῶν ὀνομάτων, διὰ τῶν ἐφημερίδων, τῶν καταδικασθέντων διὰ πλημμελήματα καὶ κακούργηματα ποιεῖ μεγίστην ἐντύπωσιν καὶ ἀποτρέπει τοὺς πολίτας τοῦ κακοποιεῖν.

Τὸ ὠφελιμώτερον σύστημα τῆς ἐκπαιδεύσεως εἶνε ἐκαῖνο, ὅπου ἔχει βάσιν τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου (Παροιμ. Γ'. 10.)—τὴν ἀγάπην τοῦ πλησίον ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν (Ματθ. κβ'. 39), καὶ τὴν ὑποταγὴν εἰς τοὺς νόμους· ὑποτάγητε οὖν πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει διὰ τὸν Κύριον· εἴτε βασιλεῖ, ὡς ὑπερέχοντι· εἴτε ἡγεμόσι, ὡς δι' αὐτοῦ πεμπομένοις εἰς ἐκδίκησιν μὲν κακοποιῶν, ἐπιαινοῦν δὲ ἀγαθοποιῶν (ἀ. Πέτρ. β. 13, 14).

Ἡ συστηματικὴ καὶ καλῶς γινόμενη ἐκπαίδευσις ἀνοίγει τοὺς νοερούς ὀφθαλμούς τοῦ ἀνθρώπου καὶ παρουσιάζει εἰς αὐτὸν τὴν καλλονὴν τῆς φύσεως, ὡς ἐν κατόπτρῳ. Ἐκ τῆς γοητευτικῆς δὲ ταύτης θέας ὁ ἄνθρωπος ἀνυψοῖ τὸν νοῦν αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ θαυμάζει τὴν σοφίαν καὶ τὴν ἀκατάληπτον εἰς τὸν ἄνθρωπον παντοδυναμίαν τοῦ Θεοῦ, διὰ τῆς ὁποίας συντηρεῖ εἰς ἀξιοθαύμαστον ἀρμονίαν τὰ ὄντα.

Τί ὑπάρχει θαυμαστότερον καὶ ἐξαισιώτερον τῆς ἀπεράντου ἐκ- (MENTOP. Τόμ. Γ'. Τεῦχος Α'.)

τάσεως τῶν οὐρανῶν καὶ τῶν ἀδύτων ἀστέρων τῶν κοσμούντων τὸ στερέωμα; Τίς δύναται ποτὲ νὰ εἰκονίσῃ φυσικῶς, καθὼς εἰκονίζεται εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τοῦ ἀνθρώπου, τὴν Ἰλαρὸν ροδοδάκτυλον ἠῶν, τὰ χρυσαῖα νέφη, τὰ διεσπαρμένα ἐπὶ τοῦ στερεώματος, καὶ τὸν φαινὸν ἀστὲρα τῆς Ἀφροδίτης; Τίς δύναται νὰ εἰκονίσῃ τὴν μεγαλοπρεπῆ ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου καὶ τὰς χρυσᾶς αὐτοῦ ἀκτίνας τὰς ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ βαθμηδὸν ἐκτεινομένης καὶ ἀνεπαίσθητως καλυπτούσας τὸ φῶς τῶν ἄλλων ἀστέρων; Τίς δύναται νὰ εἰκονίσῃ τὴν θελκτικὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἀφίοντος ἀπειρα ἐπὶ τοῦ στερεώματος χρυσαῖα καὶ ἀργυρᾶ κυματίζοντα νέφη; Τίς δὲν θαυμάζει τὴν ἀργυροσεργῆ σελήνην καὶ τὸν ἕναστρον οὐρανόν; Τίς δὲν ἐκπληττεται εἰς τὸν κρότον τῶν κεραυνῶν, τῶν δρμητικῶν ποταμῶν, τῶν χειμάρρων καὶ τῶν μεγάλων καταρρακτῶν; Τίς δὲν θαυμάζει τὰς καταιγίδας, τὰς νιφάδας, τὰς χαλάζας καὶ τὰς βροχάς; Τί ὑπάρχει καταπληκτικώτερον τῶν ἡφαιστειῶν καὶ τῶν ρεόντων πυρίνων ποταμῶν, ἢ τῶν ἀβύσσων, βράχων καὶ φαράγγων; Τίς δὲν θαυμάζει τὴν ἀπεράντον ἐκτασιν τῶν ὠκεανῶν καὶ δὲν τρομάζει εἰς τὴν θέαν τῶν καταιγίδων καὶ τῶν τρικυμιῶν; Τίς δὲν ἠδύναται ἀκούων τὸ γλυκύτατον κελᾶθμα τῶν ἀπειραρίθμων πτηνῶν καὶ τὸ ψιθύρισμα τῶν ρυακίων; Τίς δὲν αἰσθάνεται ἀναψυγὴν, ἀναπνέων τὴν δροσερὰν αἴραν τῶν ζεφύρων; Τί ὑπάρχει τερπνότερον τῶν αἰθαιῶν χλοερῶν πεδιάδων, ἀρδεομένων ὑπὸ ποταμῶν καὶ ἐστολισμένων με πολυάριθμα πικρὰ δάση καὶ μυρία αἰθαλῆ δένδρα; Τίς δύναται νὰ ζωγραφίσῃ τὴν γῆν πεποικιλμένην μετὰ τὰ ἄνθη τοῦ ἔαρος, τοὺς καρπούς τοῦ θερούς καὶ τὰς ὀπώρας τοῦ φθινοπώρου; Τίς δὲν βλέπει ἀγαλλόμενος τὰς διαυγεστάτας λίμνας καὶ τὴν τερπνὴν γαλήνην τῆς θαλάσσης ὁμοιάζουσαν ἀκόπτην, ἐν ᾗ ἀπεικονίζονται τὰ κύκλω ἀντικείμενα; Τίς βλέπων τὸν πυθμένα τῆς θαλάσσης καὶ τὸ ἀπειράριθμον ἐν αὐτῇ πλῆθος τῶν ἰχθύων καὶ τῶν μυριῶν φυτῶν καὶ ἄλλων ἐντόμων καὶ ἀμφιβίων δὲν ἐξίσταται; Τίς ὄρων τὸ ἀπειράριθμον πλῆθος τῶν πτηνῶν, τῶν ἔρπετων καὶ τῶν ἄλλων μικρῶν καὶ μεγάλων ζώων καὶ θηρίων δὲν θαυμάζει τὴν σοφίαν τοῦ Ὑψίστου Δημιουργοῦ; Τίς, τέλος, ἐξετάζων τὸν ἑαυτὸν του καὶ συλλογιζόμενος περὶ τῶν ψυχικῶν καὶ σωματικῶν προτερημάτων, μετὰ ὅποια ὁ Δημιουργὸς ἐκόσμησε τὸν ἄνθρωπον, δὲν συνέρχεται ἐν ἑαυτῷ καὶ δὲν ἐκφωνεῖ: Μέγας εἶ Κύριε, καὶ θαυμαστά τὰ ἔργα σου καὶ οὐδεὶς λόγος ἐξαρκέσει πρὸς ἔμνον τῶν θαυμασίων σου;

Ἄλλὰ τίς ἄλλος ἀπολαμβάνει τῆς ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ, ὅσον ὁ ἄνθρωπος; Καὶ τί ζητεῖ ὁ Θεὸς ἄλλο ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, εἰμὴ νὰ πράττῃ τὸ ἀγαθὸν καὶ ν' ἀπέχη τοῦ κακοῦ;

Ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὸ ἐφήμερον διάστημα τῆς προσκαίρου ταύτης ζωῆς ὑπόκειται εἰς πολλὰς ταρακωπρίας, εἰς ἀσθενείας, εἰς πτωχίας, εἰς τρικυμίας, εἰς αἰχμαλωσίας, εἰς σεισμούς, εἰς λοιμούς, εἰς πείνας καὶ εἰς πειρασμούς ψυχικούς καὶ σωματικούς. Πόσον ἔχει ἀντιλήπτορα καὶ βοηθῶν, διὰ νὰ τὸν σώσῃ τῶν κινδύνων αὐτῶν, εἰμὴ τὸν παντοδύναμον Θεόν; καὶ πρὸς τίνα ἄλλον δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ καταφύγῃ καὶ νὰ παρακαλέσῃ μετὰ συντετριμμένης καρδίας ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ εἰμὴ πρὸς τὸν Θεόν;

Ἡ πρὸς τὸν Θεὸν λοιπὸν ἀκραίφνης ἀγάπη τοῦ ἀνθρώπου εἶνε τὸ πρῶτιστον αὐτοῦ καθήκον.

Ἡ ἀληθινὴ θθεν ἐλευθερία ἔχει ἀκραδάντους βάσεις τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀγάπην τοῦ πλησίον, τὴν ὑποταγὴν εἰς τοὺς νόμους, καὶ τὴν ἀγαθοποιίαν.

Ἦδη ἄς ἐξετάσωμεν καὶ τὰς βάσεις τῆς ψευδοῦς ἐλευθερίας. (Ἰπὸ Ο. Κ.—ἀκολουθεῖ).

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΛΗΘΟΥΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ.

Ὁ θάνατος, ὁ τόνον φρικτὸς διὰ τὸν ἄπιστον, εἶνε ἡ κορωνὴ τῶν εὐχῶν τοῦ ἀληθοῦς Χριστιανοῦ· τὸν ἐπιθυμεῖ ὁ Χριστιανός, καθὼς ὁ Ἅγιος Πάυλος, ἵνα συζήσῃ Χριστῷ τῷ Θεῷ· τὸν ἐπιθυμεῖ, ὅπως ἀρχίσῃ νὰ ζῆ ἀληθῆ ζωὴν, ἵνα ἐλευθερωθῆ ἐκ τοῦ βάρους τοῦ σώματος, ἐκ τῶν ὑλικῶν τουτέστι δεσμῶν, οἵτινες τὸν κρατοῦσι δεσμευμένον ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου αἱ ἀνάαι ἀπολαύσεις, ὧν ἀπολαύει, δὲν εἶνε ἡ σκιά τῆς εὐδαιμονίας, τὴν ὅποιαν ἐπιδιώκει. Εἶδέ ποτε τις Χριστιανὸν ἀληθῆ νὰ διδῆ ὅμοιον παράδειγμα, οἷον τόσος ἄπιστος, νὰ ἐξομνήσῃ τὴν θείαν διδασκαλίαν καὶ νὰ λυπητῆ διότι κατ' ἀρχὰς ἐπίστευσεν; Ἄ! ὁ ἀληθὴς Χριστιανὸς γνωρίζει τὴν ἀξίαν τῆς πίστεώς του κατὰ ταύτην πρὸ πάντων τὴν στιγμήν τοῦ θανάτου, καθ' ἣν ἡ παρήγορος ἀληθῆ θεια λάμπει εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του δ' ὅλης τῆς λάμπειας αὐτῆς. Ὁ θάνατος εἶνε τὸ τελευταῖον βέλος τοῦ φωτός, τὸ ὅποιον τὸν προσβάλλει. Ἡ ἐλπίς, κινουσα τὴν λαμπάδα τῆς πλησίον τῆς κλίνης τοῦ θνήσκοντος, τῷ δεικνύει τὸν οὐρανὸν ἀνοικτόν, ὅπου ἡ ἀγάπη τὸν καλεῖ. Ὁ Σταυρός, τὸν ὅποιον κρατεῖ μεταξὺ τῶν ἀδυνάτων χειρῶν του, τὸν ὅποιον ὀλιβίει ἐπὶ τῶν χειλέων καὶ τῆς καρδίας του, ἀνακαλεῖ σωρηδὸν εἰς τὸν νοῦν του ἀναμνήσεις ἐλεημοσύνης, τὸν ἐνδυναμόνει, τὸν κινεῖ εἰς οἶκτον, τὸν ἐμψυχώνει διὰ τὴν οὐράνιον πορείαν. Μία στιγμή ἀκόμη καὶ τὸ πᾶν τελεῖται! Μία τελευταῖα λαίποθυμία τοῦ σώματος ἀναγγέλλει ὅτι ἡ στιγμή αὕτη ἔφθασεν. . . . Ἡ ὀρθοκεία τότε ὑψόβει τὴν φωνὴν τῆς ὡς τελευταῖαν ἀπέδειξεν τῆς συμπαιδείας τῆς! Ἄ! Ἀναχώρησον, λέγει ἡ ὀρθοκεία, ψυχὴ Χριστιανική! Ἐξέλθε ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐν ὀνόματι τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ, ὅστις σέ ἐπλασεν ἐν ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, υἱοῦ τοῦ ζῶντος Θεοῦ, ὅστις διὰ σέ ὑπέφερε τόσα βίαια ἐπὶ τῆς γῆς ἐν ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τοῦ ὁποίου σὺ ἀπήλασας τῶν χαρίτων! Ἐθε χωρίζομένη ἐκ τοῦ σώματος νὰ θνηθῆς ἵν' ἀναβῆς ἐπὶ τοῦ ὄρους τῆς Σιών, ἐπὶ τῆς πόλεως τοῦ ζῶντος Θεοῦ, ἐπὶ τῆς θείας Ἱερουσαλήμ! Ἐθε νὰ συγκοινωνήσῃ μετὰ τῶν ἀναριθμητῶν Ἀγγέλων καὶ τῶν πρωτοτόκων τῆς Ἐκκλησίας, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματά εἰσι γεγραμμένα ἐν τῷ Οὐρανῷ! Ἐθε ὁ Θεὸς νὰ διασκορπίσῃ ἀπ' ἐμπροσθέν σου τοὺς ἄρχοντας τοῦ σκότους, ὥστε νὰ μὴ τολμῆσῃ νὰ ἐγγίσῃσι τὸ πρόβατον τὸ ἐξηγορασμένον διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ! Ἐθε ὁ Χριστὸς, ὁ ἀποθανὼν διὰ σέ, ὁ σταυρωθεὶς διὰ σέ, νὰ σέ ἐλευθερώσῃ ἐκ τῶν τιμωριῶν καὶ τοῦ αἰωνίου θανάτου! Ἐθε ὁ καλὸς ποιμὴν ν' ἀναγνωρίσῃ τὸ πρόβατόν του καὶ νὰ τὸ εἰσαγάγῃ εἰς τὸ ποιμνίον τῶν ἐλεεινῶν του! Ἐθε νὰ βλέπῃς αἰωνίως τὸν Αὐρωτὴν σου πρόσωπον πρὸς πρόσωπον ἐν τῇ αἰωνίᾳ ἐκστάσει τῆς εὐδαιμονίας! »

Ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν τῶν εὐλογιῶν ἡ ψυχὴ ἀρπασθεῖσα θραύει τὰ δεσμά της καὶ πορεύεται, ἵνα δεχθῆ τὴν ἀνταμοιβὴν τῆς πίστεώς της καὶ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπης της. Ἐνταῦθα ὁ ἀνθρώπος ὀφείλει νὰ σιωπήσῃ· ὁ λόγος του ἐκπνέει μετὰ τῆς σκέψώς του. Διότι τὰ καλά, ἃ ὁ Θεὸς ἠτοίμασε τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν, οὔτε ἐφθαλμῶς εἶδεν οὔτε οὖς ἤκουσεν οὔτε ἐπὶ καρδίᾳ ἀνθρώπου ἀνέβη. Δὲν ὀμοιάζουσι ταῦτα μετὰ τὴν παλιρροίαν καὶ τὴν ἀμπωτὴν τῆς θαλάσσης, ἀλλ' εἶνε ὡκεανὸς ἀπέραντος, ὅστις ἐκχειλίζει διὰ μιᾶς ἐφ' ἕλων τῶν ὀχθῶν. «Πηγὴ ἀνεξάντλητος ζωῆς καὶ φωτός, ὦ Θεέ μου, χορτασθήσομαι ἐν τῷ ὀρθηταί μοι τὴν δόξαν σου».

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΜΑΛΛΙΟΣ.

Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΤΗΣ ΒΡΑΣΙΛΙΑΣ ΕΝ ΤΗ ΣΧΟΛῆ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ.

Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Βρασιλίας ἐπεσκέψατο ἐσχάτως καὶ τὴν ἐν Παρισίοις σχολήν. Εἰσελθὼν ἐν τῷ Ἀνατομικῷ ἀμφιθεάτρῳ κατέλαβε θέσιν ὡς ἀπλοῦς φοιτητῆς καθ' ἣν στιγμήν ὁ κ. Βούρτς, κοσμητὴρ τῆς σχολῆς καὶ καθηγητῆς τῆς χημείας, παρέδιδε τὸ μάθημά του. Ἡ ἔλευσις τοῦ Αὐτοκράτορος δὲν εἶχε παρατηρηθῆ, ἀλλὰ μετὰ τὸ τέλος τοῦ μαθήματος εἰς τῶν συνοδευόντων αὐτόν τὸν παρουσίασεν εἰς τὸν κοσμητῶρα, ὅστις καὶ οὗτος παρουσίασεν αὐτῷ τοὺς ἐν τῇ παραδόσει εὐρεθέντας καθηγητάς. Ὁ Αὐτοκράτωρ μετέθε ἀκολουθῶς εἰς τὴν πρακτικὴν λεγομένην σχολήν, συνοδευόμενος ὑπὸ ἐξακοσίων περίπου μαθητῶν, οἵτινες διετρῶσαν κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ἐξαίρετον πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα σέβας οὗτος ἐπεσκέψατο ἀλληλοδιαδόχως τὸ τμήμα τῆς ἀνατομίας καὶ ὀστεολογίας, τὸ σπουδαστήριον τοῦ καθηγητοῦ Βουλπαῖν καὶ τέλος τὸ μουσεῖον Δουπουιρέν. Καθ' ἕλῶν τὸ διάστημα τῆς ἐπισκέψεως ταύτης οἱ μαθηταὶ δὲν ἐπαύσαντο παρέχοντες τῷ Αὐτοκράτορι δείγματα ὄλων ἰδιαιτέρου σεβασμοῦ καὶ ἐγκαρδίου φιλοφροσύνης. Τὴν προτεραίαν ὁ Αὐτοκράτωρ εἶχεν ἐπισκεθῆ τὸ νοσοκομεῖον. Ἐν ᾧ δὲ ὁ κ. Σέη καθηγητῆς τῆς κλινικῆς παρακολουθεύμενος ὑπὸ πωλυαριθμῶν μαθητῶν ἐξήρχετο τοῦ δωματίου τῶν ἀσθενῶν γυναικῶν, ὁ Δὸν Πέτρος διερχόμενος διὰ τῆς αἰθούσης τοῦ καθηγητοῦ Πιδου ἐζήτει μετ' ἐπιμονῆς νὰ ἴδῃ τὸν κ. Σέη.—Ἰδοῦ, ἀποκρίνεται εἰς τῶν μαθητῶν. Ὁ Αὐτοκράτωρ δραμῶν πρὸς τὸν διάστημα καθηγητῆν καὶ προσαγορεύσας αὐτόν μετὰ πολλῆς φιλοφροσύνης ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ νὰ ἀκροασθῆ τοῦ κλινικοῦ μαθήματος του ἐπ' ὀλίγας στιγμᾶς.—Μεγαλειότατε, ἐπεφιλῶμεν διὰ τὴν ὑμετέραν Μεγαλειότητα, θέσιν τινα, εἶπεν ὁ διάστημα καθηγητῆς.—Ὅχι, ἐπιθυμῶ νὰ καθίσω, ὡς καὶ οἱ λοιποί.—Μείνετε ἤσυχος, Μεγαλειότατε· ἡ θέσις, ἣν σὰς ἐπεφιλῶμεν, εἶνε ἀπλοῦν καθίσμα.—Ἄλλ' οὔτε τοῦτο, ἀπήντησεν ὁ Αὐτοκράτωρ· θέλω νὰ καθίσω ὅπου καὶ οἱ λοιποὶ μαθηταί. Ὁ καθηγητῆς ἤρξατο τῆς παραδόσεως πραγματευθεὶς ἰδιαιτέρον εἶδος περιπνευμονίας· ὁ Αὐτοκράτωρ ἠκρόασατο μετὰ πολλῆς προσοχῆς, εὐχαριστηθεὶς ὅτι ἤκουσεν ἐν μάθημα τοῦ διαστήματος καθηγητοῦ.

ΟΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ.

I

Ὡς ὁ Βάσκος Γάμας ἐδειξεν εἰς τὴν Εὐρώπην τὴν εἰς τὰς Ἰνδίας ὁδόν, κάμψας τὸ Εὐέλπι ἀκρωτήριον, οὕτως ἡ Κυρία Στάελ ἐδήλωσεν εἰς τὴν Γαλίαν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους πεπολιτισμένους τῆς Λατινικῆς φυλῆς τόπους τὴν διανοητικὴν κίνησιν, τῆς ὁποίας ἡ Γερμανία τῶν Καντίων, Γαιτῶν καὶ Σιλλέρων ὑπῆρξε τὸ θέατρον. Καταστρεθὲν παρὰ τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Ναπολέοντος Α' τὸ βιβλίον τῆς ἐπισήμου ταύτης γυναικός, τὸ ἐπιγραφόμενον *Περὶ τῆς Γερμανίας*, ἐφημίσθη ἔτι μᾶλλον ἐπὶ τῆς Παλινορθώσεως. Μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1830 ὄλα ὅσα εἶχε γράψῃ ἡ Κυρία Στάελ ἐθεωροῦντο ὡς χρησιμοῖ ἐν τούτοις ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου ἐφάνη ἐν Πρωσσίᾳ νέος συγγραφεύς, Ἰσραηλίτης τὴν καταγωγὴν, Γάλλος δὲ καὶ Γερμανὸς κατὰ τὴν θαυμασίαν εὐχέρειαν μετ' ἧς μεταχειρίζετο τὴν γλῶσσαν τοῦ Herder καὶ τοῦ Voltaire, ἀλλὰ τοῦ ὁποίου ὅμως ὄλαι αἱ συμπάθειαι ἐκλίνον ὑπὲρ τῆς Γαλλίας. Ὁ Henri Heine, προσωρισμένος ἵνα καταστῆ ἰδιομαστὸς ἀπὸ τῶν ὀχθῶν τοῦ Σηκουάνα μέχρι τῶν τοῦ Νέβα, διεμαρτυρήθη πρῶτος ἐντόνως κατὰ τῆς δεινῆς προκαταλήψεως, ἣν εἶχεν ἐμπνεύσει τὸ σύγγραμμα τῆς θυγατρὸς τοῦ Νέκκερ.

Διὰ τὸν συγγραφέα τοῦ *Intermezzo* ἢ *Allemagne* ὡς καὶ ἡ *Germania* τοῦ Τακίτου εἶνε μᾶλλον σύγγραμμα πολεμικὸν ἢ ἐκτίμησις πράγματι ἀμερόληπτος τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν ἠθῶν τῆς Γερμανίας. Ἡ Κυρία Στάελ καταδιωχθεῖσα καὶ ἐξορισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Καίσαρος τοῦ 10' αἰῶνος δὲν θὰ εὕρισκε μέσον καταλληλότερον ἵνα ἐκδικηθῆ, ἢ ἀντιπαρθέτως τὴν γόνιμον ἐνεργητικότητά τῆς νεωτέρας Γερμανίας πρὸς τὴν τὰ μάλιστα ἐγνωσμένην ἀγωνίαν.

τῆς φιλολογίας τοῦ κράτους, ὅπως δεῖξῃ ὅτι ἡ στρατιωτικὴ δόξα δὲν εἶνε τὸ πᾶν καὶ ὅτι δύναται τις νὰ ἦνε τὸ πρῶτον τῶν ἐθνῶν ἐπὶ τῶν πεδίων τοῦ Ἄρεως, κατέχων ἐν τούτοις τὴν ὄλων ἐσχάτην βαθμίδα τοῦ Παρνασσοῦ ὡς ἂν εἶχεν εἰπεῖ πρὸς τὸν νέον Ἀλέξανδρον: Δύνασθε νὰ κάμητε νὰ τρέμωσιν οἱ σύγχρονοί σας, νὰ περιάγητε τὸν σίδηρον καὶ τὸ πῦρ ἀπὸ τῆς Λισσαβώνας μέχρι τῆς Μόσχας, ἀλλὰ δὲν δύνασθε νὰ κάμητε Ἀθήνας οὐδεμίαν τῶν πόλεων τῆς Μακεδονίας. Τὸ Παρίσιον σας, τὸ ὅποιον κατὰ

τὸν 12. καὶ τὸν 13' αἰῶνα ἦτο τὸ ἀληθὲς κέντρον τοῦ κόσμου, εἶνε ἤδη πολὺ υποδεέστερον τῆς ταπεινῆς ἐκεῖνης Βεϊμάρης, ἐν ἣ ἄδουσι οἱ ἀληθεῖς διάδοχοί τῶν Σοφοκλέων καὶ τῶν Εὐριπίδων, οἱ ποιηταὶ οἵτινες ἔφερον εἰς φῶς τὸν *Φάουστ* καὶ τὸν *Δὸν Κάρλον*.

II Μετὰ τὸ 1830 ἡ τῶν πραγμάτων κατάσταση εἶχε τοσούτον μεταβληθῆ ὑπὲρ τῆς Γαλλίας, ὥστε, ὅτε ὁ Heine ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ *Ἐπιθεωρήσει τῶν δύο κόσμων* τὰ σπουδαῖα ὄματα ἐκεῖνα ἄρθρα, τὰ ὁποία ἀπήρτησαν βιβλίον ὀλόκληρον, ὁ Πρωσσὸς συγγραφεύς ἐνόμισεν ὅτι ἠδύνατο νὰ διαβεβαίωσῃ ὅτι τὸ βιβλίον τῆς Κυρίας Στάελ, ἂν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς δημοσιεύσεώς του εἶχε χαρακτηρῆ ὄλων ἰδεῶν, τοῦ καιροῦ ἤδη προϊόντος κατέστη ὄλων σφαλερὸν καὶ ὅτι ἡ Λουτεκία (ἵνα μεταχειρισθῶμεν τὴν γλῶσσαν τοῦ Heine) ἦτο αἱ Ἀθήναι τῆς ἐποχῆς ἐκεῖνης, ἐνῶ τὸ μέχρι

φανατισμοῦ θεοσεβῆς (piétiste) Βερολίον τοῦ Φριδερίκου Γουλιέλμου Δ'. ἠδύνατο τοσούτον, ὅσον καὶ ἡ νεναρκωμένη τοῦ πρίγκηπος Μετερνίχου Βιέννη, ν' ἀξιώσῃ ὅτι εἶχε τὴν ἐλαχίστην ὁμοιότητα πρὸς τὴν ἀπαράμιλλον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἀνθρωπότητος ἐκεῖνην χώραν, τὴν ἐνδοξον πόλιν τοῦ Περικλέους.

Ἄλλως τε ὁ Heine εἶχε καὶ ἄλλους πολλοὺς λόγους ἵνα μὴ συμφωνῇ μετὰ τὴν εὐγλωττον συγγραφέα τῆς Κορινθίας. Τοὺς συγ-

Ο ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΕΡΡΙΚΟΣ ΚΟΥΡΠΙΟΣ.

γραφείς, οὗς ἡ βαρὴν εἶχεν ἐξυψώσει, ἐκείνος πολὺ ἀπέχει τοῦ νὰ θαυμάζη πάντας. Δημοκράτης καὶ ὁπαδὸς τοῦ Hegel, δὲν εἶχεν οὔτε ἐν τῇ πολιτικῇ οὔτε ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ τὰ βουλευόμενα κεδνὰ καὶ υπερβαλλόντως πρακτικά, ἄτινα ἐπικρατοῦσιν ἰδίως ἐν Ἑλβετίᾳ, χώρα ἐν ἣ ἀνήκον οἱ γεννητόρες τῆς κυρίας Στάελ. Δύναται τις εἶπεν νὰ εἴπῃ ὅτι ἂν ἡ κόρη τοῦ Νέκκερ δὲν ἦτον ἀπηλλαγμένη παντὸς εἰδους ἀσχολιῶν, δετ ἤθελε ν' ἀντιτάξῃ εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν καὶ εἰς τὸν ὕλισμὸν τοῦ πρώτου κράτους τὴν περιπάθειαν ἐνὸς Jacobi καὶ τὸ φιλελεύθερον ἐνὸς Schiller, ὁ Heine οὐχ ἦττον εἶχε τὰς πρωτίστους ἰδέας του. Ὁ Ἑγελιανισμὸς εἶχε φθάσει εἰς τὸ ἀπόγειόν του σημεῖον καὶ ὁ Heine ἤθελε ν' ἀντικαταστήσῃ δι' αὐτοῦ ἐν Γαλλίᾳ τὴν πνευματικὴν (spiritualiste) φιλοσοφίαν τῶν Royer Collard, Cousin καὶ Jouffroy, τὴν ὁποίαν ἐχαρακτήριζεν ὡς τὰ μάλιστα περιορισμένην καὶ χυδαίαν.

III

Ἡδὴ ἡ διδασκαλία τοῦ Hegel, θεωρουμένη ὡς ἔκφρασις πράξεως, οὐδὲν εἶνε ὀλιγώτερον ἀρχαία ἢ ἡ φιλοσοφία τοῦ Jacobi. Πᾶν πνεῦμα ἀνεξάρτητον καὶ ἀμερόληπτον ἐπιθυμῆι πολὺ μάλον νὰ ἔχῃ γνώσεις ἀκριβεῖς καὶ πλήρεις περὶ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως ἐνὸς τῶν μεγαλειτέρων ἐθνῶν τῆς Ἑυρωπαϊκῆς ἡπείρου ἢ νὰ μᾶθῃ ἐν τῶν συστημάτων ἐκείνων, τῶν ὁποίων ἡ σήμε ὑπῆρξε πάντοτε ἐρήμερος. Τοιοῦτον εἶνε ἀναμφιβόλως τὸ κυριώτερον αἴτιον, τὸ ὁποῖον ἐξηγεῖ τὴν ἐπιτυχίαν (1) τῆς νέας ἱστορίας τῆς Γερμανικῆς φιλολογίας παρὰ τοῦ Δόκτωρος Ἑρρίκου Kurz (2). Αἱ μακρὰ σπουδαὶ τοῦ καθηγητοῦ Kurz, αἱ δημοσιεύσεις ἐκείναι, αἱ τὰ μάλιστα ἐκτιμηθεῖσαι παρὰ τῶν ἀρμοδίων, περὶ τῶν διαφόρων φάσεων τῆς φιλολογικῆς ἱστορίας τοῦ τόπου του (π. χ. ἡ Γερμανικὴ Βιβλιοθήκη σου) δεικνύουσιν ὅτι ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἦτον ὁ καταλλήλοτερος ἵνα χρηρηγήσῃ εἰς τὸν ἀναγνώστην ὅλας τὰς πληροφόρας, ὅσας οὗτος ἤθελεν ἐπιθυμῆσαι. Ἄλλ' εἶνε εὐκολώτερον εἰς τὸν Γερμανὸν νὰ ἦνε πεπεισμένος ἢ ἀμερόληπτος. Ποσάκις δὲν θλίπει τις πολλοὺς ἐξ αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι πιστεύουσιν ὅτι ἀνήκουσιν εἰς εἰδός τι ἐκλεκτοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ; οἵτινες δὲν ὀμιλοῦσιν εἰμὴ μετὰ περιφρονήσεως ἢ καὶ μετ' ἀντιπαθείας περὶ τῶν ἄλλων τέκνων τοῦ Ἀδάμ; Δὲν ἔπρεπε τις νὰ δημιουργήσῃ διὰ τοὺς τοιοῦτους τὴν λέξιν *Teutonomania*, ὡς ἤθελεν ὀνομάσει Chauvinisme τὸν περιορισμένον πατριωτισμὸν υἱῶν τινῶν τῆς Γαλατίας;

Ὁ Δόκτωρ Κούρτιος, γεννηθεὶς ἐν Παρισίοις, συνοικειωθείς ἐνωρὶς μετὰ τῶν γαλλικῶν ἰδεῶν—ὁ Δόκτωρ Κούρτιος, ὅστις ἤρχεισε δημοσιεύων ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν Ἀδελφῶν Ρεμουζάτου καὶ Στανισλάου Ίουλιανῶν τὰς σοφὰς ἐρεῦνας του ἐπὶ τῆς ἀρχαίας Κίνας, δὲν δίδει οὐδεμίαν ἀφορμὴν ὅπως ἐνθυμηθῇ τις τὸ δύστροπον πνεῦμα τοῦ περιφημοτάτου γαλλοφάγου. Ἄλλ' οὔτε ὁμοιάζει μετὰ τὴν Φαλμεράδερ, τοσοῦτον πρόθυμον εἰς τὸ νὰ ἐξυβρίξῃ ἐκείνην τὴν Ἑλλάδα, τῆς ὁποίας ὁ μέγας Ρωμαῖος Ρήχωρ διεκλήρυνεν ὅτι ὠρεῖλέ τις νὰ σέβηται καὶ αὐτὸ τὸ γῆρας τοσοῦτον εἰσὶν ἄπειροι

(1) Ἡ νέα ἐκδοσις, ἥςτινος προηγήθησαν πολλὰ ἄλλα, ἐμπεριέχει: ἐν τῷ τελευταίῳ τόμῳ τοὺς συγχρόνους συγγραφῆς.

(2) Ἰδε καὶ σελ. 14.

αἱ ἐκδουλεύσεις, ἃς αὐτὴ προσήνεγκεν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἀπαξάσαν. Ὁ σοφὸς συγγραφεὺς ἀνήκει τοσοῦτον ὀλίγον εἰς τὴν ἀδικον καὶ κακολόγον ἐκείνην σχολήν, ὥστε ὁ Ἑλληνικὸς φιλολογικὸς Σύλλογος τῶν Ἀθηνῶν, ἀναγνωρίζων τὰς φιλελληνικὰς τάσεις, τὰς ὁποίας πολλὰκις διεδήλωσε, τῷ ἀπένευμε κατ' αὐτὸ τὸ ἔτος τὸν ὑψηλὸν τίτλον τοῦ ἐπιτίμου Μέλους.

Δόξα Ἰστορίας.

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΝ

(ἐκ τοῦ Γαλ. ὑπὸ Κ. Ἰωαννίδου).

(συνέχεια καὶ τέλος ἀπὸ σελ. 147).

Ὁ κοιτὼν τοῦ παραδόξου τούτου ἐρημίτου εἶχε διάφορον ὕψος καὶ τύπον. Οἱ τοῖχοι ἦσαν εβραμμένοι με χρώμα κυανοῦν κυανοῦς τάπης ἐκάλυπτε τὸ ἔδαφος, κυανὰ παραπετάσματα ἐμετρίων τὸ φῶς, ἔπερ εἰσέδουε διὰ τῶν παραθύρων, τὰ δὲ κυανὰ παραπετάσματα τῆς κλίνης ἐδίδον εὐάρεστον χοροῖαν ἐπὶ λευκοτάτου προσκεφαλαίου.

« Καὶ τώρα » μοὶ εἶπεν ὁ Δόκτωρ, « εἰς ἐτοποθετήθημεν εἰς τὴν βιβλιοθήκην » ἐὰν τὰ θέληγγρα τῆς κατοικίας ταύτης εἰσὶν ἱκανὰ ὅπως πείσωσιν ὑμᾶς ἵνα προτιμησῆτε αὐτὴν τοῦ ἐπὶ τοῦ πλοίου θαλαμίσκου σας, ἢ κυανῆ αὐτῆ φωλεᾶ, τὴν ὁποίαν τόσον θαυμάζετε καὶ τὴν ὁποίαν ἐγὼ ἐδαρύνθην πλέον, εἶνε ὀλη εἰς τὴν διάθεσιν σας. Τὸ κατ' ἐμὲ λίαν εὐχαρίστως δύναμαι νὰ κατακτινῶ ἄλλοθι ποῦ. Ἐὰν ἡ πρότασις αὐτὴ δὲν σᾶς ἀρέσκη, ρίψατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκτός καὶ θέλετε ἰδεῖ ὅτι ὑπάρχει ἀρκετὸν ὕλικὸν ὅπως σᾶς κτίσω ἀληθῆς ἀρκτῶν ἀνάκτορον.»

Παρατωθέντος τοῦ παινιδίου, ὁ φίλος μου με ὠδήγησεν εἰς τὸ σπουδασιεῖόν του, αἰθουσαν εὐρύχωρον καὶ ἐντελέστατα πεπληρωμένην ἐκ κομψοτάτων καὶ καλῶς διατηρουμένων ἀρχαίων ἐπιπλων. Χονδρὰ καὶ βυσσινόβαφῆ παραπετάσματα ἐκάλυπτον τὰ παραθύρα· πλοῦσιος² τάπης τοῦ αὐτοῦ χρώματος ἐκάλυπτε τὸ δάπεδον· ἔδραι διαφόρων εἰδῶν ἐχρησόμενον πρὸς ἀνάπυλιν τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος. Θῆκαι (étageres) ἀρχαίας κατασκευῆς, κρεμασταὶ ἢ στηριζόμεναι ἐπὶ τοῦ δρυῖνου ἑδάφους, καὶ μεγάλη καὶ στερεὰ καρύτινος βιβλιοθήκη, ἦσαν πλήρη βιβλίων, ἐκτός ἐκείνων, ἄτινα ἦσαν τοποθετημένα ἐπὶ τινος τραπέζης κατὰ μέσην αἰθουσαν. Μεταξὺ τούτων τῶν συγγραμμάτων εὐκόλως διέκρινά τινα τῶν ἄγγλων μας συγγραφέων, καθὼς τοῦ Σακσεπῆρου, τοῦ Βύρωνος, τοῦ Σκῶτ, Δίκενς, Κούπερ καὶ Οὐασινγκτόνος Ἰρβίγγος. Ὁ Σάμ Σλίξ κατεῖχεν ἐπίσης ἐν αὐτοῖς θέσιν, πλησίον δὲ ἦτο καὶ ὁ περίφημος Ἀζμουέλος Γοιλλιόερ. Ἐκ τῶν ἐπιστημονικῶν συγγραφέων εὐρίσκοντο μετὰ τῶν ἄλλων ὁ Βρούστερ, Μουρτζίζον καὶ Λιελ. Ἡ βιβλιοθήκη αὐτὴ περιεῖχε τὰ κυριώτερα Γαλλικὰ καὶ Γερμανικὰ συγγραμματα καὶ ἰδίως Ἀγγλικὰ καὶ Δανικὰ.

Ὅτι δὲ ἐπηύξανε τὴν χάριν τοῦ σπουδασιεῖου τούτου ἦτο ἡ ἀτημέλεια, μεθ' ἧς ἦσαν ἐρριμμένα διάφορα δέρματα ἀρκτου καὶ ἀλώπεκος ἐπὶ τῶν ἐδρῶν καὶ τοῦ ἑδάφους. Ἡ ζωγραφικὴ δὲ ἀρκετῶς συνέτεινε πρὸς διακόσμησιν τῆς αἰθούσης, ἧς οἱ τοῖχοι ἐκάλυπτοντο διὰ ζωγραφικῶν καὶ φωτογραφικῶν εἰκογενειακῶν,

Ἔλεος ἐπὶ μικρῶν τραπεζῶν ὑπῆρχον τοποθετημένα διάφορα ἔργα τέχνης καὶ ἀναμνήσεις περιηγήσεων.

Ἐπλησίασα εἰς τὸ παράθυρον καὶ εἶδον τῷ ὄντι κάτωθεν τῆς οἰκίας σαρὸν χιόνος, ἧτις δὲν εἶχεν εἰσέτι τακτὴ ὑπὸ τοῦ ἡλίου τῆς ἀνοίξεως. Ἐνῷ δ' ἐθεώρουν τὸ ἄθλιον τοῦτο χωρίον, ἔπερ ἐξετείνετο πέραν ἐπὶ τοῦ ξηροῦ βράχου, δὲν ἠδυνήθην νὰ μὴ ἐρωτήσω ἑμαυτὸν μετ' ἐκπλήξεως, ὅποια τάχα παράδοξοι περιστάσεις ἠνάγκασαν τὸν θιασῶτην τούτον τῆς πολυτελείας ἄνδρα ν' ἀποκατασταθῇ εἰς τὴν πένθιμον ταύτην ἐρημον με βιβλία παντοειδῆ.

Ὁ Δόκτωρ με παρετήρει προσεκτικῶς, μαντεύων ἀναμφιβόλως τὰς σκέψεις μου· ἐπειδὴ με ἠρώτησεν ἂν ἢ ἀντίθεσις αὐτῆ μοὶ ἤρρεσκεν. Ὅπως φανῶ ὅπως εἰλικρινῆς, πῶ ὠμολόγησα ὅτι δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐνοήσω πῶς οἰκία ἠντροπισμένη κατὰ τὸν Παριστιανὸν συρμὸν ἠδύνατο νὰ εὐρεθῇ σχεδὸν ἐπὶ τοῦ βορείου πόλου.

« Σὰς βεβαιῶν, μοὶ εἶπεν ὁ Δόκτωρ, ὅτι οὐδὲν με βιάζει νὰ ζῶ ἐδῶ, ὡς καὶ σέ. Ἦλθον ἐνταῦθα ἀπλῶς κατ' ἐκλογὴν, καὶ εἶμαι ἐλεύθερος ν' ἀπέλθω, ὅποταν θελήσω. Εἶνε ἀληθές ὅτι κατὰ τρία ἢ τέσσαρα ἔτη ἀπέρχομαι ἄπαξ εἰς Κοπενάγην, ἐνθα διέρχομαι ἕνα χειμῶνα ἐν οἰκίᾳ σχεδὸν ὁμοίᾳ πρὸς τὸ ἐνταῦθα· ἀλλ' ἐπιθυμῶ πάντοτε νὰ ἐπανέλθω. Ἡ ἀμοιβή, ἢ λαμβάνω παρὰ τῆς Κυβερνήσεως, δὲν ἐπαρκεῖ εἰς τὸν ὅσον διαίτη βίον ὥστε βλέπετε ὅτι δὲν εἶνε τοῦτο τὸ ἐλαττήριον ἔπερ με κρατεῖ ἐδῶ. Ἄλλ' εἶμαι ὅπως ἀνεξάρτητος χαίρω ἄκραν ὑγίαν καὶ ὕψισταμα περιπετείας καὶ κοπώσεως ἱκανὰς νὰ εὐχαριστήσωσι τὰς πλέον ἀλλοκότους κλίσεις. Ἐπειδὴ μάθετε ὅτι, ἐὰν κοιμῶμαι ὑπὸ κυανῶν παραπέτασμα, θεωροῦμαι ὅμως ὡς ὁ πλέον εἰσισμένος εἰς τὴν σκληραγωγίαν καθ' ὅλην τὴν Γροιλανδίαν.

Ἡ οἰκία αὐτὴ εἶνε εὐχάριστος διὰ δύο ἢ τρία ἔτη, ἀλλὰ διὰ βίον ὀλιγόληρον τοῦ πρᾶγμα διαφέρει.

— Καὶ διατί;

— Ἐπειδὴ ἡ εὐχαρίστησις, ἢ παρέχουσι τὰ καινὰ συμβάντα, χάνεται με τὸν καιρὸν, οὐδέποτε δὲ μόνῃ ἢ ὑγείᾳ μᾶς παρέχει ἀληθῆς ἠδονὰς καὶ τότε μόνον ἐπιθυμοῦμαι αὐτὴν, ἐταν τὴν ἀπολέσωμεν.

— Ἀλλὰ λησιμονεῖτε τὰ βιβλία ταῦτα; Εἶνε οἱ ἀχώριστοι φίλοι μου. Δὲν τὰ βαρύνονται ποτέ, καθὼς καὶ αὐτὰ οὐδέποτε με βαρύνονται. Συνεννοοῦμεθα θαυμασιῶς· με ὀμιλοῦσιν, ὅποτε εἶμαι εἰς διάθεσιν ν' ἀκούσω με ψυχαγωγῶσιν, ὅποτε ἔχω χρεῖαν ψυχαγωγίας, καὶ με διασκεδάξουσιν, ὅποτε ἔχω χρεῖαν διασκεδάσεως. Ἄ! φίλτατε κύριε, θὰ συμφωνήσης ὅτι ὁ τόπος οὗτος εἶνε θαυμασιῶς κατάλληλος διὰ τὴν μελέτην.

— Δὲν ἐγκωμιάζετε, μοὶ φαίνεται, πλέον τὸν τόπον. Ἀλλὰ πῶς τὰ βιβλία σᾶς ἔρχονται;

— Ἀπαξ τοῦ ἔτους διὰ τοῦ Δανικοῦ πλοίου, ἔπερ κομίζει εἰς ἡμᾶς ἄρτον, σάκχαριν, καφέ, ἄνθρακας καὶ ἄλλα τρόφιμα. ἄτινα ἀνταλλάσσονται ἀντὶ τῶν διαθερῶν, τοῦ ἐλαίου καὶ τῶν ἰχθύων, ἔπερ οἱ ἰθαγενεῖς ἐν τῷ μεταξὺ προμηθεύονται.

— Μολονότι σέβομαι τὰ βιβλία, νομίζω ὅμως ὅτι τὸ πλοῖον δὲν θὰ ἀνεχώρει δις ἀνεῦ ἐμοῦ, ἂν ἦμην εἰς τὴν θέσιν σας.

— Ὅστε καθ' ὑμᾶς λίαν συνεισὶς θὰ ἔπραττον, μεταφέρων τὸν οἰκίσκον μου εἰς Παρισίους ἢ καὶ εἰς Νέα Ν' Υόρκην.

— Τοῦτο τοῦλάχιστον ἐγὼ ἐσκεπτόμην, τῷ εἶπον.

Ἔστω, δύναμαι νὰ σᾶς ἀποδείξω ὅτι εἶμαι ὁ συνετώτατος τῶν ἀνθρώπων· ἀλλ' ἀναμένετε νὰ ἴδῃτε πρῶτον ὅλας μου τὰς ἰδιοκτησίας.

Θέλετε ν' ἀρχίσωμεν ἀπὸ τοῦ ἀγροῦ μου;

Τοῦ ἀγροῦ του! Ἄγρος ἐν Γροιλανδίᾳ!

Ὁ Δόκτωρ ἠγέρθη καὶ με ὠδήγησεν ὀπισθεν τῆς οἰκίας, ἐν τινι σικῶ ὀδοσκόποντα περίπου τετραγωνικῶν ποδῶν.

« Ἴδου ὁ ἀγρὸς μου, » εἶπεν.

— Ποῦ λοιπόν;

— Ἐδῶ, ἐνώπιόν σας! Ὡς βλέπετε, δὲν εἶνε πολὺ εὐρύς. Καὶ μοὶ εἰδείξε τμήμα τῆς τριάκοντα περίπου ποδῶν τὸ μήκος καὶ τεσσάρων τὸ πλάτος, ἔπερ περιβάλλετο ὑπὸ σανίδων ἐχουσῶν διάφορα πλαίσια. Τὸ πρόβλημα τῶν ἐρυθρῶν ραφανίδων τοῦ προγεύματος μοὶ ἐλύθη.

« Βλέπετε λοιπόν, εἶπεν ὁ Δόκτωρ, ὅτι δὲν εἶνε μόνον ἡ βιβλιοθήκη, ἧτις δύναται νὰ λάβῃ ρίζας ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ. Δὲν ἀρχίζετε νὰ συμφωνήτε ὀλίγον; Ἡ γῆ αὐτὴ εἶνε καλὴ καὶ πλουσία λαχανία (γῆ μεμιγμένη μετὰ κοπρίας) τῆς Γροιλαντίας, μετακομισθεῖσα ἐνταῦθα ἐκ τῆς Κοπενάγης ἐντὸς πένθιν.

— Ἄγρος μετακομισθεῖς! Ἐτερον θαῦμα.

— Ἡδὴ δὲ μέλλετε νὰ ἴδῃτε τὸ κτηνοτροφεῖόν μου.

Καὶ διευθύνθημεν εἰς μικρὸν οἰκημα, εὐρισκόμενον εἰς τὴν ἀντίθετον γωνίαν τῆς αὐλῆς, ἐνθα ὁ πρῶτος ἤχος, ὅστις προσέβαλε τὸ οὖς μου, ἦτο βελάσματα αἰγῶν καὶ γρυλλισμὸς χοίρων, μεμιγμένα με κλωγμούς ὀρνίθων. Τρεῖς αἶγες, δύο χοῖροι καὶ εἴκοσι τὸ βλον ὀρνίθες εἶχον μετακομισθῆ ἐκ Κοπενάγης μετὰ τοῦ ἀγροῦ.

Ὁ Δόκτωρ ἤρχισε νὰ τοῖς ὀμιλῇ οἰκειῶς εἰς τὴν Δανικὴν γλώσσαν. Πάντα ἀνεγνώρισαν τὴν θωπευτικὴν φωνὴν τοῦ κυρίου των καὶ συνεσωρεύθησαν περὶξ αὐτοῦ. Παρατήρησα ὅτι εἶχε προνοήσει διὰ τὴν εὐεξίαν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν ζώων του, θέσας ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σταύλου τῶν μεγάλων θερμάστρων, ἧτις κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ἐθερμαίνετο, ἀλλ' ἐν καιρῷ χειμῶνος θὰ ἀπέδιδε μεγάλην θερμότητα. Ὅστε ὁ φιλοξενῶν με, πλὴν τῶν ραφανίδων καὶ τοῦ ἐξαιρετοῦ νωποῦ βουτύρου, εἶχε χειρὶδιον ἀρτίπαστον, ὡς καὶ γάλα Δανικῆς καταγωγῆς. Ἐτερον ἀντικείμενον, λίαν ἀξιοπαρατήρητον, ἦτο τὸ ἐργαλεῖον πρὸς κάπνισμα τοῦ ἰχθύος τοῦ Δόκτωρος, τότε ἐν πλήρει ἐνεργείᾳ. Ἦτο ἀπλῶς μέγας κάδος, οὔτινος ὁ εἰς πυθμὴν εἶχεν ἀφαιρεθῆ καὶ ὁ ἕτερος ἦτο τετραπυθμῶν διὰ πολλῶν ὀπῶν. Τὸ ἀνευ πυθμῶνος μέρος ἦτο θεθεμένον, εἰς ἀπόστασιν ἐνὸς ποδὸς ἀπὸ τοῦ ἑδάφους ἐπὶ κύκλου πετρῶν, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὁποῖου ἀνεπτύσσεται μέγας ὄγκος καπνοῦ, ὅστις ἐξήρχετο ἀνωθεν διὰ τῶν ἐπὶ τοῦ ἐτέρου πυθμῶνος ὑπαρχουσῶν ὀπῶν. Ἐντὸς τοῦ ἀπλοῦ τούτου ἐργαλείου ἐκρέμαντο περίφημοι ἀττακεῖς, ὧν τὸ ἐξαιρετὸν κρέας ὠφελε νὰ ξηρανθῇ διὰ τῆς θερμότητος καὶ διαπερασθῇ διὰ τοῦ ἀρωματικού καπνοῦ τοῦ παραγομένου διὰ τῆς καύσεως φύλλων καὶ κλάδων τῆς Ἀνδρομέδας (Andromeda tetragona) ἔπερ εἶνε ἡ μυρική τῆς Γροιλαντίας, φυτὸν με ὠραῖα μικρὰ πορφυρὰ ἄνθη, ἀξάνον ἐν ἀφθονίᾳ εἰς προσυλαγμένα μέρη. Εἶνε δὲ, ἐκτός τῶν

βρύων, τὸ μόνον φυτικὸν προϊόν τῆς Βορείου Γροιλανδίας, ὅπερ εἶνε καύσιμον. Τὸ μεταχειρίζονται ἐπίσης οἱ ἰθαγενεῖς ἐνίοτε ὡς εὐφλεκτον, ἀφ' οὗ τὸ ἀποξηράνωσιν εἰς τὸν ἥλιον. Τὸ ἄρωμα τοῦ καπνοῦ τοῦ εἶνε θνῶς εὐχάριστον, ὅπερ ἐξηγήσῃ τὴν γεῦσιν τοῦ ἀττικαῶς, τὸν ὁποῖον ἡ Σοφία μᾶς προσέφερεν εἰς τὸ πρόγευμα. Οὐδὲν, μὰ τὴν ἀλήθειαν, δύναται νὰ ὑπερβῆ τὴν ἡδύτητα τοῦ οὕτω παρασκευασθέντος ἰχθύος.

Ἡ ἐπιθεώρησις τοῦ κήπου ἢ τοῦ ἀγροῦ, ὡς τὸν ἀπεκάλει ἀστεϊζόμενος ὁ Δόκτωρ, μᾶς ἀπησχόλησε κατὰ τὸ ἐπιλοπιον τῆς μετὰ μεσημβρίας. Πᾶν δὲ, ἐβλεπον ἦτο τὸσφ νέον δι' ἐμέ (ὁ Δόκτωρ, τὰ λαχανικά του καὶ ὁ εὖσμος ἰχθύς του), ὥστε πέντε ἤδη ὧραι εἶχον παρέλθει, ἡ δὲ Σοφία παρουσιασθεῖσα μᾶς ἀνήγγειλεν ὅτι τὸ γεῦμα εἶχεν ἐτοιμασθῆ.

Ἐτοποθετήθημεν ἐκ νέου εἰς τὴν τράπεζαν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχομεν προγευματίσει. Ἡ Σοφία καὶ πάλιν μᾶς προσέφερεν ἐξαιρετον ζωμόν, ποτάμιον ἰχθὺν νωπὸν καὶ καλῶς παρσκευασμένον, καὶ ἀγριμαῖον κρέας ἐγκαιρῶς ἐψημένον. Ὅσον δια τοὺς οἶνους, εὐρέθησαν τὴν φαρὰν ταύτην εἰς ἀνάλογον θερμοκρασίαν καὶ ὁ κριμαίντης δὲν εἶχε χρειάν θερμάνσεως. Νέαι ραχανίδες παρουσιάστησαν ἐπικαιρῶς συνοδευόμεναι ὑπὸ θριδάκων, τυροῦ καὶ καφέ. Εἶτα ἐπαίξομεν καὶ πάλιν εἰς τὸ σπαιριστήριον καὶ τέλος ἐτοποθετήθημεν εἰς τὸ σπουδαστήριον τοῦ Δόκτορος ἐνώπιον τραπέζης, ἐφ' ἧς ὑπῆρχον ὄλα τὰ ἀναγκαῖα εἶδη διὰ ποτὸν θερμὸν ἐκ ραχῆς ἢ ρουμίου (πούντσι) καθὼς καὶ δέσμη σιγάρων.

Ἡ συνδιάλεξις ἡμῶν περιστράφη ἀλληλοδιαδόχως εἰς ἀντικείμενα ἀφορῶντα τὸν ἐπὶ τοῦ ἑτέρου πολιτικοῦ κύκλου κόσμον, εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ τὴν φιλολογίαν, εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς τέχνας. Ὁ φίλος μου ἦτο εἰς γνῶσιν ὄλων τῶν συμβάντων, ἀλλὰ κατὰ ἕν ἔτος ὀπίσω, ὡς τῷ ἕκκαμ τὴν παρατήρησιν.

Ἡ μάθετε ὅτι ἀκολουθῶ ἴδιαν μέθοδον ἀρκετὰ ἐντεχνον. Εἶμαι πάντοτε ἀκριβῶς ἐν ἔτος ὀπίσω τοῦ ἐπιλοπίου κόσμου. Τὸ Δανικὸν πλοῖόν μοι κομίζει τακτικῶς τὴν συλλογὴν τῶν ἐφημερίδων τοῦ ἔτους, τὰς κυριωτέρας ἐπιθεωρήσεις καὶ περιοδικὰ, τοὺς νέους ἀτλαντας καὶ ὅσα ἐζήτησα βιβλία. Πρὸς τούτοις ὁ βιβλιοπώλης καὶ οἱ φίλοι μου μοι πέμπουσι συλλογὴν ἐξ ὄσων νομίζουσιν ὅτι μοι ἀρέσκουσιν. Ὅθεν ἐννοεῖτε ὅτι κατατρώγων ταῦτα πάντα ἀκολουθῶ τακτικὴν μέθοδον. Ὅσον διὰ τὰ βιβλία, τὰ ἀναγνώσκω ἀναλόγως τῆς ἰδιοτροπίας μου, τὰς δὲ ἐφημερίδας καὶ τὰ λοιπὰ περιοδικὰ ἐγχειρίζω εἰς τὴν Σοφίαν, ἣτις τακτικῶτατα θέτει ἐκάστην πρωίαν ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ προγεύματος ὅ,τι ἐδημοσιεύθη τὸ προλαβὸν ἔτος εἰς παρομοίαν ἡμέραν. Δὲν εἶνε ἐντεχνον, νομίζω; Οὕτω λοιπὸν καθ' ἐκάστην μενθάνω εἰδήσεις καὶ ἀκολουθῶ τὸ δρᾶμα τοῦ ἔτους μὲ τὴν αὐτὴν ἴσως εὐχάριστον, τὴν ὁποίαν αἰσθάνονται ἕσοι ζῶσιν ἐπὶ τῆς σκηνης τῶν συμβάντων ἐκάστη ἐφημερίς ἐγκαινίζει νέαν φάσιν τοῦ δράματος. Καὶ τί πειράζει ὅτι αἱ εἰδήσεις εἶνε ἐνὸς ἔτους; εἰσὶν οὐχ ἦττον νέαι δι' ἐμέ. Ἄλλως ὁ Σακσεπῆρος, ὁ Γιβῶν καὶ ἄλλοι δὲν εἶνε ἔτι μᾶλλον ἀρχαιότεροι;

Ἐμειδίατα διὰ τὴν εὐρυὰ ταύτην ἰδέαν ὁ δὲ Δόκτωρ, βλέπων, τὸ ὅπερ ἐλάμβανον ἐνδιαφέρον εἰς αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς τὸσφ νέας δι' ἐμέ ζωῆς, ἐμπαρολόγη μετ' εὐχαριστήσεως περὶ τῶν ἡδονῶν

καὶ τῶν περιπετειῶν τῆς ἐν Γροιλανδίᾳ διαμονῆς του, ἐπειδὴ ἦτο εὐκόλον νὰ παρατηρήσῃ τις ὅτι οὐχ ἦττον εὐηρεστεῖτο εἰς τὰ ἔκτακτα πράγματα, ὅσον ἐπεθύμει καὶ τὸ καλῶς ζῆν.

Αἱ ὧραι παρήρχοντο ἀνεπαίσθητως, ἐν ᾧ ἐρειδόμενοι ἐπὶ ἀγκῶνος ἐνώπιον τοῦ θερμοῦ ποτοῦ μας ἐκαπνίζαμεν τὰ σιγάρω μας ὁμιλοῦντες περὶ διαφορῶν πραγμάτων. Ἐν τῶν κυρίων χαρακτηρισμῶν τῆς ἐσπέρας ταύτης ἦτο ὅτι, ἐν ὅσῳ συνδιελεγόμεθα, ἡ λάμψις τῆς ἡμέρας δὲν ἠλαττοῦτο βαθμηδὸν μὲ τὰς ὧρας. Ὅτε ἡ θελό νη ἐκκρεμοῦς, οὐτινος ἤκουστο τὸ τικ-τάκ ἐπὶ τῆς θερμᾶστρος, ἔδειξε διαδοχικῶς ἐννέα, δέκα καὶ ἕνδεκα ὧρας; ἦτο ἀκόμη ἡμέρα· εἶτα ἕτε ἐσήμανεν ἡ ἐπίσημος ὧρα τοῦ μεσονυκτιοῦ, ὁ ἥλιος κλίνων πρὸς τὸν βόρειον ὀρίζοντα, ἔχεε τὰς λαμπρὰς ἀκτίνας του ἐπὶ τῆς θαλάσσης προκαλῶν τὴν μαύρην σκιάν τῶν ὁρέων ἐπὶ τῆς μικρᾶς πόλεως.

Ἦτο πρᾶγματι μεσονύκτιον· ἐν τούτοις ἐρρίψαμεν τοὺς ἐκ διφθερῶν μανθῶδας ἐπὶ τῶν ὤμων μας ὅπως διέλωμεν τὴν πόλιν· παρετήρησα τὴν ἡρεμίαν ἣτις ἐπεκράτει πανταχοῦ· οἱ κύνες συσσωρευμένοι ἐκοιμῶντο βαθέως. Θὰ ἔλεγέ τις ὅτι τὸ μικρὸν πλοῖόν μου ἐπανεπαύετο ἐπὶ τῶν ἀγκυρῶν του συνειδὸς ὅτι ἡ ὧρα τοῦ μεσονυκτιοῦ εἶνε ὧρα ἐπίσημος, καί τοι ὑπὸ τὰς ἠλιακὰς ἀκτίνας, καὶ ὅμως οὐδέποτε τὸ ἄστρον τοῦτο ἔλαμψε μὲ περισσοτέραν ἐντασιν, οὐδέποτε ρωπογραφία παρέστησε μεγαλοπρεπετέραν τὴν λάμψιν τῆς ἡμέρας. Ἄλλ' ἡ φύσις ἦτο κεκοπιακυῖα, ἡ ὧρα τοῦ ὑπνου εἶχε φθάσει δι' αὐτήν. Πλησιάζας εἰς τὴν θαλάσσαν παρετήρησα ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ πτηνὰ, τὰ ὅποια ἐσυνειθίζον νὰ κατέρχονται ἀγελῆδον ἐν τῷ ὕδατι ἢ νὰ ὑψοῦνται περιχαρῶς εἰς τὸν ἀέρα, εἶχον ἀποσυρθῆ ἐπὶ τῆς παραλίας, ἐνθα ἀπεκοιμήθησαν τὰς κεφαλὰς ἔχοντα ὑπὸ τὰς πτέρυγας. Τὰ μικρὰ ἄνθη καὶ τὰ κάρφη αὐτὰ ἐφαίνοντο κύπτοντα ὡς κεκοπιακῶτα δῆθεν ὑπὸ τῶν μακρῶν ὠρῶν τῆς ἡμέρας, καί, προκαλοῦντα τὸν ἥλιον νὰ τὰ ἀπαλλάξῃ τῆς ἡρεμίας των, μετεῖχον τῆς ἀκίνησιος τῶν ζῶων. Ἡ θάλασσα ἐφαίνετο ὅτι συνετελεῖ εἰς τὴν μεγάλην ταύτην ἡρεμίαν τῆς φύσεως, διαλύουσα ἐντὸς τῶν κυανῶν καὶ βαθέων ὕδατων τῆς τὰ χρυσᾶ νέφη τοῦ οὐρανοῦ.

Ἡ νύξ δὲν ἦτο ποσῶς ψυχρά. Ὅθεν ἐκλέξαντες τὸ μᾶλλον ἐκτεθειμένον εἰς τὸν ἥλιον μέρος, ἐκαθίσταμεν ἐπὶ βράχου τῆς παραλίας θεωροῦντες τὰ μικρὰ κύματα, ἅτινα ἔπαιζον ἐπὶ τῆς ἁμμου, καὶ τὰς μεταβολὰς τοῦ φωτὸς καθ' ὅσον ὁ ἥλιος διήρχετο ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων καὶ τῶν ἐκ πάγου τεμαχίων, ἅτινα ὅμοια μὲ μεγάλους μαρμαρίνους μονολίθους τῆς Πάρου, ἀνέμενον, θὰ ἔλεγέ τις, τὴν σμήλην τοῦ γλύπτου ὅπως μεταμορφωθῶσιν εἰς περιχαρεῖς στηλάς καὶ στερεὰ ἐπίσηλα—Παρθενῶνας καὶ ἐπιπλέοντας ναοὺς τοῦ Ἥλιου.

Ἡ σκηνή ἦτο εὐνοϊκὴ πρὸς τὴν συνδιάλεξιν, ἣτις εἶχε διακοπῆ, ὅτε ἐγκατελείψαμεν τὸ σπουδαστήριον. Βεβητισμένος εἰς τὴν θέαν τοῦ μεγαλοπρεποῦς τούτου θεάματος εἶχον μείνει ἐπὶ τινὰς στιγμὰς σιωπηλός.

Ὁ φίλος μου, διακόπτων τὰς σκέψεις μου, μοι εἶπεν αἴφνης: «Υπεσθῆθην νὰ σὰς ἀποδείξω ὅτι εἶμαι ὁ συνετώτατος τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἦδη, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σὰς εἶπω ἐν πρώτοις ὅτι δὲν ἀνταλλάσσω τὸ θεάμα τούτο ἀντὶ οὐδενὸς ἐξ ὄσων ποτὲ ἔχω ἰδεῖ.

Δύναται νὰ παραβληθῆ (ἐὰν ἐπιτρέπεται νὰ παραβάλλωνται τὰ μεγάλα πράγματα πρὸς τὰ μικρὰ) πρὸς ὑπερμεγέθη λέοντα καθήμενον ἐπὶ τῆς λείας, τὴν ὁποίαν δὲν θέλει εἰσέτι νὰ καταφάγῃ, καὶ προσέχοντα εἰς τὸν ἐλάχιστον θόρυβον, ὅστις συμβαίνει περὶ αὐτοῦ· ὑπάρχει τι τρομερὸν ἐν τῇ ἀκαταδαμάστῳ ταύτῃ φύσει. Ἐνταῦθα ὁ ἀγὼν παρέχει τῷ ἀνθρώπῳ εἶδος ἀπολαύσεως, τὴν ὁποίαν ἀντὶ οὐδενὸς ἐν τῷ κόσμῳ δὲν ἀνταλλάσσω πρὸς τὸν ἐκτεθηλυμένον βίον, τὸν ὁποῖον θὰ διήγον ἀλλαχοῦ. Θὰ εἶχε βεβαίως ἄλλως τὸ πρᾶγμα, ἂν ἡμῖν ἠναγκασμένος νὰ κερδίζω ἐκεῖ τὸν ἐπιούσιόν μου ἄρτον· ἐπειδὴ ἡ σύντονος ἐνασχόλησις δὲν παρέχει ἱκανὸν καιρὸν ὅπως παραδίδοται τις εἰς συλλογισμούς. Ἄλλὰ, μὴ ἔχων τινὰ ἐνασχόλησιν, θὰ διήγον πιθανῶς βίον ἀργὸν καί, καθ' ὅσον δύναμαι νὰ κρίνω, ἄσκοπον, ἀπαντῶν ὀλίγους κινδύνους, ὀλίγας λύπας, ὀλιγωτέρας ἀπάτας, μὴ στερούμενος οὐδενός—οὐδενός, πλὴν τῆς εὐκαιρίας τοῦ νὰ διακριθῶ ὡς ἀνθρώπος ἢ νὰ διακινδυνεύσω τὴν νοήν ταύτην τῆς ζωῆς.

Ἀπολαμβάνω τῆς ὑπάρξεως καὶ μεταχειρίζομαι κατὰ τὸ δοκεῖν τὸ καλλίτερον αὐτῆς μέρος, ὡς ἕκαστος ὀφείλει νὰ πράττῃ. Ἐὰν ἀγαπῶ τὴν πολυτέλειαν, ὡς φρονεῖτε, ἡ πολυτέλεια αὕτη παρέχει περισσοτέραν εὐχαρίστησιν εἰς τὴν ἀντίθεσιν. Ἐὰν σήμερον κοιμῶμαι ἐν τῷ μέσῳ εὐαέρων ὑψωμάτων, δύναμαι αὔριον νὰ συμπυκθῶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν κυανῶν μου ἐπὶ τεμαχίων πάγου καὶ νὰ κοιμηθῶ ἐξαίρετα.

Ἐὰν ἔχω ἀδυναμίαν πρὸς τὸν Βουργόνιον οἶνον καὶ ἀγαπῶ νὰ τὸν δοκιμᾶζω ἐντὸς κομψῶν γαλλικῶν ποτηρίων, ἡξέωρ ἐν ἀνάγκῃ νὰ πῖω ἔλαιον φαλαίνης ἐντὸς ποτηρίων ἐκ κασιτέρου. Ἀγαπῶ τὰ κομψὰ ἐνδύματα, ἀλλ' ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει καὶ αἱ χονδράκι διαφθεραὶ χρησιμεύουν ἄριστα εἰς τὴν ἐργασίαν μου. Ἦθέλετε γελᾶσαι, ἂν ἐβλέπετε τοὺς δανούς μας ἐργάτας μεθ' ὧν ἐνίοτε συνταξιδεύω, ἀνθρώπους ἀγνοοῦντας τὸ πλεῖστον τὸ γράφειν καὶ ἀναγινώσκειν, πτωχοὺς μηχανικούς, ἀγροίκους ναύτας, ξυλοκόπους καὶ ἀντλητὰς ὕδατος διατελοῦντας εἰς ἐργασίαν ἐν τῇ ἀποικίᾳ ταύτῃ, οἵτινες διὰ βίου δὲν ἐγεύθησαν Βουργόνιου οἴνου καὶ οἵτινες θὰ τὸν ἐπροστίμων τῆς ραχῆς. Νομίζετε ὅτι οἱ ἀνθρώποι οὗτοι, οἵτινες τρώγουσιν ἐντὸς τρυβλίων ἐκ κασιτέρου, δύναται ἐν οἰαδῇποτε περιπτώσει ν' ἀποφασίσωσιν νὰ τρέφωνται ἀπὸ λίπος καὶ ἔλαιον φαλαίνης; Οὐδαμῶς. Οὐδαμῶς. Νομίζετε ὅτι δύναται τις νὰ τοὺς ὑποχρεώσῃ νὰ διανυκτερεύσωσιν ἐκτὸς τῶν καλυβῶν των, χωρὶς νὰ διεγείρῃ τοὺς ψιθυρισμούς των καὶ νὰ τοὺς ἀκοῦσῃ ἐκκράζοντας τὴν ἐπιθυμίαν τῆς οἴκου ἐπιστροφῆς των; Οὐδαμῶς.

Δὲν ἡδυνήθην νὰ μὴ ἐρωτήσω τὸν Δόκτωρα τί τὸν παρεκίνηει νὰ ἐκτίθεται οὕτω εἰς αὐτοὺς τοὺς κινδύνους, οἵτινες ἐφαίνετο ὅτι τὸν ἔτερπον.

«Τὰ αἰτία εἰσι διάφορα, μοι ἀπεκρίθη. Ἐκκαμ πολλὰς διερευνήσεις ἀνήλθον ἐπὶ τῆς κορυφῆς πολλῶν πάγων. Κατέγινα εἰς τὴν Φυσικὴν Ἱστορίαν, τὴν Μετεωρολογίαν, τὸν Μαγνητισμὸν κλπ. Ἐκαμα πολλὰς φωτογραφίας καὶ γεωγραφικούς χάρτας καὶ ἀπέστειλα εἰς πολλὰ μουσεῖα καὶ συλλόγους τῆς Κοπενάγης μέγαν ἀριθμὸν περιέργων πληροσορίων. Τὸ ὄνομά μου δὲν εἶνε ἀγνωστον μετὰ τῶν ὁπαδῶν τῆς ἐπιστήμης. Πλὴν

τούτου, τὰ καθήκοντά μου μὲ ἀναγκάζουσι νὰ ταξιδεύω κατὰ πάντα καιρὸν καὶ κατὰ πᾶσαν ἐποχὴν. Διὰ τῆς θαλάσσης μόνον φθάνει τις εἰς τὰ ἐργαστήρια αὐτῶν τῶν χωρῶν, αἵτινες ἱκανῶς ἀπέχουσι τῆς παραλίας.

Τὸν χειμῶνα, ταξιδεύω ἐπὶ τοῦ πάγου διὰ τοῦ Λαπωνικοῦ ὀχλήματος μου· τὸ δὲ θέρος μεταβαίνω ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ μικροῦ πλοιαρίου, χωρητικότητος πέντε τόνων, τὸ ὁποῖον βλέπετε ἐκεῖ κάτω ἡγυροβόλημένον ἐν τῷ λιμένι. Ἐνίοτε ἀναχωρῶ οἰκειοθελῶς, στιλιμεῖων εἰς ὅσα χωρία ἔχουσιν ἀνάγκην ἱατρικῆς συσκέψεως. Συχνάκις στέλλουσι πρὸς ζήτησίν μου. Οἱ Γροιλανδοὶ δὲν ἀποφασίζουσιν εὐκολώτερον τῶν ἄλλων λαῶν ν' ἀποθάνωσι καὶ πιστεύουσιν ὅτι, ἐὰν ὁ Δόκτωρ Μόλκε μόνον τοὺς ἴδη, σώζονται. Ὅθεν, ἐὰν γραῖα τις ὑποφέρῃ ἀπὸ εἰλεῶν (κωλικόπονον), ἀποστέλλει ταχέως πρὸς ἐμέ τὸν σύζυγον ἢ τὸν υἱόν της. Τοῦτο ἐνίοτε συμβαίνει τὸ θέρος, καὶ πολλάκις ἡ πρόσκλησις γίνεται ἀπὸ τόπους ἐπέκεινα τῶν ἑκατὸν μιλίων ἀπέχοντα· ἀλλ' ἀδιάφορον ὁ ἀπεσταλμένος εἰσέρχεται ἐν τῷ πλοιαρίῳ του, διατρέχει κωπηλατῶν ἐπτὰ κόμβους τὴν ὥραν καὶ ἔρχεται πρὸς ζήτησίν μου· χείρων διὰ τὴν περίστασιν ἣτις παρουσιάζεται, χωρὶς νὰ κἄμω λόγον περὶ τῶν δικαιωμάτων τῆς ἀνθρωπότητος, διότι ὅσῳ τις ὀλιγώτερον ὁμιλεῖ περὶ αὐτοῦ τοῦ ἀντικειμένου, τὸσφ περισσοτέραν ἀξίαν τῷ ἀποδίδει, στέλλω τὴν Σοφίαν πρὸς ζήτησιν τοῦ Ἀδάμ, ἰθαγενοῦς προσηλύτου ὅστις παρεθύς φθάνει, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του Καρόλου. Παρραχρηῖμα δὲ φέρομεν ἐντὸς τοῦ πλοιαρίου τὸ κινώτιον τῶν φαρμάκων καὶ τὴν θήκην τῶν χειρουργικῶν ἐργαλείων, τὸ πυροδύλον καὶ τὴν καρβίναν μου, πολεμερδία, σκηνήν, διφθέρας τινὰς, λύχον καὶ ἄλλα ἐπιπλα στρατιωτικὰ, καὶ τέλος ζωοτροφίας τινὰς καὶ ἀναχωροῦμεν.

Ἐνίοτε ἐγείρεται ἄνεμος καὶ μᾶς ἀναγκάζει νὰ καταφύγωμεν εἰς τινὰ μικρὰν νῆσον ἢ εἰνε ἄκρα γαλήνη καὶ φερόμεθα κωπηλατοῦντες πρὸς ἄλλην μεγαλειτέραν.

Εἶμεθα βέβαιοι ὅτι θὰ τὴν εὐρωμεν πλήρη χηνῶν, νησῶν καὶ σκολοπάκων (κοιν. ξυλόκοτα hécasse). Ἡ θήρα εἶνε ἀξίολογος, ὅ,τι δῆποτε καὶ ἂν συμβῆ, θύελλα, γαλήνη ἢ καλὸς καιρὸς. Ἄν δὲ καὶ συχνάκις μέχρις ὁσέων βεβρεγμένος ἐκτίθεμαι εἰς κίνδυνον, ἀλλ' ὅμως εὐρίσκω μεγάλην εὐχαρίστησιν εἰς αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς ζωῆς. Ἡ ἀπουσία μου διαρκεῖ ἐπὶ μίαν ἡμέραν, δύο, μίαν ἑβδομάδα ἢ καὶ ὀλόκληρον μῆνα. Ἀκολουθῶς ἐπανέρχεται ὁ χειμῶν, ὅποτε δέχομαι πάλιν νέας προσκλήσεις.

Αἱ αὐταὶ προμήθειαι τίθενται ἐν τῷ ὀχλήματι, εἰς τὸ ὁποῖον ζεῦγνυται δώδεκα ὠραιότατοι κύνες—τὸ ἴδιόν μου ὑποζύγιον—καὶ ὁ Ἀδάμ μὲ ὀδηγεῖ εἰς τὸν προδιωρισμένον τόπον μὲ τὴν μεγαλειτέραν ταχύτητα, μεθ' ἧς δύναται νὰ ὀδεύσῃ ἢ ἀγρία αὕτη ἀγέλη. Συμβαίνει νὰ ἦνε εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ χειμῶνος, ὅποτε ὁ πάχος εἶνε εἰσέτι λεπτός. Εἷς τινὰ μέρη θραύεται ὑπὸ τοὺς πόδας μας· ὅλιως δὲ βεβρεγμένοι κινδυνεύομεν. Ἡ τέλος φθάνομεν ἐνώπιον ρήγματος, ὅπερ ἀδυνατοῦμεν νὰ ὑπερπηδήσωμεν καὶ ἀναγκάζομεθα νὰ καταφύγωμεν ὑπὸ καλύβην ἐκ χιόνος, ἀναμένοντες, μέχρις οὗ οἱ πάγοι κατασκευάσωσι γέφυραν, ἐφ' ἧς νὰ διέλθωμεν. Ὁ τρόπος αὗτος τοῦ ταξιδεύειν δι' ὀχλήματος, εἶπε

ἐν ἀρχῇ εἶτε φθίνοντος τοῦ χειμῶνος, εἶνε δ' ἐπικινδυνωδέστερος ἐξ ὧν γινώσκω καὶ μοι ἐγένετο πρόξενος παραδόξων συμβάντων.

«Ὅταν ὁ καιρὸς ᾔνε ζοφώδης καὶ ἡ χιῶν ἀποκρυσθάλωθῃ, ὁ δὲ δῦς καὶ καθαρὸς ἀῆρ ἐπιφέρει ταχυτέραν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος εἰς τὰς φλέβας, τότε εἶνε ἡ καλλιτέρα στιγμή πρὸς ἁδοιοπορίαν, διότι τότε δυνάμεθα νὰ ἀκοντίσωμεν λευκὴν ἄρκτον καὶ νὰ τὴν συλλάβωμεν πρὶν ἢ καταφύγῃ ἐπὶ τοῦ ἐπιπλέοντος πάγου, προκαλοῦσα ἡμᾶς νὰ τὴν καταδιώξωμεν.»

Ἐν τούτοις ὁ ἥλιος εἶχεν ὑψωθῆ ἄνωθεν τῶν ὑψηλοτέρων κορυφῶν, ἡ δὲ σκιὰ τῶν ὀρέων δὲν ἐξετείνετο πλέον ἐπὶ τῆς πόλεως. Δηιυθύνθημεν ἐκ νέου εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Δόκτορος, ὅστις δὲν μοι ἐπέτρεψε νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸ πλοῖον δι' ὃ εἰσῆλθον εἰς τὸ σπουδαστῆριον, ἐνθα κατεκλίνθη ἐπὶ στρωμνῆς ἀναπαυτικωτάτης καὶ δὲν ἐβράδυνα νὰ παραδοθῶ εἰς βαθὺν ὕπνον. Δὲν ἐξύπνησα δὲ παρὰ ἄρ' οὐ ἤκουσα νὰ κρούσῃ τὴν θύραν.

» Τίς εἶ;

— Ἡ Σοφία.

Τί θέλει ἡ Σοφία;

— Τὸ πρόγευμα εἶνε ἔτοιμον.»

Καὶ ἀληθῶς ἦτο ἔτοιμον, πλὴν ἦτο δύσκολον εἰς παρομοίαν πρόσκλησιν νὰ ἐπανέλθω εἰς τὸ πραγματικὸν τοῦ βίου, ἐπειδὴ ἔδλεπον κατ' ὄναρ ἐν ἐπεκαπετῆμην κάτοικόν τινα τῆς Σελήνης, τὸν ὁποῖον πρὸς μεγάλην μου ἐκπληξιν εὗρισκον ἐντελῶς στέργοντα τὰ παρόντα καὶ καθήμενον ἐν τῷ μέσῳ ἐσβεσμένου ἡφαιστείου. Ἄλλὰ τέλος ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς εἶδον τὰ γῆινα λείψανα τῆς ἐσπερινῆς μας διασκαδάσεως· ἐὰν δὲ εἰσέτι εἶχον ἀμφιβολίας τινὰς περὶ τοῦ πραγματικοῦ τῆς θέσεώς μου, αἱ ἀμφιβολίαι αὗται δι-εσκαδάσθησαν ὑπὸ τῆς φαιδρᾶς φωτῆς τοῦ Δόκτορος, ὅστις μ' ἐ-χαιρέτησεν ἀπὸ τοῦ παρακειμένου θαλάμου καὶ κάτωθεν τοῦ κυανοῦ παραπετάσματος.

» Ἐ, φίλυπτε! Πῶς διήλθες τὴν νύκτα; »

Ἐν ροπῇ ὀφθαλμοῦ ἠγέρθη καὶ ἐνεδύθη· εἶτα εἰσῆλθον εἰς τὸ ἐστιατόριον, ἐν ᾧ ἄνθη καὶ καρποὶ συνεπλέκοντο ἐπὶ τῶν τοίχων καὶ ἐν ᾧ διεδίδετο τὸ ἄρωμα τοῦ καφέ, ὃν ἠτοίμασεν ἡ Σοφία, ἡ ἐρατεινὴ αὐτῆ. Ἡδὴ τῆς Γροιλανδίας.

Ἀψάντος τοῦ προγεύματος, ἐγκατέλιπον τὸν Δόκτορα, προσκλήθέντα εἰς βοήθειαν ἀσθενούς, καὶ περιεπλανήθη ἐπὶ τῶν ἐπι-σθεν τῆς πόλεως βράχων, θαυμαζῶν τὸ ἀλλόκοτον τῆς ἀνθρω-πίνης φαντασίας καὶ τὴν ἐπιρροὴν αὐτῆς ἐπὶ τῆς θελήσεως. Ἐν-θυμήθη ὅτι, κατὰ τὴν μάλλον ἢ ἦν εὐχάριστον ἔκθεσιν τοῦ βίου, τὸν ὁποῖον ὁ νέος μου φίλος διῆγε, αὐθόλως ἐγένετο μνεία τῆς κυριωτέρας αἰτίας, ἧτις παρεκίνησε τὸν οὕτω θαυμασιῶς διὰ τοσοῦτον φυσικῶν τε καὶ ἐπικτήτων πλεονεκτημάτων περποικισμέ-νον ἐκεῖνον ἄνθρωπον νὰ ἐκλέξῃ παρόμοιον στάδιον. Ἦτο ἐξηρη-μένός τῆς τύχης τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων ἢ ὤφειλε καὶ οὗτος ἐπίσης νὰ ὁμολογήσῃ, ὅπως πάντες ποιοῦμεν ὁπότεν ὁμολογῶμεν τὴν ἀλήθειαν, ὅτι ἕκαστον τῶν βημάτων, ἃ ἐβάδιζεν ἐν ἐποχῇ κατ' ἦν τὰ βήματά εἰσι κρίσιμα, ἐγένετο ὅπως ἀρέσῃ εἰς νεανιδά τινα, ἐπιτύχῃ τῆς συγκαταθέσεώς της, θεραπεύσῃ πληγὴν τινα ἢ ἀνακουφίσῃ λύπην παρ' αὐτῆς προξενηθεῖσαν; πολὺ θὰ ἐπεθύμουν καὶ εἶχα τὴν ἀπάντησιν εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην, ἐπειδὴ τότε τὰ

μυστήριον θὰ μοι ἀνεκαλύπτετο ἄριστα. Ἄλλὰ οὐδεὶς ὑπῆρχεν ὅστις νὰ μοι ἀποκριθῇ· δι' ὃ καὶ ἐξεπληττόμην ἐπὶ μάλλον καὶ μάλλον, ἐξακολουθῶν τὸν μονήρη ἐπὶ τῶν βράχων περιπάτον μου.

Θὰ θυνηθῶ ἄλλοτε (νὰ διηγηθῶ πρὸς ὑμᾶς ἐκδρομὴν, τὴν ὁποῖαν ἔκαμα μετὰ τοῦ Δόκτορος.

ΠΕΡΙ ΤΙΝΩΝ ΠΥΡΟΜΕΤΕΩΡΩΝ

(συνεχ. ἀπὸ σελ. 156).

Πτώσις ἀερολίθων.

Ἄναφερομεν λεπτομερείας τινὰς περὶ τῆς ἐμφάνσεως βολίδος; τινὸς καὶ τὴν πτώσιν τῶν ἐν τῇ μεσημβρινῇ Γαλλίᾳ ἀερολίθων.

» Χθὲς (14ῃ Μαΐου τοῦ 1864), περὶ τὴν ὀγδόην ἑσπερινῆν γράφει παρατηρητὴς τις ἐν Γιβρόντῃ τῆς Καστελλόνης «ἐξαίσιον μετέωρον ἀνεράνη πλησίον τῆς σελήνης καὶ διηυθύνθη πρὸς ἀνατολάς. Ἡ ἐμφάνισις αὐτῆ διήρκεσεν ἐπὶ πέντε δευτερόλεπτα πε-ρίπου, κατὰ τὸ διάστημα τῶν ὁποῖων διήνυσε τόξον 60 μοιρῶν. Τέλος δὲ διεργάγη εἰς ἀστέρας καὶ ἠφανίσθη ἀπὸ τῶν ὀφθαλ-μῶν μας.

» Ὁ φαινόμενος ὄγκος τοῦ μετέωρου βαθμηδὸν ἠῤῥησε. Καθ' ἣν στιγμήν ἔμελλε νὰ ἐξαλειφθῇ, ἡ διάμετρος τοῦ ἐφαίνετο ἴση μετὰ τὴν ἡμίσειαν τῆς σελήνης.

» Τὸ φῶς εἶχε τὸ πρῶτον χρῶμα κυανοῦ, ὑποπράσινον· ἀκολού-θως δὲ κατέστη λευκὸν καὶ ἔλαμψε τοσοῦτον ὥστε οἱ μὲν κα-λῶς τοποθετημένοι ἵνα παρατηρήσωσι κατ' εὐθείαν τὸ μετέωρον ἐνόμισαν ὅτι εἶδον ἀντανάκλασιν ζωηρᾶς καὶ παρατεταμένης ἀστραπῆς.

» Ἐν διαφόροις τόποις, ἀπομακρυσμένοις ἀλλήλων, ἠκούσθη ἰσχυρὰ ἐκπυροκρότησις μετὰ παρέλευσιν ἱκανοῦ χρονικοῦ δια-στήματος ἀπὸ τῆς ὀραθείσης ἐκρήξεως.

» Τὸ διάστημα τοῦτο ἦν 3 ἢ 4 λεπτῶν, δύο δὲ μόνον λεπτὰ ἀντιστοιχοῦσιν εἰς κάθετον ἀπόστασιν 40 χιλιομέτρων. Τῶν σρω-μάτων τοῦ ἀέρος ἐν τῷ ὕψει τούτῳ ὄντων λίαν ἀραιῶν, ἐκρηξίς συμβαίνουσα ἐκεῖ, ἵνα προξενήσῃ κρότον τηλικαύτης ἐντάσεως ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς καὶ ἐπὶ τῶν σφαιρικῶν ὀριζοντίου ἐκτάσεως, παραδεκτέον ὅτι ὑπερβαίνει κατὰ τὴν σφοδρότητα πᾶ-σαν τῶν γνωστῶν ἡμῶν.

» Ὡς ἐκ τοῦ ὕψους καὶ τῆς φαινομένης διαστάσεως τῆς βολίδος, εὐρέθη ὅτι ἡ διάμετρος αὐτῆς δυνατόν νὰ ἦν ἀπὸ 400 μέχρι 500 μέτρων καὶ ὅτι διήνυσε πέντε λεύγας ἀνὰ πᾶν δευτερόλεπτον, ἧτοι εἶχε τὰ δύο τρίτα τῆς ταχύτητος τῆς γῆς ἐν τῇ τροχῇ της.

Ἄερόλιθοι συνελέγησαν πλησίον τῆς Ὀργυῆλης (Orgueil, Lot-et-Garonne) καὶ εἰς διάφορα πλησίον χωρὰ μέρη, ὁ δὲ Κ. Δαμβρὲ (Daubrée) ἐξετάσας αὐτοὺς εὗρισκε ὅτι ἔχουσι πολλὴν ὁμοιότητα μετὰ τοὺς γαιώδεις ξυλίτας (εἶδος λιθανθοράκων). «Ἐν τῇ μελαίνῃ ταύτῃ μάλῃ, λέγει, παρατηροῦνται μικροὶ τινες κόκκοι μεταλλικῆς οὐσίας χρώματος ὀρειχαλκείου ὤχρου, τῶν ὁποῖων τὴν διὰ τῆς πύρωσεως ἀπομόνωσιν δὲν ἐμποδίζει ἡ πυκνότης αὐ-

τῆς. Ἐρευρῶν αὐτοὺς διὰ τοῦ μικροσκοπίου ἀνεγνώρισαν κρυσταλ-λώδη σχήματα καθαρῶτα καὶ τοὶ ἐλαχίστης διαστάσεως. Οἱ κόκκοι οὗτοι ἔλκονται ἰσχυρῶς ὑπὸ τῆς μαγνητικῆς ράβδου καὶ ἔχουσι ὄλα τὰ χημικὰ καὶ φυσικὰ συστατικὰ τοῦ μαγνητικοῦ πυ-ρίτου (*), ἀνακαλυφθέντος πρὸ τεσσαρακονταετίας ἐν τῷ με-τεωρολίθῳ τοῦ Ἰουβίνου. Ὁ μετεωρολίθος τῆς Ὀργυῆλης ὑπά-γεται εἰς τὸν τύπον τῶν ἀνθρακωδῶν μετεωρολίθων, ὧν μέχρι τοῦδε τρεῖς μόνον πτώσεις περιγράφονται. Ὅλα τὰ τεμάχια ἔχουσι τὴν ἐπιφανείαν τετρακῦαν καὶ ὑελώδη· ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ὁμοῦς αὐτῶν περιέχονται οὐσίαι, αἵτινες εὐκάλως ἐξατμίζονται. Αἱ δύο αὗται περιπτώσεις, καὶ τοὶ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀντίθετοι, οὐχ ἦ-τον ὁμοῦς ἐξηγούνται διὰ τῆς παραδοχῆς ὅτι ἡ θερμότης, ἣν οἱ μετεωρολίθοι ὑπέστησαν, ἦν τόσον βραχεῖας διαρκείας, ὥστε δὲν ἠδυνήθη νὰ εἰσδύσῃ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς μάλῃς, ἧς τινος ἡ οὐ-σία ἀλλῶς τε εἶνε κακῶς τοῦ θερμογόνου ἀγωγός. Ἐν τῇ προκει-μένη περιπτώσει ἡ θερμότης ἦν οἶονε στιγμιαία καὶ τοὶ ἐντάσεως ἰσχυρᾶς, διότι δὲν ἀπῆρτετο ἧτων τῆς λευκῆς ἐρυθρᾶς θερμό-τητος τοῦ φουφῆρος διὰ νὰ παραγάγῃ τις ἐκ νέου μηχανικῶς τὸ ἐπίγρυσμα τοῦτο τῆς τήξεως. Οὐ μόνον τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ με-τεωρολίθου εἶνε ἀπάλυν καὶ εὐθροπτον, ἀλλὰ καὶ κόνις ἀψηλά-φητος καθίσταται ἅμα ἔλθη εἰς συνάφειαν μετὰ τοῦ ὕδατος καὶ ἅμα τὸ εὐδιάλυτον ἄλας, ὅπερ χρησιμεύει αὐτῷ ὡς εἶδος ἀμμο-κονίας, διαλυθῆ.»

Περιοδικαὶ ἐμφανίσεις.

Ἄμα ἐγένετο γνωστὴ ἡ οὐράνιος τῶν σωματῶν τούτων πηγὴ, ὑπετέθη ὅτι δυνατόν νὰ προσέρχονται ταῦτα ἐκ τῆς σελήνης, πα-ραγόμενα ἐκ τῶν ἠφαιστείων αὐτῆς. Ὑπελογίζετο δὲ ὅτι, πρὸς ὑπέρβασιν τοῦ ὀρίου τῆς ἔλξεώς της, δύναμις διπλασία τῆς ἐκ-σφενδονίζουσῆς τὴν σφαῖραν ἐν τοῖς μεγίστοις ἡμῶν τηλεβόλοις ἐπῆρκει αὐτοῖς. Τότε δὲ κατεργόμενα ἐπὶ τῆς γῆς ἠθέλον σπρέ-φασθαι περὶ τῆς αὐτῆς καὶ ἀπάνησιν ἐνισχυθῆ τὴν ἐπιφανείαν της.—Ἡ ἐξήγησις ὁμοῦς αὐτῆ οὐδόλως ἐσημεζέτο μετὰ τὰς νέας πα-ρατηρήσεις, περὶ ὧν θέλομεν λαλήσει καὶ αἰτινες συνετήγαγον γε-νικωτέραν τινὰ ὑπόθεσιν.

Πρόκειται περὶ τῆς πλημμυρίδος ἐκεῖνης τῶν μετεώρων, αἵτινα φωτίζουσι τὸν οὐρανὸν κατὰ διαφόρους τοῦ ἔτους ἐποχὰς καὶ τῶν ὁποῖων τινὲς ἐμφανίσεις ἀξίση μείωτον περιοδικότητα παρουσιάζ-ζουσι. Ὁ Olmsted καὶ ὁ Palmer περιγράφουσι τὸ ἄπειρον σμῆ-νος των διαπτόντων ἀστέρων, ὅπερ παρατήρησαν ἐν Ἀμερικῇ τὴν νύκτα τῆς 12ῆς πρὸς τὴν 13ῆν Νοεμβρίου τοῦ 1833. Ἐπιπτον ὡς νιφάδες χιόνος, καὶ περὶ τὴν ἐναντίην ὥραν ἀπῆριθμήθησαν ἐν ἐνὶ μόνῳ χωρίῳ πλείονες τῶν 200 χιλιάδων. Ἀπῆστραπτον ἐκ διαφόρων χωρμάτων, βολίδες δὲ παντὸς μεγέθους ἦσαν ἀναμε-μιγμέναι, ἐνῶ ἐν τῷ ἐμβραδῷ τοῦ στερεώματος παρατηροῦντο ἐλα-φρὰ φωσφοροζόρα ἴχνη. Τῷ 1799 κατὰ τὴν αὐτὴν τοῦ ἔτους ἐπο-χὴν ὁ Οὐμβρόλδος εἶδεν ἐν Κομάνῃ φαινόμενον ἐπίσης λαμπρόν. Τῷ 1823 καὶ 1832 ἀνεράνη καὶ ἐν Εὐρώπῃ, ἀκολούθως δὲ παρατηρεῖτο τακτικῶς κατ' ἔτος μέχρι τοῦ 1842, ἀρ' ἧς ὁμοῦς ἐπο-χῆς ἡ ἡμέρα τῆς ἐμφανίσεώς του μετεωροπίστη, ἀπομακρυνθεῖσα

(*) Συνδυασμὸς οὐρίου καὶ σιδήρου ἢ χαλκοῦ.

(MENTOP. Τόμ. Γ'. Τεύχος Α'.)

μέχρι τοῦ τέλους τοῦ Ὀκτωβρίου, συνάμα δὲ καὶ τὸ φαινόμενον ἐσμικρύνθη καὶ σχεδὸν ἐξέλιπε καθ' ὅλοκληρίαν.

Τὸ αὐτὸ ὁμοῦς δὲν συμβαίνει καὶ περὶ ἑτέρας τινὸς χρονολο-γικῆς ἐποχῆς ἧτις μετὰ μεγίστης ἀκριβείας διαφυλάττεται. Αὐτῆ δ' εἶνε τῆς 10ῆς Αὐγούστου, κυρίως δ' εἶπειν ἀπὸ τῆς 9ῆς μέ-χρι τῆς 11ῆς. Βάσιμοι δ' ἀποδείξεις ἐπιβεβαιοῦσιν ὅτι οἱ Σίναι ἀστρονόμοι πρὸ δέκα περίπου αἰῶνων παρατήρησαν βροχᾶς δια-τόντων ἀστέρων, κατὰ τὴν αὐτὴν τοῦ ἔτους ἐποχὴν ἐπὶ μακρὰν ἀλληλουσίαν ἐτῶν.—Ἡ δὲ σωζομένη δημώδης παράδοσις τῶν πυρῶν θαυρῶν τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου καὶ ἡ ἡμέρα τῆς ἐορ-τῆς αὐτοῦ (10ῃ Αὐγούστου) ὑπεμφάνουσι τὴν περιοδικὴν ἐπάνο-δον τῶν μετεωρικῶν τούτων σμηνῶν.—Παλαιὰ δὲ τις ἐν Θεσσα-λίᾳ ὠσαύτως παράδοσις, ἀναφερομένη ἐν ταῖς ὀρειναῖς χώραις αἵτινες περικυκλοῦσι τὸ Πήλιον λέγει ὅτι ὁ οὐρανὸς ἡμῶν οἴγε-ται κατὰ τὴν νύκτα τῆς 6 Αὐγούστου, ἐορτὴν τῆς μεταμορφώ-σεως, πυρσοὶ δὲ ἀναφαίνονται ἐν τῷ βῆθει τοῦ ἀνοίγματος τού-του.—Ἰδοὺ πῶς ὁ Ἐρσχαλος ἀποφαίνεται περὶ τούτου.

» Τὸ κατ' ἐμὲ ἐπὶ τῶν ἀνιγματοῦδων τούτων φαινομένων (καθ' ὅσον δηλ. ἀφορᾷ τὸ ζήτημα τῆς ἐξωτερικῆς ἢ ἐσωτερικῆς αὐ-τῶν ἀρχηγούου αἰτίας πρὸς τὴν ἡμέτεραν ἀτμοσφαῖραν), δὲν δύ-ναμαι εἰμὴ νὰ παραδεχθῶ τὴν ἀνάγκην τοῦ ν' ἀποδοθῇ αὐτοῖς κοσμογονικὴ αἰτία. Ἄλλως οὐδαμῶς καταφαίνεται ἐρμηνεῖα τις, καὶ τοὶ κατ' ἐλάχιστον παραδεκτέα, περὶ τῆς ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος μονιμότητος ἐν τῷ αὐτῷ τῆς ἀκτινοβολήσεως σημείῳ σχετικῶς πρὸς τὰ λοιπὰ,—οὐτε τῆς τοσοῦτον κανονικῆς συμπτώσεως τῆς αὐτῆς τοῦ ἔτους ἡμέρας (10ῆς Αὐγούστου)—ἐὰν οὐχὶ διὰ τῆς συναντήσεως τῆς γῆς μετὰ θαυτοῦ «ἐξ ὕλης τινός» περὶ τὸν ἥλιον φερομένου. Ἡ ἐξήγησις αὐτῆ βεβαίως καὶ τοὶ εἰσέτι ἐλ-λιπῆς, οὐχ ἦντον ἐπαρκεῖ πρὸς λύσιν τῶν δύο μεγαλειτέρων τοῦ προβλήματος ὄρων, οἵτινες εἰσὶ καὶ οἱ σπουδαιότεροι. Ὅσον δὲ περὶ τοῦ μεγίστου αὐτῶν ὕψους ὑπεράνω τῆς γῆς «ὑπονοητέον» εἶδος τὴν ἀνωτέρας ἀτμοσφαῖρας καὶ πυρογενεῖς οὕτως εἰπεῖν.

«Τὸ σπουδαῖον σύγγραμμα τοῦ κ. Κέτελετ (Quetelet) ἐπὶ τῆς Φυσικῆς τῆς Σφαιρᾶς δημοσιευθὲν τῷ 1821 διαστῆλλει τὰ δύο διαφόρου φύσεως ταῦτα ἀτμοσφαιρικὰ στρώματα ἀποκαλῶν τὸ μὲν ἀτμοσφαῖραν κινήτην ὑποκειμένην εἰς παντοσείδεις μεταβολὰς, τὸ δὲ ἀτμοσφαῖραν ἀκίνητην, ἔχουσαν ἀσθενεστάτην πυκνότητα καὶ ἐμμένουσαν ἐν καταστάσει σχετικῆς εὐσταθείας. «Ἡ ἀνω-τέρα αὕτη ἀτμοσφαῖρα, λέγει ὁ ἴδιος, κατὰλληλος πρὸς τὴν ἐμ-φλεξίν καὶ τὴν λάμπην τῶν διαπτόντων ἀστέρων, οὐδόλως ἐπά-ναγκας νὰ ἦ τῆς αὐτῆς φύσεως καὶ συνθέσεως μετὰ τὴν κατωτέραν ἀτμοσφαῖραν ἐν τῇ βιοῦμεν.»

Ὁ ἴδιος παρατηρεῖ ὅτι αὐτῆ τῶν διαπτόντων ἀστέρων ἡ ὑπαρ-ξίς συνεπάγει τὴν κατ' ἀνάγκην παραδοχὴν, ὅτι τὸ ὕψος τῆς ἀ-τμοσφαῖρας εἶνε τοὐλάχιστον τρεῖς ἢ τετράκις μείζον τοῦ νῦν ὑπο-τιθεμένου.

Σκοτισμὸς τοῦ ἡλίου.

» Ὁ ἡλιακὸς δίσκος, λέγει ὁ Ἀραγῶ, ἐνίοτε ἀμακρύνεται σιγ-μακίως, καὶ τὸ φῶς τοσοῦτον ἐξασθενεῖ, ὥστε ἐν πλήρει μεσημ-βρίᾳ ἀναφαίνονται ἀστέρες. Ὁ Οὐμβρόλδος δικαίως ὑπενοθεῖται ὅτι φαινόμενον τοιοῦτου εἶδους, ὅπερ ἀδύνατον νὰ ἐξηγηθῆ διὰ

των ομίλων η δια των ηφαιστειωδών τεφρών, συνέβη τῷ 1647 κατά την εποχὴν τῆς ὀλεθρίας μάχης τῆς Μυχλδέργης (Mühlberg) καὶ διήρκεσεν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας. Ὁ Κέπλερ ἠθέλησε νὰ ἐρευνήσῃ τὸ αἶτιον τοῦτου ἐν τῇ παρεμβολῇ κομητείου ὕλης (materia cometica), ἀκολούθως δὲ εἰς μέλαν νέφος ὅπερ ἐσχηματίσθη ἀπὸ τὰς ἐκ τοῦ ἡλίου αἰθαλοέσσας ἀπορροίας. Ὁ Χλαδνὴ καὶ ὁ Schnurrer ἀπέδιδον εἰς τὴν διάβασιν μετεωρικῶν μαζῶν πρὸ τοῦ ἡλιακοῦ δίσκου τὰ τούτων ἀνάλογα φαινόμενα τοῦ 1090 καὶ 1208, ὧν ἕως τὸ μὲν διήρκεσε μόνον τρεῖς ὥρας τὸ δὲ ἐξ. »

» Ὁ Μεσσιέρος (Messier) ἀναφέρει ὅτι τῇ 17ῃ Ἰουνίου τοῦ 1777 περὶ τὴν μεσημέριαν εἶδε διαρχόμενον ἄνωθεν τοῦ ἡλίου ἐπὶ πέντε λεπτὰ ἀπειρον ἀριθμὸν μελανῶν σφαιριδίων. Τὰ σφαιρίδια ταῦτα δὲν ἀποτελοῦν μέρος ἐνὸς τῶν δακτυλίων τῶν ἀστεροειδῶν, εἰς τῶν ὁποίων τὴν παραδοχὴν τῆς ὑπάρξεως τείνουσιν ἀπασαι τῶν κοσμικῶν μετεώρων αἱ παρατηρήσεις; Δύο ἕτεροι ἀμυρώσεις τοῦ ἡλίου, ὁ κατὰ τὰς ἀρχὰς Φεβρουαρίου τοῦ 1106 καὶ ὁ τῆς 12 Μαΐου τοῦ 1706, κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὁποίων περὶ τὴν δεκάτην πρωινήν ἐνύκτωσεν εἰς τέσον βαθμὸν ὥστε αἱ νυκτερίζες ἤρριξαν νὰ πετώσιν, ἀδύνατον κατ' ἄλλον τρόπον νὰ ἐξηγηθῶσι.»

Μετεωρολίθων δακτύλιοι.

Κατὰ τὸν Ν. Λεβριέρ (Le Verrier) ἡ βροχὴ τῶν διαττόντων ἀστέρων τοῦ Νοεμβρίου ἀποδίδεται εἰς τὴν διάβασιν σμήνους μετεωρολίθων διατρεχόντων περὶ τὸ ἡλίου ἐκτενεστέτην τροχίαν κατ' ἐναντίαν διεύθυνσιν τῆς κινήσεως τῆς γῆς καὶ τῶν λοιπῶν μεγάλων σωμάτων τοῦ πλανητικοῦ ἡμίαν συστήματος. Τὸ σμήνος λοιπὸν τοῦτο δὲν ἀνήκει εἰς τὴν αὐτὴν τοῦ σχηματισμοῦ τάξιν μὲ τὰ σώματα ταῦτα, ἀλλ' εἶνε κοσμικῆς ἐποχῆς μεταγενεστέρης. Αἱ περιοδικαὶ ἐμφανίσεις ἐβεβαιώθησαν ἀπὸ τοῦ 902 καὶ, ἐπειδὴ ἔκτοτε ἡ ἀπόστασις τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ ἡλίου μετεβλήθη, συνεπέραναν ὅτι τὸ σμήνος εἶνε λίαν ἐκτενές. Ἐκ περισσοῦ δέ, ὡς ἐκ τοῦ ἀνεξαρτήτου τῶν μορίων τούτων, αἱ διάφοροι αὐτῶν ταχύτητες εἶνε εἰς τὴν βαθμὴν διασκέδασιν αὐτῶν καθ' ἑλὴν τοῦ δακτυλίου τὴν παράτασιν. Ἐὰν δὲ δὲν κατέχουν εἰσὲτι εἰμὴ ὀρισμένον ἀριθμὸν μοιρῶν, εἶνε διότι ἡ ἐνέργεια τῆς μετατοπίσεως τοῦ σμήνους, οὕτινος τὸ σχῆμα ἦν κατ' ἀρχὰς σφαιρικόν, μάλισ πρὸ τινῶν αἰώνων ἤρξατο.

Ἀστρονόμος τις Ἀγγλος, ἀναδιψῶν τὰ τῶν Σινῶν χρονικὰ ἔνθα αἱ τῶν ἀστέρων βροχαὶ εἰσιν ἀκριβέστατα καταγεγραμμέναι, εὗρεν ὅτι ὁ ὑπερτατος βαθμὸς τῆς λάμπσεως τοῦ φαινομένου ἐπανέρχεται μετὰ 33 ἔτη περίπου, ὅπερ παρέχει εἰς τὴν τροχίαν τοῦ σμήνους ἄξονα μέγαν ἴσον μὲ 20 ἀκτῖνας τῆς τροχιάς τῆς γῆς καὶ κλίσιν 14 μοιρῶν ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς. Διαγράφων τὴν τροχίαν ταύτην ὁ κ. Λεβριέρ, παρατήρησεν ὅτι κατὰ τὰ ἄκρα τοῦ ἀνωτέρου αὐτῆς μέρους συναντᾶται ὑπὸ τῆς τροχιάς τοῦ Οὐρανοῦ καὶ, παραδεχόμενος τὴν ὑπαρξίν πληθῆος σημηνῶν διατρεχούσης τὰς οὐρανίους ἐκτάσεις, φρονεῖ ὅτι αὕτη ἐρρίφθη εἰς τὴν ἐν ἐνέργειᾳ τροχίαν τῆς διὰ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ πλανήτου. Τὸ συμβάν ὡς εἰκὸς ἔλαβε χώραν τῷ 126 ἔτει μετὰ Χριστόν.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ φαινόμενον σχετικῶς εἶνε νέον, διὰ τοῦτο ἡ διάδοσις τῆς ὕλης καθ' ἑλὴν τῆς τροχιάς τὴν παράτασιν δὲν περιβάλλει εἰμὴ μικρὸν τόσον. Μετὰ παρέλευσιν χρόνου αἱ ἀναρ-

νήσεις θὰ συμβαίνουσι μὲν κατ' αὐξοῦντα ἀριθμὸν τῶν ἀλλεπαλλήλων ἐτῶν, θέλουσιν ὅμως ἐξασθενεῖ κατὰ τὴν ἔντασιν. Ἡ ἐλάττωσις αὕτη θέλει προερχεσθαι οὐ μόνον ἐκ τῆς ἀναλώσεως τοῦ σμήνους, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὅτι καὶ ἡ γῆ παρεκτρέπει καθ' ἑκάστην διάβασιν σημαντικὸν μέρος αὐτῶν, ἅτινα κατόπιν παράγουν τοὺς ἀκανόνιστους ἀστέρας, δι' ὧν ὁ οὐρανὸς ἀδιαλείπτως φωτίζεται.

Ἀναλογὸς τις ἐξηγήσεις ἀποδοτέα καὶ εἰς τοὺς περιοδικούς ἀστέρας τῆς 10ης Αὐγούστου, καί ται τὸ φαινόμενον τοῦτο φαίνεται πολὺ ἀρχαιότερον ὁ δακτύλιος ὅμως ἔσχε τὴν εὐκαιρίαν τοῦ ν' ἀποπερατωθῇ συγκλειθεῖς.

Αἱ εὐφρεῖς θεωρίαι, ἃς συνοπτικῶς περιγράφομεν, ἱκαναὶ εἰσι πρὸς ἐναργὴ ἀπόδειξιν τοῦ ζωηροῦ ἐνδιαφέροντος, μεθ' οὗ συνεπάγεται σημερον τὸ μυστήριον τῶν διαττόντων ἀστέρων. Μόλις τὰ πρῶτα καλύμματα καταπίπτουσι καὶ οἱ μὲν παρατηρηταὶ πολλαπλασιάζονται καὶ συνεταίριζονται, οἱ δὲ σοφοὶ συναγείρονται, ἐπεριδιδόμενοι ἐν ταῖς καρτερικαῖς αὐτῶν ἀναζητήσεσιν ἐπὶ τοῦ βαθέος συνασθήματος, ὅπερ ὑπηγόρευσεν εἰς τὸν Οὐμβρόλδον τὰς ἐπομένας σελίδας:

» Βλέπων τις αἴρνης κίνησιν βραδέως ὑψουμένην ἐν μέσῳ τῆς ἀταραξίας τῆς νυκτὸς καὶ στιγμηδὸν διαταράσσουσαν τὴν γαληνικαίαν τοῦ ἀστερόεντος θόλου λάμπειν, ἀκολουθῶν διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ τὸ πίπτον μετέωρον, τὸ ἐν τῷ στερεώματι φωταυγῆ παραβολὴν διαγράφον, ἄκω ἀνίσταται διὰ τῆς διανοίας εἰς τὰς ἀχρνεῖς ἐκείνας ἐκτάσεις, τὰς πανταχοῦ πλήρεις ὕλης, τὰς πανταχοῦ διὰ τῆς κινήσεως ἀναξυπωρουμένας. Τί δὲ σημαίνει ἡ ὑπερβάλλουσα σμικρότης τῶν μετεώρων τούτων ἐν συστήματι ἔνθα παρὰ τῷ ὑπερμαγέθει ὄγκῳ τοῦ ἡλίου εὐρίσκονται καὶ ἄτομα, οἷα ἡ Δημήτηρ, οἷα ὁ πρῶτος τοῦ Κρόνου δορυφόρος; Τί δὲ ἡ αἰφνίδιος αὐτῶν ἀράνισις, ὅτε φαινόμενον ἑτέρου ρυθμοῦ—ἡ ἀπόσθεσις τῶν ἀστέρων ἐκείνων, οἵτινες παρευθὺς ἐλαμψαν ἐν τῇ Κασσιόπῃ, ἐν τῷ Κύκνῳ καὶ ἐν τῷ Ὀριούχῳ—ἠνάγκασεν ἡμᾶς ἤδη εἰς τὴν παραδοχὴν ὅτι δυνατόν νὰ ὑφίστανται ἐν ταῖς οὐρανίους ἐκτάσεσιν ἕτεροι ἀστέρες ἢ ἐκεῖνοι οὗς πάντοτε βλέπομεν; Ἐργωμεν νῦν τοῦτο: οἱ διαττόντες ἀστέρες εἰσὶ συστάσεις ὕλης, ἀληθεῖς ἀστεροειδεῖς, οἵτινες περιστρέφονται περὶ τὸν Ἥλιον, διέρχονται ὡς οἱ κομήται τὰς τροχιάς τῶν μεγάλων πλανητῶν καὶ διαλάμπουσι πλησίον τῆς ἀτμοσφαιρας ἡμῶν ἢ τοῦλάχιστον ἐν τοῖς ἐσχάτοις αὐτῆς στρώμασιν.

» Ἀπομεμονωμένοι ἐπὶ τοῦ πλανήτου ἡμῶν πάντων τῶν λοιπῶν τῆς δημιουργίας μερῶν, ἅτινα δὲν περιβάλλονται ἐν τοῖς ὄροις τῆς ἀτμοσφαιρας ἡμῶν, συγκοινωνοῦμεν μετὰ τῶν οὐρανίων σωμάτων μόνον διὰ τοῦ μέσου, τῶν ἀκτῖνων τῶν τοσοῦτον στενωῶς συνδεθεμένων μετὰ τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ θερμογόνου, καὶ διὰ τῆς μυστηριώδους ἐκείνης ἑλξεως, ἣν αἱ ἀπομεμακρυσμένα μᾶζαι ἐξακρῶσιν ἐπὶ τῆς σφαιρας, ἐπὶ τῶν θαλασσῶν ἡμῶν καὶ ἐπ' αὐτῶν μάλιστα τῶν στρωμάτων τοῦ ἀέρος, ἅτινα περιβάλλουσι ἡμᾶς. Ἄλλ' ἐὰν οἱ ἀερόλιθοι εἰσὶ πράγματι πλανήται ἀστεροειδεῖς, τὸ μέσον τότε τῆς συγκοινωνίας μεταβάλλεται, καθίσταται δηλ. μᾶλλον ἄμεσον καὶ τρόπον τινὰ ὑλοποιεῖται. Ὄντως, δὲν πρόκειται πλέον περὶ τῶν ἀπομεμακρυσμένων ἐκείνων σωμάτων, ὧν ἡ ἐπὶ τῆς γῆς ἐνέργεια περιώριστα εἰς τὴν παραγωγὴν δο-

νήσεων ἢ κυμάνσεων φωτὸς καὶ θερμογόνου, ἢ ἔτι εἰς τὴν παραγωγὴν κινήσεων, συνωδὰ τῆς ἀμοιβαίας ἑλξεως: ἀλλὰ πρόκειται περὶ ὕλικῶν ὄλων σωμάτων, ἅτινα ἐγκαταλιμπάνοντα τὸ οὐράνιον χάος διέρχονται διὰ τῆς ἀτμοσφαιρας ἡμῶν καὶ συγκρούονται μετὰ τῆς γῆς, ἥς ἔκτοτε συναποτελοῦν μέρος. Τοιοῦτον εἶνε τὸ μοναδικὸν κοσμικὸν γεγονός, ὅπερ δύναται νὰ θέσῃ τὸν πλανήτην ἡμῶν εἰς συνάθειαν μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ σύμπαντος μερῶν. Εἰσθότες εἰς τὸ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἐκτὸς τῆς σφαιρας ἡμῶν ὄντων μόνον διὰ καταμετρήσεων, ὑπολογισμῶν καὶ τῆς λογικῆς, ἐκπληττόμεθα νῦν τὰ μέγιστα δυνάμενοι ἄπτεσθαι, ζυγίζειν καὶ ἀναλύειν ταῦτα. Οὕτως ἡ ἐπιστήμη καθιστᾷ ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν παίγνια τὰ μυστηριώδη τῆς φαντασίας ἐλατήρια καὶ τὰς ζωηρὰς τοῦ πνεύματος δυνάμεις, ὅτε ὁ ἀμαθὴς οὐδὲν ἄλλο βλέπει ἐν τοῖς φαινομένοις τούτοις εἰμὴ σπινθήρας ἀνάπτοντας καὶ σβενθυμένους, καὶ ἐν τοῖς μελαγχρόσις ἐκείνοις λίθοις, τοῖς ἐκ τῶν ἐγκάτων τῶν νεφῶν μετὰ πατάγου καταπίπτουσι, οὐδὲν ἄλλο εἰμὴ ἀτεχνον προϊόν τοῦ συσπασμοῦ τῆς φύσεως.»

Ἐν τῇ ὄψει τῶν θαυμασίων τούτων τῆς παντοδυναμίας τοῦ δημιουργοῦ κατανοοῦμεν τὴν εὐτέλειαν καὶ σμικρότητα τοῦ ἐλαχίστου γνωστοῦ ἡμῖν μέρους τοῦ σύμπαντος, ἐν ᾧ οἱ τὸν ὄγκον ἀπέραντοι καὶ τὴν πληθὺν ἀναριθμητοὺ κόσμου διακροεῦνται ἄβυσσον ἀχρνή, ἀπαιωρούμενοι ἐν τῷ αἰθέρι δίκην ἀτόμων κοινωροῦ ἐν ταῖς ἀκτῖσι τοῦ ἡλίου κινουμένων: τοῦτο δυνατόν νὰ παρέξῃ ἡμῖν συνάμα καὶ ἀτελῆ τινα τοῦ ἀπειροῦ ἰδέαν.

(Μεταγλωττισθὲν ὑπὸ Κ. Γ. Λάμπρου).

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΝ Η ΣΜΥΡΝΗ

Ὁ Σύλλογος οὗτος ἐξῆκολουθεῖ καὶ ἐφέτος τὰς τε ἐκτάτους ἀγορεύσεις καὶ τὰ τακτικὰ μαθήματα, εἰς ἃ προσετέθησαν καὶ τὰ οὐσιοθέτατα τῆς Κατηγήσεως καὶ τῆς Ἱστορίας, ἐκκλησιαστικῆς τε καὶ πολιτικῆς, ὡς καὶ τὰ τῆς Ἑλληνικῆς μυθολογίας, συγκριτικῶς πρὸς τὴν Ἱστορίαν, καὶ τοῦ ἐμπορικοῦ δικαίου.

Ἀπονέμοντες καὶ ἡμεῖς τὰς εὐχριστήσεις ἡμῶν πρὸς τοὺς ἀκαμάτως καὶ ὄλους ἀφιλοκερδῶς ἐργαζομένους ὑπὲρ τῆς διανοητικῆς τε καὶ ἠθικῆς τῆς κοινωνίας ἀναπτύξεως, μεταφέρομεν ἐκ τῶν μαθημάτων τῆς χημείας τὰ ἀκόλουθα.

Τὸ ἄλας, κατὰ τὰς ἀναπαραστάσεις ἡμῶν, ἃς προῖομεν μετὰ τὰς ἀναπτύξεις τοῦ ἐξόχου Χημικοῦ μας ἐν τῷ Ἀνεγνωστηρίῳ Ἡ Σμύρνη, κ. Π. Παγκάλου, εὐρίσκεται εἰς τὴν σύνθεσιν ὄλων τῶν σωμάτων, εἶνε σῶμα σκληρὸν καὶ ἀκαμπτον, ἔχον ἰδιότητα ν' ἀναλύεται εἰς τὸ ὕδωρ καὶ πῦρ καὶ νὰ προξενῇ εἰς τὴν γλῶσσαν γεῦσιν ἐξέειν καὶ δριμεῖαν. Κρυσταλλοῦται εἰς πολυγώνους ἐπιφανείας ληγούσας εἰς ὄξύ, λαμβάνον διάφορα κανονικὰ καὶ ἀκανόνιστα σχήματα.

Καὶ τὰ εἶδη καὶ τὰ ἀποτελέσματα αὐτοῦ εἶνε διαφορετικά, ἢ διότι ἐνόνεται μὲ ἄλλας ὕλας, ἢ διότι τὰ μέρη τῶν εἶνε ταμημένα εἰς διάφορα σχήματα: τὰ δύο αὐτὰ ἴσως αἷτια συντρέχουσιν εἰς τὸ νὰ σχηματίσῃ τὰ διάφορα ἄλατα.

Τὸ σῶμα τοῦτο ὡς ἄρτυμα (εἶπεν) ἦτο γνωστὸν καὶ ἐπὶ τῶν

ἀρχαιοτάτων χρόνων. Μέχρι δὲ τοῦ 17ου αἰῶνος ἡ σύνθεσις τοῦτο εἰμειν ἀφανῆς. Πρῶτος ὁ ἐκ Βερολίνου περιόνιμος χημικὸς Μαγγάφ, ὁ γεννηθεὶς τῷ 1709 ἔτει καὶ τελευτήσας τῷ 1780, ἀπέδειξε δι' εὐρωῶν πειραμάτων ὅτι ἐκ τοῦ ἄλατος τοῦτου δύναται νὰ παραχθῇ ὑδροχλωρικὸν ὄξύ καὶ ἀλκαλίον τι, λίαν διάφορον τῆς ποτάσεως, ὅπερ νῦν καλεῖται σόδα.

Ἐπὶ πολὺ ἐκαλεῖτο ἄλας κοινόν, ἄλας μαγειρικόν, θαλάσσιον ἄλας, ὄρυκτόν, ἀμμωνιακόν, νίτρον, στυπτηρία, βιτριόλον καὶ ὁ βόραξ.

Ἐσχάτως (εἶπεν) ἀνακαλυφθέντος τοῦ χλωρίου, ἔσχε τὸ ὅποιον φέρει τὴν σήμερον ὄνομα χλωροῦχον σόδιον καὶ σύγκειται ἐκ σόδιου 40 καὶ χλωρίου 60, ὥστε 40+60=100.

Τὸ ἄλας τοῦτο εἶνε ὑπερβαλλόντως διακεχυμένον ἐν τῇ φύσει: παρίσταται δὲ ὑπὸ δύο καταστάσεις: πρῶτον, ὄρυκτον ἐντὸς τῆς γῆς καὶ, δεύτερον, διαλελυμένον ἐν τοῖς ὕδασι, ὡς εἰς τὸ θαλάσσιον, εἰς τὸ λιμανίον καὶ εἰς τὸ τῶν ἀλατούχων πηγῶν. Τὸ ὄρυκτόν ἄλας εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν γῆν σκληρὸν καὶ λαμπρὸν ὡς ὁ κρύσταλλος, σχηματιζόμενον ἀπὸ τὴν ἔνωσιν τοῦ ἀλικοῦ ἐξέως μὲ τὸ ὄρυκτόν, τὸ νίτρον κτλ. Τὰ κρυστάλλα αὐτοῦ εἶνε κανονικὰ κύβοι ἔχοντες ὄλιγον κοίλην τὴν ἄνω ἐπιφανείαν ὑπάρχουσι δ' ἀλατωρυχία σχεδὸν πανταχοῦ τῆς γῆς: πλην τὰ σημαντικώτερα αὐτῶν ὑπάρχουσιν εἰς τὴν Μεσημβρινὴν Γερμανίαν, Οὐγγαρίαν, Πολωνίαν, Ἀφρικὴν, εἰς τὴν γῆν τοῦ Περού καὶ εἰς τὴν τῆς Χιλῆς.

Τὰ ἐν Εὐρώπῃ σημαντικώτερα εἶνε τὰ τῆς Βιελνίκης καὶ Βοσνίας πλησίον τῆς Κρακοβίας. Ταῦτα δὲ ἐκτείνονται μέχρι τῆς Μολδαβίας, ἕως εἰς τὰς βορείους ὑπωρεῖας τῶν Καρπαθίων ὄρειων. Ταῦτα ἀνεκαλύφθησαν περὶ τὰ μέσῃ τοῦ 13ου αἰῶνος ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ε'. Βιλευλᾶ βασιλέως τῆς Πολωνίας.

Τὰ ἀλατωρυχία ταῦτα εἶνε πηγὴ πλοῦτου διὰ τὰς χώρας ἐκείνας. Μῆκος δ' ἔχουσι ὑπὲρ τὰ 100 μυριάμετρα καὶ πλάτος εἰς τινα μέρη 20'. ἔχουσι δὲ τὸ βάθος 400 μέτρων, 65 δὲ ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Ταῦτα συγκροτοῦσι πόλιν ὑπόγειον, ἔχουσαν ὁδοὺς πλατείας καὶ καλύβας διὰ τὰς οἰκογενείας τῶν ἐργαζομένων τὴν ἐξώρυξιν τοῦ ἄλατος, πλεῖστοι δὲ τῶν ἐργατῶν τούτων ἐκεῖ γεννῶνται καὶ ἐκεῖ τελευτῶσι τὸν βίον. Μέγας ἀριθμὸς λυγίων φωτίζει τὴν ὑπόγειον ταύτην πόλιν νύκτα καὶ ἡμέραν, αἱ δὲ ἐπὶ τῶν ἀλατωδῶν βράχων ἀντανακλώμεναι ἀκτῖνες τῶν φῶτων παρεχουσι θέαμα λαμπρότατον.

Ἡ ἐξώρυξις τοῦ ὄρυκτοῦ ἄλατος ἐνεργεῖται κατὰ τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐνεργεῖται καὶ ἡ ἐξαγωγή τῆς τιτάνου. Ἀποσπώμενα ἐκ τῶν ἀλατωδῶν βράχων τεμάχια κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μεγάλῃ ἄλατος, διευθύνονται εἰς τὰς ἀγοράς: ὅταν δὲ τὸ ἄλας ἦνε ἀκίθαρτον, ἀναλύεται καὶ μετὰ ταῦτα μένει ἤμερον μέχρις ὃς κρυσταλλωθῇ. Πολλὰκις δὲ μένει ἱκανὴ ποσότης ὕδατος ἐν ταῖς στοαῖς τοῦ ἀνθρακωρυχείου, μέχρις οὐ κορεσθῇ ἄλατος, καὶ μετὰ ταῦτα ἐξάγεται τὸ ὕδωρ δι' ἀντλιῶν καὶ δι' ἐξατμίσεως ἀποχωρίζεται τὸ στερεὸν μέρος, ὅπερ εἶνε ἄλας καθαρὸν.

Ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ ἄλατος (εἶπε) συνεθεῖται εἰς τὸ Σαλσβούργον, εἰς τὴν Ἑλβετίαν κτλ.

Τὸ ὄρυκτόν ἄλας εἶνε συνήθως χρωματισμένον, ὅτε μὲν κίτρινον, ὅτε δὲ ὑπομέλαν, καὶ ἄλλοτε κόκκινον, ἄλλοτε κωανῶν καὶ

άλλοτε πράσινον, ἔνεκα διαφόρων οὐσιῶν μεθ' ὧν εὐρίσκεται εἰς ἐπαφήν, ὡς ἀργίλλου, ὀξειδίου τοῦ σιδήρου ἢ τοῦ μαγγανησίου ἢ καὶ ἔνεκα ὀργανικῶν οὐσιῶν περιέχει δὲ σχεδὸν πάντοτε μικρὰν ποσότητα χλωροῦχοῦ ποτασίου.

Αἱ ἀλατώδεις λίμναι εἰσὶ πολυάριθμοι. Τεταῦται δὲ ἀπαντῶνται εἰς τὴν Ἀσιατικὴν Ρωσίαν, εἰς τὴν Σιβηρίαν, εἰς τὴν Οὐγγαρίαν καὶ εἰς τὴν Ἀφρικήν. Εἰς δὲ τῆς χώρας, ἔνθα ἀπαντῶνται αἱ ἀλατούχοι λίμναι, καὶ αὐτὸ τὸ ἔδαφος παρετήρησαν ὅτι εἶνε ἀλατοφόρον. Τὰ δὲ ὕδατα τῶν λιμνῶν τούτων ἔχουσι χρομῶμα ὑπέρυθρον καὶ ἐξάγουσιν ὄσμην ἀσφαλτώδη.

Ἐπάρχουσι δὲ ἀλατώδεις πηγαὶ εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ μέρη τῆς γῆς. Τὸ ἐν αὐταῖς ἀπαντῶμενον ἄλας εἶνε συνδεδεμένον πάντοτε μετ' ἄλλων ἁλάτων καὶ κυρίως μετὰ τὸ θεῖον τῆς τιτάνου καὶ τῆς μαγγανησίας. Τὰ ὕδατα τῶν πηγῶν τούτων διέρχονται ἀναμιγνύμενοι δι' ἀλατούχων στρωμάτων τῆς γῆς, ἀφ' ὧν ἱκανὴ ποσότης ἄλατος διαλύεται διὰ τῆς ἐπιπίπτειν τῶν ὑδάτων ὅσον δὲ τὸ ὕδωρ εἶνε ἀλμυρότερον, τοσοῦτον καὶ ἡ πηγὴ αὐτοῦ, ἐξ ἧς ἐξάγεται, εἶνε βαθυτέρα· τοιαῦται δὲ πηγαὶ εἶνε πολυάριθμοι καὶ ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἐν Γαλλίᾳ.

Διαφέρουσι τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης εὐσιωδῶς (εἶπε) τῶν ἄλλων φυσικῶν ὑδάτων, διότι ἐξαίρουμένης τῆς ἀλμυρᾶς ἔχουσι καὶ μικρὰν καὶ ναυτιώδη γεῦσιν, πρὸς δὲ τὴν ἀκτὴν ἔχουσιν ὄσμην δυσάρεστον, εἶνε εἰς τὴν ἀρὴν γλυκίωδη, περιέχουσιν ἐν διαλύσει ἅλατα ἔχοντα βάρος 3—4 τοῖς 100· τὸ δὲ μαγειρικὸν ἄλας, καὶ τοι τὸ ἐπικρατέστερον πάντων, δὲν εἶνε πλέον 3 τοῖς 100.

Αἱ διαφοραὶ ἐπὶ τῆς γῆς θαλάσσαι δὲν ἔχουσι (εἶπε) τὴν αὐτὴν ποσότητα τοῦ ἁλατος· εἰς δὲ τὸν μέγαν Ὠκεανὸν καὶ τὸ βάρος τοῦ ὕδατος καὶ ὁ βαθμὸς τῆς ἀλμυρότητος ὑπὸ τὸν Ἰσημερινὸν καὶ ὑπὸ τοὺς πόλους εἶνε τὰ αὐτὰ, ἀλλὰ κατὰ τὸν Κ. Δαρρῶν τὸ βάρος τοῦ ὕδατος καὶ ὁ βαθμὸς τῆς ἀλμυρότητος αὐξάνουσι ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον, καθόσον τις προχωρεῖ πρὸς τὸν πυθμένα.

Τὸ θαλάσσιον ὕδωρ δὲν χρησιμεύει μῆτε εἰς τὴν πόσιν (προσέθηκε) μῆτε εἰς τὰς ἄλλας ἀνάγκας τοῦ βίου, διότι πρῶτον δὲν διαλύει τὸν σάπωνα, εἶτα δὲ τὰ λαχωνικά καὶ τὸ κρέας δὲν βράζουσιν ἐντὸς αὐτοῦ. Πολλὰ μέτρα μετεχειρίσθησαν οἱ χημικοὶ, ὅπως καταστήσωσι τὸ θαλάσσιον ὕδωρ πόσιμον κτλ.—ὡς ἐν παραδείγματι δὲ ἀνέφερε τὸν πλοίαρχον Φρεῦσινέτην, τὸν Ρωγῶν, τὸν Δανὸν πλοίαρχον Κοννίγας κτλ.

Τὸ διὰ τῆς ἀποστάξεως τοῦ θαλασίου ὕδατος κατασκευαζόμενον γλυκὺ νερὸν δὲν εἶνε (εἶπε) μῆτε πόσιμον μῆτε ὑγιεινόν, ἐὰν δὲν εἰσαχθῆ ἐν αὐτῷ μικρὰ τις ποσότης ἀέρος δι' ἐργαλείου καλομένου ἀεριστήριον καὶ ἐὰν δὲν προστεθῆ εἰς τοῦτο μικρὰ τις ποσότης ἀνθρακίου τῆς τιτάνου καὶ θαλασίου ἁλατος.

Τὸ χλωροῦχον ὄδιον (εἶπεν) εἶνε ὅμοια στερεόν, ἄχρουν καὶ διαφανές, ἔχον γεῦσιν χαρκατηριστικὴν. Ἡ δὲ διάλυσις αὐτοῦ ἐν τῷ ὕδατι ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῆς θερμοκρασίας τοῦ ὕδατος· 100 π. χ. γραμμάρια ὕδατος ἐν θερμοκρασίᾳ 18 διαλύει 36 γραμμάρια ἁλατος, καὶ ἐν θερμοκρασίᾳ 10 διαλύει 40 γραμμάρια καὶ 4 δέκατα. Διάλυσις δὲ τις κεκορεσμένη ἁλατος ἐξαι-

μισθεῖσα ἐν τῇ συνήθει θερμοκρασίᾳ παράγει κυβικά κρύσταλλα, ἅπερ συναπτόμενα ἀποτελοῦν τετραγωνικὰς πυραμίδας, ὧν αἱ πλευραὶ σχηματίζουσι σειρὰν τινὰ βαθμίδων.

Τὰ κρύσταλλα τοῦ ἁλατος (εἶπε) περικλείουσι ἐντὸς αὐτῶν μικρὰν τινὰ ποσότητα θαλασίου ὕδατος, ἅπερ θερμανθέντων τῶν κρυστάλλων ἐκτείνόμενον θραύει τὰς πλευρὰς αὐτῶν καὶ προξενεῖ μικρὸν τινὰ κρέτον, τὰ δὲ τεμάχια τοῦ ἁλατος ἐκτινάσσονται εἰς ἱκανὴν ἀπόστασιν. Διάλυσις δὲ τις κεκορεσμένη θαλασίου ἁλατος ψυχρανθεῖσα μέχρι τοῦ 100 καταταλεῖπει κατακάθισμα πρισματικῶν κρυστάλλων ἐνὸς χλωροῦχοῦ. Τὰ κρύσταλλα ταῦτα ἀρεθόντα εἰς τὴν συνήθει θερμοκρασίᾳ διαλύονται καὶ παράγουσι κρύσταλλα κυβικά ἀνυδρα. Τὸ ὑδρομιγρὸς οἰνόπνευμα διαλύει μικρὰν τινὰ ποσότητα τοῦ θαλασίου ἁλατος, ἡ δὲ διάλυσις αὐτῆ ἀναρθεῖσα παράγει εὐλόγα κερκίτην. Τὸ θαλάσιον ἄλας τήκεται ἐν τῇ ἐρυθροπυρρῶσει καὶ ἐξαιτμίζεται ἐν τῇ λευκοπυρρῶσει.

Τὸ χλωροῦχον ὄδιον ἀποτελεῖ ἡ φυσικῆς ἢ τεχνικῆς μέρος τῶν τροφῶν τῶν πρὸς χρῆσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζώων. Οἱ δὲ ἄγριοι λαοὶ οἱ κατοικοῦντες (εἶπε) μακρὰν τῆς θαλάσσης ἐπιχειροῦσιν ἐκτεταμένως καὶ κοπιώδεις ὀδοπορίας πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ ἁλατος· ἀν δὲ καὶ τὸ σῶμα τοῦτο δὲν ἦνε ὅρος ἀπαραίτητος διὰ τὴν ὑπαρξίν τῶν ζώων, ἡ προσθήκη ἑμῶς αὐτοῦ ἐντὸς τῆς νομῆς αὐτῶν παρέχει εἰς τὰ ζῶα μεγίστην εὐεξίαν καὶ θρεπτικότητα.

Δ. Α. Μ. ΧΑΡΙΚΑΗΣ.

Κατ' αὐτὰς ἔτυχε νὰ περιέλθῃ εἰς χεῖρας μου αὐτόγραφος ἐπιστολὴ τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου Νεοφύτου Δούκα, ἧτις ἐγράφη παρ' αὐτοῦ πρὸς τὸν ἐν Περγάμῳ ἀξιότιμον ἰατρὸν Νικόλαον Ράλλη· ὡς συνδρομητῆς δὲ δὲν λείπω τοῦ νὰ τὴν στεῖλω πρὸς ὑμᾶς ὡς οὖσαν ἀξιῶν ἀναγνώσεως.

Ἐν Κυθωνίαις, Ἀναστ. Ν. Μωραΐτης

Νικολᾶφ Ράλλη Νεόφυτος Δούκας εὐ πρᾶττειν.

Ἡὕφρανάς με, τέκνον Νικόλαε, ἐν οἷς γράφεις, καὶ ταῦτα σπεύδων πρὸς μίμησιν τῆς ἀρχαίας καὶ ἀβροτέρας ἐκεῖνης Μούσης, ἧτις νῦν τε καὶ αἰεὶ μέχρις ἂν ὦσιν οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ γῆς, οὐκ ἔσθ' ὅπως παύσεται κλέος αἰρομένη παρὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι. Σὺ δ' οὖν προῖων οὕτως εὐτυχῶς τῇ βαθυκόλπῳ ταύτῃ θυγατρὶ τοῦ Διός, μὴ ὀκνήσης καὶ προσωτέρω γενόμενος, τοὺς ἱεροὺς καὶ ἀκράτους αὐτῆς ἀρδεύεσθαι ἔρωτας· οὕτω γὰρ σοὶ ἡ τῶν λόγων ἀκράτος ἀροθήσεται ἀλωή, ἐξ ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα. Τῶν δ' ἐμῶν βιβλίων ἀποστελεῖ σοὶ οὐμὸς Ἰωάννης ὁ Οἰκονομίδης, ὅσα πάρεστί μοι χαρίσασθαι σοὶ, ἐπέλιπε γὰρ τὰ πολλὰ· ἃ δὲ μοι παρασκευάζεταιαι ἤδη ἀπὸ τοῦ τύπου, τούτων ἐπιμνησθέντι πρὸς ἐμὲ ἐν καιρῷ, ἔσται σοὶ πάντα· καὶ γὰρ καὶ ταῦτα αὐτὰ ἀθρόμηντα λιχνεύονται τοὺς τοιοῦτους· ἔρρωτο.

Τῇ 18. ὀκτωβρίου αὐμῆ.

Ἐκ τῆς Αἰγίνης.

ΟΙ ΕΝ ΡΟΥΜΑΝΙΑ ΑΛΒΑΝΟΙ

Ἱστορία τῶν ἡγεμόνων Γκίκα κατὰ τὸν 17., 18. καὶ 19. αἰῶνα

παρὰ τῆς Κυρίας Δόρας Ἱστιαρίδος.

Οἱ Ρωμαῖοι, ἰσχυροὶ ἔνεκα τῆς δυνάμεώς των, καὶ οἵτινες ἐπι-

ναν τοὺς Ἕλληνας μετὰ τὰς αὐτὰς προλήψεις, μετὰ τὰς ὁποίας ὁ Αἰῶς τὸν Ὀδυσσεύ, εἶχον φαντασθῆναι ὅτι ἔλοι οἱ μῦθοι τῆς ἱστορίας ὠφελόντο εἰς τὴν ἐνεργίαν αὐτῶν φαντασίαν. Ἀλλὰ παρατήρησις ἀμερόληπτος δεικνύει ὅτι μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἔλοι οἱ λαοὶ ἀσφῆκαν, ὥστε τὰ χρονικά των νὰ ἐμπλησθῶσι μυθῶν παρὰ τὰς ἀληθείας. Ἀπὸ τῶν ποιημάτων τοῦ Νιβόυρ εἶνε γνωστὸν ὅτι ἡ Ρωμαϊκὴ ἱστορία στερεῖται αὐθεντικότητος μέχρι τῆς ἐν Πηγήλῃ λίμνῃ μάχης. Ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Δουναβίου, ἔνθα τὸ ἔνομα τῶν Ρωμαίων διεσώθη, δὲν ἐφρόντισαν δυστυχῶς πολλοὶ περὶ τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας. Ὁ μέγας λογοθέτης Radu de Grecanni (Ραδού δὲ Γρεκάνι) κατέστη ὀνομαστός διὰ τὴν συγγραφὴν ὀγκώδους τόμου περὶ τῆς γενεαλογίας τοῦ πρίγκιπος τῆς Βλαχίας Κωνσταντίνου Βρανκοβάνου· ἀλλ' ὁ τόμος οὗτος, κατ' ἄπαρὰ πάντων ἑμολογεῖται σήμερον, δὲν εἶνε εἰμὴ συλλογὴ τολμηροτάτων ψευδολογιῶν. Ἡ ἀλλόκοτος ὀμιλία, ἦν ἱερεὺς τις τοῦ Βουκουρεστίου, ὁ Π. Λάνκ (P. Lank), ἐποίησεν ἐπὶ τῆς ἱστορίας τοῦ Γκίκα πρὸς τὸν κ. Στανίσιαν Βελαγκέρων, τὸν συγγραφέα τῆς Κερουτσας, δεικνύει ὅτι ἐν Ρουμανίᾳ ἀτολμῶσι περὶ τὴν ἱστορίαν ἕνα καθ' ὅρατιον εἰπώμεν, πολὺ μᾶλλον ἢ ἐν οὐδενί ἄλλῳ Ἕλληνικῷ τόπῳ.

Ἡ εἰσαγωγὴ μεθόδου ὄντως ἐπιστημονικῆς εἰς τὰς ἱστορικὰς ἐρεῦνας ἀπέστειλεν εἰς κόρακας σήμερον τὰς ἐπινοήσεις τῆς φαντασίας καὶ τὰς ἐμπαθεῖς μεροληπτικὰς ἐφευρέσεις, τὰς ὁποίας ἀντικατέστησεν ἡ πραγματικότης. Πεισιμένη περὶ τῆς ὑπεροχῆς τῆς μεθόδου ταύτης ἡ Κυρία Δόρα Ἱστιαρὶς ἤρξατο ἐν τοῖς Εὐρωπαϊκοῖς ἀρχείοις τὰς ἐρεῦνας ἐκεῖνας, αἵτινες ἐπήνεργαν ἀποτελέσματα ὄντως ἀνέλπιστα.

Μέχρι τοῦδε ἡδυνηθὴ νὰ ἐπανορθῶσιν ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ Ἐπιθεωρήσει (Rivista Europea) τὴν ἱστορίαν τοῦ Γεωργίου Α', τοῦ Γρηγορίου Α'. (17. αἰῶν)—τοῦ Γρηγορίου Β'. τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου, μεγάλου διερμηνεύου καὶ μεγάλου λογοθέτου—τοῦ Ματθαίου Β', τοῦ Καρόλου Α'. καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου ΣΤ' (18. αἰῶν). Πῶθ' ἀφίκετο εἰς τὸ βασιλεῖον τοῦ Γρηγορίου Γ', ἡγεμόνος τῆς Βλαχίας, ἀνδρὸς οὐχ ἤττον σοφοῦ ὅσον καὶ δραστηρίου, περὶ οὗ ἐσχάτως καὶ ὁ Μέντωρ ἔγραψεν ὅτι ἐπροστάτευεν Εὐγένιον τὸν Βούλγαρον, τὸ σέμνωμα τῆς ἑλληνικῆς σοφίας (1). Τὸ τέλος τοῦ Γρηγορίου ὑπῆρξε τραγικόν, ὁ δὲ Σουλτάν Ἀπούλ—Χαμὶδ ἐκατατόμησεν αὐτὸν τῷ 1777, διότι ἀπεποιεῖτο νὰ παραδώσῃ ἐπαρχίαν τινὰ τῆς Μολδαβίας, τὴν Βουκοβίαν, εἰς τὸν Αὐστριακὸν οἶκον. Ἐπὶ τῆς βάσεως τῆς εἰκόνας αὐτοῦ, εὐρισκομένης ἐν Παρίσι, ὑπάρχει ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή:

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Γ' ΓΚΙΚΑΣ ΠΡΙΓΚΗΨ ΤΗΣ ΜΟΛΔΑΒΙΑΣ.

ΔΩΚΕ ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΜΟΝΟΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΙΕΡΩΝ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΣ ΓΟΥΝΕ ΔΕ ΣΥ ΓΚΙΚΑΔΩΝ ΚΟΙΡΑΝΕ ΚΑΓΓΕ ΝΟΑ.

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη αἰνιττεται τὰς σπουδαίας ἐρεῦνας, ἃς ὁ Γρηγορίου (1). Ἴδε σελ. 97.

γόριος έποιήσατο, ότε ήτο μέγας διερμηνεύς τής Ύψηλής Πύλης, έν τή του Σεραίου βιβλιοθήκη, μέχρι τότε κεκλεισμένη είς τους χριστιανούς, ένθα άνεκαλύφεν αξιόλογα σχόλια ελληνικά επί τής 'Αγ. Γραφής.

'Ο Γρηγόριος Γ'. έσχεν άδελφόν τόν Δημήτριον, Βοεβόδαν Grand-hano) τής Βλαχίας, τού ύποτίου οί υίοι Γρηγόριος Δ'. (1822) και 'Αλέξανδρος Ι. (1834 και 1856), έκυβέρνησαν έν τοίς καθ' ή- μάς χρόνοις τήν ρηθείσαν ήγεμονίαν. Η Κυρία Δόξα 'Ιστριάς θάσυγγράφη βεβαίως τήν ιστορίαν των δύο τούτων θείων αύτης ώς και τήν του έξαδέλφου, του τελευταίου ήγεμόνος τής Μολδαβίας, Γρηγορίου 'Αλεξάνδρου Α', ίνα εύτω περατώση πόνημα, όπερ άναγκαιώς έδέξησεν έν άπαιτήση ένιαυτών όλων έργασίαν και έρευνας πολυετείς.

**

Ο ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ.

« Τόν Ευεργέταν άγανακίς άμοιβαίς έποικισμένους τίναςθαι.» (Πίνδ.).

'Επειδή βασιλείς τινες και μάάλιστα οί τής Συρίας έσχον τήν ώς άνωτέρω προσωνομίαν, θέλομεν ένταύθα περιγράψει σαφέστερον τά περί τού έπιθέτου τούτου.

. 'Ο Πλούταρχος άγανακτεί τρόπον τινά κατά των βασιλέων έκείνων, οίτινες έπωνομάστησαν Θεοί ή παίδες Θεών (ώς π. χ. 'Αντίοχος δ Β'. βασιλεύς τής Συρίας ό έπικαλούμενος Θεός) λέγων ότι οί λαοί άσμένως μάλλον έτίμων τους θέλοντας ίνα προσαγορεύωνται και διακηρύττωνται Φιλάδελφοι ή Φιλομήτορες ή Ευεργέται ή Θεοφιλείς.

« Διό και των βασιλέων τους μή Θεούς μηδέ παίδας Θεών ή άναγορεύεσθαι θέλοντας, αλλά Φιλαδέλφους ή Φιλομήτορας ή Ευεργέτας ή Θεοφιλείς, ουκ ήχθοντο ταίς καλαίς μέν, άν- ήρωικαίς δέ καύταις προσηγορίας τιμώντας.» (Πλούταρχ. Περ' τού έαυτον έπαινείν άνεπιφθόως. ΧΙΙ.).

Τό έπιθετον λοιπόν Ευεργέτης κατά τήν κυρίαν τής λέξεως σημασίαν προσεδόθη ύπό των αρχαίων τοίς ήγεμόσιν αυτών διά μέγα τι ευεργέτημα, όπερ ούτοι έδωρήσαντο τοίς ανθρώποις ή τοίς Θεοίς.

Οί 'Αριμαστοί, έθνος Σκυθικών, ένεκεν τής φιλοφροσύνης μεθ ής ύπεδέχθησαν, ώς μυθολογείται, τους 'Αργοναύτας, προσεκληθήσαν ύπ' αυτών Ευεργέται.

Τά Χρονικά τής Πάρου (τά κοινώς γνωστά ύπό τό όνομα Μιόμαρα του 'Αρουνθέλ, καθότι ό άγγλος ούτος Κόμης άνακαλύψας αυτά έν τή νήσω Πάρου τά μετήνεγκεν είς 'Αγγλίαν τό 1627. Τά πολιτικά ταύτα ύπομνήματα έμπεριέχουσι τά κυριώτερα συμβάντα τής 'Ελληνικής 'Ιστορίας από του 1582 μέχρι του 264 π. Χ.) αναφέρουσι περί ενός τινος Διονυσίου, Ευεργέτου των Θεών τής πατρίδος του, και τινος Κλεινοδήμου, Ευεργέτου του Ναού και των κατοίκων τής Δήλου.

Οί Πέρσαι, προσωνομάζον. 'Οροστράχας τους ευεργέτας του βα-

σιλέως αυτών, καταγράφοντας τά ευεργετήματά των έν τοίς δημοσίους ύπομνήμασι. Διόπερ και ό 'Ιώσηπος έν τή 'Ιουδαϊκή αύτου 'Αρχαιολογία λέγει ότι ό Βασιλεύς 'Αρταξέρξης διέταξε να προσωνομάζωσι τόν Μαρδοχαίον Ευεργέτην και Σωτήρα προς μνήμην τής των ενούχων Βαγαθού και Θεοδέστου συνωμοσίας τής ύπ' αυτου άνακαλυφθείσης.

«αυτού (του Μαρδοχαίου) τό όνομα τοίς τά ύπομνήματα συγ- γραφομένοις έκέλευσε σημειώσασθαι.» και,

« τόν Ευεργέτην μου και Σωτήρα Μαρδοχαίον και τήν κοινών ήμίν του τε βίου και τής αρχής 'Εσθήρα.» ('Ιωσηπ. Φλαβ. 'Αρχαιολ. Βιβλ. ΙΑ'. σελ. 35 και 47.).

Παρά τοίς 'Ελλησιν έκαλούντο συνήθως Σωτήρες και Ευεργέται οί αποδίδοντες αξίαν τινα λόγου έκδούλευσιν προς τό δημόσιον ή προς τους ιδιώτας. 'Οθεν έν τοίς αρχαίοις χρόνοις, ώς ιστορεί ό Διόδωρος, τά βασιλεία δέν άπενέμοντο τοίς υίοις ή συγγενέσι των βασιλέων, αλλά τοίς ευδοκίμουσιν επί άρετή και ευεργετήμασι παρά τοίς λαοίς. Διόπερ και τσοούτοι βασιλείς κατετάχθησαν έν τοίς θεοίς και έλατρεύοντο ύπό των μεταγενεστέρων. Διότι διά των ευεργεσιών κυρίως και των μεγαλοδωριών φαίνονται οί άνθρωποι ώς μετέχοντες τής θείας φύσεως:

«'Αλλους δ' έκ τούτων έπιγείους γενέσθαι ρασίν, ύπάρχοντας ή μόν θνητούς, διά δέ σύνεσιν και κοινήν ανθρώπων ευεργεσίαν ή τετυχηκότας τής άθανασίας: ών ένίους και βασιλείς γονόνεαι ή κατά τήν Αιγυπτον. . . . 'Ηλιόν τε και Κρόνον και Ρέαν, έτι ή δέ και Δία, τόν υπό τινων 'Αμμωνα προσαγορευόμενον προς δέ ή τούτοις 'Ηραν και 'Ηραστον, έτι δ' 'Εστίαν και τελευταίον 'Ερ- μήν. Καί πρώτον μέν 'Ηλιον βασιλεύσαι των καθ' Αιγυπτον, ή μώνυμον έντα τώ κατ' ούρανόν άστρω. . . . Μετά δέ ταύτα ή τόν Κρόνον άρξαι, και γήμαντα τήν άδελφήν Ρέαν γενήσθαι ή κατά μέν τινας των μυθολόγων 'Οσπριν και 'Ισιν, κατά δέ τους ή πλείστους Δία τε και 'Ηραν, ους δι' άρετήν βασιλεύσαι του ή σύμπαντος κόσμου.» (Διοδ. Σικελ. Βιβλ. Α'. 13).

Και πάλιν ό αυτός έν Βιβλίω Δ'. 1.

«Μέγισται γάρ και ήλείσται συνετελέσθησαν πράξεις ύπό των ήρώων τε και ήμιθέων, πολλών άλλων άνδρών αγαθών, ών ή διά τάς κοινάς ευεργεσίας οί μεταγενέστεροι τους μέν ίσοθέοις, ή τους δ' ήρωικαίς θυσίαις έτίμησαν.» κτλ.

'Ενωσείται ήδη ούκοθεν διατί οί βασιλείς περιπαθώς έθήρευσον τό έπιθετον τούτου του Ευεργέτου και ούδέλωις θυμαστόν ότι οί 'Ελληνες, φύσει προς τήν κολακείαν ή τήν σάτυρον κλίνοντες, άναλόγως του αγαθού ή του κακού του προσηγομένου αυτοίς είχαν τήν συνήθειαν του αποδιδόναι τόν τίτλον τούτον τοίς βασιλεύσιν αυτών.

'Ο Δημοσθένης λέγει ότι οί 'Ελληνες εξαπατηθέντες ύπό τής φαινομενικής ούτως ειπείν άρετής και αγάπης του Φιλίππου του Μακεδόνος ένόμιζον και ώνόμαζον αυτον φίλον, Ευεργέτην και Σωτήρα.

«'Επειδή γάρ εξηπάτησθε μέν ύμεις ύπό του Φιλίππου. . . ή εξηπάτητο δέ οί τάλαιπωροι Φωκείς, τί έγένετο; Οί μέν κα ή τάπτυστοι Θετταλοί και άναισθητοί Θηβαίοι, φίλον, Ευεργέτην ή σωτήρα τόν Φιλίππο ήγούοντο.» (Περ' του Στεφάνου, σελ. 240).

'Ο 'Αντίγονος βασιλεύς τής Μακεδονίας ό έπικληθείς Δώσων, ώς τά πάντα ύποσχόμενος και ουδέν διδούς, προσωνομάσθη τή συναινέσει άπάντων των 'Ελλήνων Ευεργέτης και δικαίω τώ λόγω, καθότι, νικήσας τόν Κλεομένην βασιλέα τής Σπάρτης και κυριεύσας έξ εφόδου τήν πόλιν, έφάνη λίαν έπικαιρός και έπέ- τρεψε τοίς κατοίκους να ζώσιν έλευθερίως κατά τους νόμους αυτών, διό και μετά ταύτα προσωνομάσθη και Σωτήρ, ώς αναφέρει ό Ηολύβιος και ό Σουίδας.

Πρό του 'Αντιγόνου τούτου οί 'Αθηναίοι παραδεξάμενοι έν τή πόλει των Δημήτριον τόν Πολιορκητήν, έλθόντα, ώς έλεγεν, έπως έλευθερώση τάς 'Αθήνας, προσηγορεύθη ύπ' αυτών Σωτήρ και Ευεργέτης.

Οί Σαμαρίται προσένειμαν τους αυτούς τίτλους 'Αντίοχω τώ 'Επιφανεί, φοβούμενοι μήπως ούτας, ύποδουλώσας ήδη τήν 'Ιουδαίαν, στρέψη τά όπλα και κατ' αυτών. Πρός δέ τούτοις και τώ ποταμώ Νείλω απέδιδον τό πάλαι, ώς αναφέρει ό Αυτοκράτωρ 'Ιουλιανός, τόν τίτλον Σωτήρος και Ευεργέτου τής πατρίδος, διά τήν ύπό τής κατ' έτος πλημμύρας αυτου χορηγουμένην τή γή τής Αιγύπτου ευφορίαν. Καί όταν προσέτι ό 'Οσπρις έγεννήθη, ήκούσθη, λέγει ό Πλούταρχος, φωνή έκ του ίερού του Διός, διακηρύττουσα ότι ό Μέγας και Ευεργέτης βασιλεύς 'Οσπρις έγεννήθη.

«'Εκ του ίερού του Διός, φωνή άκούσαι, διακελευομένη άνει- ή πειν μετά βοής, ότι μέγας βασιλεύς Ευεργέτης 'Οσπρις γέ- γονε.» (Περ' του 'Ισιδ. και 'Οσιρ. 12).

Είς τρόπον ώστε ό έπαινος ούτος του Ευεργέτου κολακευτικός ών προς τήν των ήγεμόνων φιλοδοξίαν κατέστη επώνυμον πολ- λούς αποδιδόμενον προς διάκρισιν έτέρων, τό αυτό όνομα κύριον έχόντων. Οί βασιλείς τής Αιγύπτου έφερον σχεδόν άπαντες τό όνομα Πτολεμαίος, άλλ' ό τρίτος αυτών, ίνα διακρίνηται από του πατρός και του προπάτορός του, προσέλαβε και τό του Ευεργέτου. Αιτία τούτου είνε, λέγει ό 'Αγ. 'Ιερώνυμος, ότι ό βασιλεύς ούτος έκστρατεύσας κατά τής Συρίας και τής Βαβυλωνός μετήγαγεν είς Αιγυπτον προς τοίς άλλοις λαφόροις και τά ίερά άργεια και τά των Θεών ειδώλια, άπερ ό Καμβύσης είχεν άρα- πάσει έξ Αιγύπτου και φέρει είς τήν Περσίαν. Κατά μίμησιν δ' αυτου, ό έγγονός του, έβδομος τής Αιγύπτου βασιλεύς, χλευαστι- κώς Φύσκων επικαλούμενος ήτοι προγάστωρ (κοιλαράς), ό κά- κιστος άπάντων των Αιγυπτίων βασιλέων γονόμενος και μάλλον προσμερής ζώω ή άνθρωπω, ήβουλήθη μ' όλον τούτο να έπο- νομασθή Ευεργέτης Βος: άλλ' οί 'Αλεξάνδρεις άπ' εναντίας τόν έκάλουν Κακαεργέτην διά τήν σκληρότητά του.

Οί βασιλείς τής Συρίας πρό πάντων υπερηγάθησαν τό επώ- νυμον τούτο, ώς βλέπομεν έν τοίς μεταλλοσήμεσι αυτών π. χ. 'Αλέξανδρος Ευπάτωρ Ευεργέτης, Δημήτριος Φιλομήτωρ Ευεργέτης, Φίλιππος Ευεργέτης, Φιλάδελφος και 'Αντίοχος Ευεργέτης. 'Ο Μιθριδάτης βασιλεύς του Πόντου πατήρ του Μεγάλου Μιθριδάτου ό επικαλούμενος Ευπάτωρ καλείται ώσαύτως και Ευεργέτης παρά Στραβωνι και 'Αππιανώ και έν τοίς μεταλλο- σήμεσι και ταίς έπιγραφαίς. Οί βασιλείς των Πάρθων ήκολού- θησαν τό παραδειγμα αυτών, ώς μαρτυρεί τό μεταλλοσήμεον του 'Αρσάκου, έρ' ού αναγινώσκωμεν—Βασιλεύς των βασιλέων, δι-

καιος, ευεργέτης και φιλέλλην. 'Οτε δ' οί Ρωμαίοι κύρισι τής 'Ελλάδος έγένοντο, οί 'Ελληνες απέδωκαν τοίς Αυτοκράτορσι τους αυτούς τούτους τίτλους. 'Οθεν Φίλων ό 'Ιουδαίος κατά μί- μησην αυτών νομαζεί τόν Αυτοκράτορα Αύγουστον Σωτήρα και Ευεργέτην, ώς έπίσης και τόν Καλλιγούλον. Καί οί Ρωμαίοι προσέτι τόν Βεσπεσιανόν επανελθόντα έκ τής 'Ιουδαίας και τόν Μέ- γαν Κωνσταντίνον μετά τήν κατά του τυράννου Μαξεντίου νίκην αυτου.

Και τό μεταλλοσήμεον δέ ή νομισματόσήμεον του Πυλαιμέου, όπερ λεπτομερέστατα άφηγγείται και έξηγγείται ό γάλλος αρχαι- ολόγος, έξ ού και ήρανήσθημεν, φέρει τόν τίτλον του Ευεργέτου.

'Ο 'Ομηρος ό κορυφαίος των ποιητών αναφέρει περί έ ός Πυ- λαιμέου αρχηγού των Παφλαγώνων έν τώ Τρωϊκώ πολέμω ώς εξής:

« Παφλαγώνων δ' ήγειτο Πυλαιμέουος λάσιον κήρ »

('Ομηρ. 'Ιλ. Β'. 851.)

ήτοι « 'Αρχηγός δέ των Παφλαγώνων ήτο ό άτρόμητος Πυ- λαιμέουος. »

Τό όνομα τούτο ήτο κοινόν τοίς βασιλεύσι των Παφλαγώνων, από του πρώτου τούτου 'Ομηρικού Πυλαιμέουος μέχρι του τε- λειταίου. 'Ως παρά τοίς Καππαδόκαις τό του 'Αριαράθου, παρά τοίς Αιγυπτίοις τό του Πτολεμαίου, παρά τοίς Πάρθοις τό του 'Αρσάκου, παρά τοίς 'Ορσοηνοίς τό του 'Αβγάρου, παρά τοίς Ποντικίοις τό του Μιθριδάτου, παρά τοίς αρχαίοις 'Αλβανοίς του επί τής 'Ιταλίας Λατίου τό του Σουλδίου και τέλος παρά τοίς Ρω- μαίοις τό του Καίσαρος και Αύγουστου. 'Αλλ' επί τό προκειμένον.

Είνε δύσκολον να συμπεράνη τις δι' όποιον μέγα ευεργετήμα επωνομάσθη Ευεργέτης ό περί ού τό μεταλλοσήμεον Πυλαιμέ- νης. 'Ισως ώς προς τούτο ήκολούθησε τό παραδειγμα των βασι- λέων Μιθριδάτου, Πτολεμαίου του Βου και 'Αλεξάνδρου Βάλα, οίτινες έξων έν τή έποχή καθ' ήν οί Ρωμαίοι έμάχοντο κατά του 'Αριστοτικού και έβούθησεν ώσαύτως αυτοίς κατά του βασιλέως τούτου, καθόσον μάλιστα ύπήρξε και Πυλαιμένης τις επικαλούμε- νος Φιλωρωμαίος, ώς και οί άσυγγειτονες αυτου 'Αριοβαρζά- νης και 'Αριαράθης βασιλείς τής Καππαδοκίας, κατά τήν μαρτυ- ρίαν του Κικέρωνος και των μεταλλοσήμεων εκλήθησαν και ούτοι φίλοι των Ρωμαίων, Φιλωρωμαίοι.

Τό μεταλλοσήμεον τούτο φέρει έκ του έμπροσθοτύπου μέρους τήν έπιγραφήν ταύτην έν Κεφαλαίοις: « Βασιλέως Πυλαιμέουος Ευεργέτου » και έν τώ μέσω τήν άνάγκη του κηρυκείου του 'Ερμού. Τούτο δ' ήτο, κατά τόν Σχολιαστήν του Θουκυδίδου και τόν Σουίδα, ράβδος τις ήν έφερον άνα χείρας οί κήρυκες, έχουσα εκατέρωθεν δύο όφεις περιπλεγμένους και αντιπροσώπους άλλή- λους κειμένους, ώς ή των ήμετέρων 'Αρχιερέων καλουμένη πα- τειρίσα. 'Αλλά παρά τοίς 'Αρχαίοις ήτο σύμβολον ειρήνης και έμονίας και κοινής των λαών ευθυμίας, διόπερ και ό 'Ομη- ρος νομαζεί αυτήν « 'Ολβου και πλούτου περικαλλέα ράβδον. »

Δυναμέθια έθεν να είκοτολογήσωμεν ότι τό κηρυκείον του Πυ- λαιμέουος και ό τίτλος Ευεργέτης ύποδεικνύουσι τήν ειρήνην και εύδαιμονίαν του λαού του βασιλέως τούτου.

ΕΜΜ. ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ.

ΑΥΣΕΙΣ.

Του 4ου λογογράφου.

« Ἡ φίλια δὲν ἐγεννήθη διὰ τὰς διεφθαρμένας καρδίας. Ὑπὸ τῶν κυρίων Θ. Α. Βέρα, Σ. Γαβριλῆ, Α. Μόξερ, Στυλιανοῦ Ν. Κρεσπῆ, Ἄλ. Παπαδάκη, Ἰωσήφ Οἰκονομίδου, Γ. Κ. Υ., Δ. Β., Κωνσ. Θ. Καβαλιηρέα, Α. Ι. Χατζοπούλου (ἐκ Σμύρνης), Ν. Α. Μπόνη (ἐκ Σύμης), Ἄνας. Ν. Μωραΐτου (ἐκ Κυδωνίων), Ἰωάννου Δ. Μανώλη Θ. Χ. Μοσκοπούλου, Πέτρου Παλαιολόγου (ἐκ Κωνσταντινουπόλεως), Ι. Γ. Ἀστεριάδου (ἐκ Θεσσαλονίκης), Ι. Ν. Ἰωαννίδου, Ἀλκιβιάδου Ἀγγελόγλου (ἐκ Παγώνδα Σάμου), Ν. Θ. Ε. (ἐκ Γυθείου), Νικηφόρου Ἱερομ. Συμαίου (ἐκ Μενεμένης), Ι. Σακελλαρίδου, Γ. Σταυρινίδου (ἐκ Νεοκαρλ. Σ.) καὶ Ι. Χ. Κυριακοῦ (ἐξ Ἀθηνῶν) καὶ Ἀλκιβιάδου Π. Καζάτζη (ἐκ Μολύβου τῆς Λέσβου).

Του ἐν σελ. 160 προβλήματος.

« Ἡ γυνὴ ἦτο 30 ἐτῶν, ὅτε ἐγέννησε τὸν ἑβδομηκοντούτῃ υἱὸν τῆς, 100 δὲ ὅτε ἐώρταξεν 25ην φορὰν τὰ γενεθλῖα τῆς, διότι εἶχε γεννηθῆ 25ην Φεβρουαρίου μηνὸς βισέκτου ἔτους. Ὑπὸ τῶν κυρίων Α. Μόξερ, Στυλιανοῦ Ν. Κρεσπῆ, Ἀθανασίου Π. Χ. Προκοπίου (ἐκ Σμύρνης), Νικολ. Γ. Μαστορίδου, Ν. Α. Μπόνη (ἐκ Σύμης), Ἄνας. Ν. Μωραΐτου (ἐκ Κυδωνίων), Ι. Ν. Ἰωαννίδου, Ἄλκ. Ἀγγελόγλου (ἐκ Παγ. Σάμου), Ν. Θ. Ε. (ἐκ Γυθείου) καὶ Γ. Σταυρινίδου (ἐκ Νεοκαρλ. Σ.).

Του 6ου αἰνίγματος.

« Ἀδάμ.—Ἀνατολή, Δύσις, Ἄρκτος, Μεσημβρία. Ὑπὸ τῶν κυρίων Θ. Α. Βέρα, Α. Μόξερ, Ἰορδ. Ἀλεξίου, Σ. Ν. Κρεσπῆ, Ἄλ. Παπαδάκη, Πηνελόπης Γιαννάκογλου, Γ. Κ. Υ., Δ. Β., Ἀθ. Π. Χ. Προκοπίου (ἐκ Σμύρνης), Ἀναστ. Ν. Μωραΐτου (ἐκ Κυδωνίων), Ι. Δ. Μανώλη, Θ. Χ. Μοσκοπούλου, Πέτρου Παλαιολόγου (ἐκ Κωνσταντινουπ.), Ι. Γ. Ἀστεριάδου (ἐκ Θεσσαλονίκης), Ι. Ν. Ἰωαννίδου, Ἄλκ. Ἀγγελόγλου (ἐκ Παγ. Σ.) Νικηφόρου Ἱερομ. Συμαίου (ἐκ Μενεμένης), Ι. Σακελλαρίδου, Γ. Σταυρινίδου (ἐκ Νεοκαρλ. Σ.) καὶ Ι. Χ. Κυριακοῦ (ἐξ Ἀθηνῶν).

Ἀλλη

Βροτῶν πρώτων μὲ ἐπλασε
Χεῖρ παντοδυναμίας
Ἀδάμ δὲ μὲ ὠνόμασεν
Ὅνομ' εὐδαιμονίας.

Ἰωσ. Οἰκονομίδης.

Ἀλλη

Πρὸς σύστασίν μου μόνον ἐν στοιχείῳ ἐχρειάσθη,
Ὅ χροῦς, ἐξ οὗ δολιχλήρον τὸ σῶμά σου ἐπλάσθη.
Ἐν τούτοις ὄντως τέσσαρα τοῦ ἀλφαβήτου μέρη
Τὸ ὄνομά σου οὕτως οἶδασιν οἱ πάντες ὅτι φέρει.
Καὶ ὅστις εἶνε ἱκανὸς νὰ ἀποκεφαλίσῃ
Ἀνατολῆς τε καὶ Δυσμίας, Ἄρκτου καὶ Μεσημβρίας,
Τὰς κεφαλὰς δὲ ἐν σειρᾷ καλῶς τοποθετήσῃ,
Χωρὶς κἂν αἶμα νὰ χυθῆ, χωρὶς ἀργοπορίαν
Εὕρισται τ' ὄνομά σου,
Λύων τὸ αἰνίγμα σου.
Ν. Θ. Ε. ἐν Γυθείῳ.

Ἀλλη.

Ἐν τῷ 6ῳ αἰνίγματι κρύπτεται ὁ προπάτωρ ἡμῶν Ἀδάμ, αἰσχυρόμενος διὰ τὴν γύμνωσίν του. Τὸ πρῶτον τοῦ στοιχείου παρέχει ὡς ἀρχικὸν εἰς τὴν Ἀνατολήν, τὸ δεύτερον εἰς τὴν Δύσιν, τὸ τρίτον εἰς τὴν Ἄρκτον καὶ τὸ τελευταῖον εἰς τὴν Μεσημβρίαν.
Α. Ι. Χατζόπουλος.

Του 6ου αἰνίγματος.

« Χήρα—Ἡρα. »

Ὑπὸ τῶν κυρίων Α. Μόξερ, Σ. Ν. Κρεσπῆ, Γ. Κ. Υ., Δ. Β., Ἀθ. Π. Χ. Προκοπίου (ἐκ Σμύρνης), Ι. Δ. Μανώλη, Θ. Χ. Μοσκοπούλου, Π. Παλαιολόγου (ἐκ Κωνσταντινουπόλεως), Ι. Χ. Ν. Ἰωαννίδου, Ἄλκ. Ἀγγελόγλου (ἐκ Παγ. Σ.), Νικηφ. Ἱερομ. Συμαίου (ἐκ Μενεμένης), Ι. Σακελλαρίδου, Γ. Σταυρινίδου (ἐκ Νεοκαρλ. Σ.) καὶ Ι. Χ. Κυριακοῦ (ἐξ Ἀθηνῶν).

Ἀλλη.

Βοηθείας ἀνθελήθης νὰ μοῦ δώσης, φίλε, χεῖρα,
Δυστυχῆς καὶ τεθλιμμένη δὲν θὰ μείνω πλέον χήρα.
Τρισευδαίμων θέλω ζῆσαι ὡς λευκώλενος ἡ Ἡρα.
Θ. Γ. Θ. (Σάμιος).

Ἀλλη.

Ποῖα τὴν λύπην εἰς χαρὰν δὲν θέλει μεταβάλει
Ἀπληπισμένη χήρα,
Ἄν μάθῃ πὺς ἐν μόνον χ' ἀρκεῖ νὰ ἀποβάλλῃ,
Διὰ νὰ γένῃ Ἡρα;
Ν. Θ. Ε. ἐν Γυθείῳ.

Ἀλλη.

Μένει δυστυχῆς ἔς τὸν κόσμον ἡ ταλαίπωρος ἡ χήρα,
Ὅταν στερηθῆ τ' ἀνδρός τῆς καὶ ὅταν τὴν φρονήσῃ ἡ Ἡρα.

Του 6ου γρίφου.

« Στέφανος δόξης στεφανώνει τὸ γῆρας τῶν ἐν δικαιοσύνῃ τὸν βίον διανυσάντων. »

Ὑπὸ τῶν κυρίων Θ. Α. Βέρα, ὅστις ἔλαβε καὶ τὸ δῶμα ὁ Βελισάριος, Σ. Γ., Ἰορδάνου Ἀλεξίου, Α. Ι. Χριστοφίδου, Σ. Ν. Κρεσπῆ, Ἀλεξ. Παπαδάκη, Πηνελόπης Γιαννάκογλου, Ἰωσήφ Οἰκονομίδου, Γ. Κ. Υ., Δ. Β., Κωνσ. Θ. Καβαλιηρέα, Α. Ι. Χατζοπούλου, Βασιλικῆς Κυριακοῦ Ἰωαννίδου (ἐκ Σμύρνης), Ν. Γ. Μαστορίδου, Ν. Α. Μπόνη (ἐκ Σύμης), Ἄνας. Ν. Μωραΐτου (ἐκ Κυδωνίων), Θ. Χ. Μοσκοπούλου, Π. Παλαιολόγου, Κ. Π. Λάμπρου (ἐκ Κωνσταντινουπόλ.), Ι. Γ. Ἀστεριάδου (ἐκ Θεσσαλονίκης), Ι. Ν. Ἰωαννίδου, Ἄλκ. Ἀγγελόγλου (ἐκ Παγ. Σ.), Ν. Θ. Ε. (ἐκ Γυθείου), Γ. Σταυρινίδου (ἐκ Ν. Καρλοβασιῶν Σάμου) καὶ Ι. Χ. Κυριακοῦ (ἐξ Ἀθηνῶν).

Λογογράφος 5ος

Ζῆ μῦια; νεροῦ μᾶλλ' ἔνοι! Κέροδ', ὦ!!! Σ', ἐς χροῖν'.

Λογογράφος 6ος.

	I								ν			
Ἐμ'	1	K	E	+	λ	6	1	γ	1	ο	+	—
		T										α

Κλείς Α'.

	Ημισυχη τεῖχος	
7η	λδϋ7η	χῆς 7ῆς Εηαχῆς
	Ρο7ζς	ξυ συηηψ7ηρ
7ζ	ζγ7τῶς	ρονξζγας
	Τῶχῆς	ξυ ἔληηξυ
7ξ	ξνος	χῆς ζλοθμτ
	Αζυ7υδ	ηςβξδ, ἔλξ7τ
A	ξυ σοβδ	7οδ σηνηηηοδ
	Οηης	Ουδηξυξυ

Π. Η. Η.

7υ, 7ξς7ξ;